Projektas

PATVIRTINTA
Panevėžio regiono plėtros tarybos
2023 m. rugsėjo 6 d. sprendimu Nr. TS-30
(Panevėžio regiono plėtros tarybos
2026 m. sprendimo Nr. TS-
redakcija)

2022–2030 M. PANEVĖŽIO REGIONO PLĖTROS PLANAS
I SKYRIUS
REGIONO PLĖTROS PLANO TERITORINĖ APRĖPTIS IR REGIONO ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

Regiono plėtros plano teritorinė aprėptis

Panevėžio regionas – šiaurinėje Lietuvos dalyje išsidėstęs regionas, besiribojantis su dalimi Latvijos Respublikos teritorijos bei šiais Lietuvos regionais: Šiaulių, Kauno, Vilniaus bei Utenos. Panevėžio regiono plotas sudaro 12,1 proc. visos šalies ploto ir yra 7878 kv. km.
Panevėžio regioną sudaro šešios savivaldybės: Biržų rajono, Kupiškio rajono, Panevėžio miesto, Panevėžio rajono, Pasvalio rajono bei Rokiškio rajono savivaldybės. Regionas apima vieną iš didžiųjų miestų – Panevėžio miestą.

1 pav. Panevėžio regiono geografinė padėtis ir Panevėžio regiono savivaldybių išsidėstymas. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

PANEVĖŽIO REGIONO ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

Regiono problemos ir jų giluminės priežastys, sąsajos su Regionų plėtros programoje (toliau – RPP) nustatytomis pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis *(1 lentelė)*

Demografinė padėtis

2022 m. pradžioje Panevėžio regione gyveno 212 714 (1 pastaba) nuolatinių gyventojų, t. y. 6 012 asmenimis mažiau negu 2018 m. pradžioje. Nuo 2018 m. pradžios nuolatinių gyventojų skaičius didėjo tik Vilniaus (1,66 proc.), Kauno (1,15 proc.) ir Klaipėdos (2,2 proc.) regionuose, o kituose regionuose, tame tarpe ir Panevėžio regione (-2,75 proc.) mažėjo. Palyginti su kiekvienos Panevėžio regiono savivaldybės gyventojų skaičiumi, 2018–2022 m. laikotarpiu labiausiai sumažėjo Pasvalio r. (-5,4 proc.), Kupiškio r. (-5,1 proc.), Rokiškio r. ir Biržų r. (po -4,30 proc.) savivaldybėse. Mažiausiai gyventojų skaičius keitėsi Panevėžio m. (-1,2 proc.) ir Panevėžio r. savivaldybėse (-1,3 proc.).

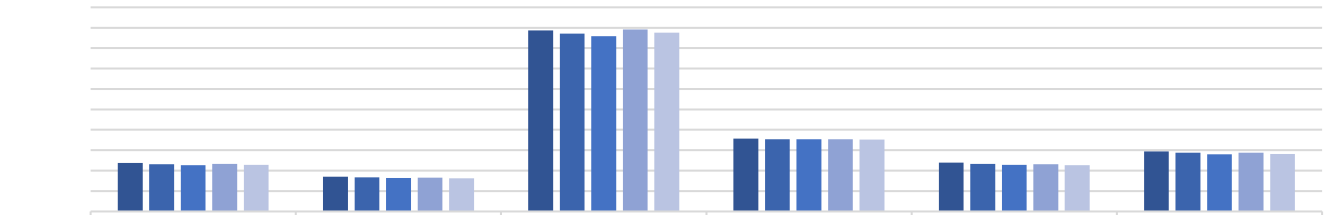

	Biržų r. sav.	Kupiškio r. sav.	Panevėžio m. sav.	Panevėžio r. sav.	Pasvalio r. sav.	Rokiškio r. sav.
2018	23778	17097	88678	35734	23967	29472
2019	23172	16756	87139	35445	23377	28728
2020	22719	16356	85885	35328	22829	28072
2021	23314	16530	89100	35426	23148	28715
2022	22756	16232	87590	35264	22668	28204

2018 2019 2020 2021 2022

2 pav. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2022 m. vaikų iki 14 m. bendroje gyventojų struktūroje Panevėžio regione buvo 12,4 proc. (2 pastaba) ir nors vaikų dalis tarp regionų buvo mažiausia, tačiau 2021–2022 m. buvo stabili. Panevėžio regiono savivaldybių tarpe vaikų iki 14 m. bendroje gyventojų struktūroje dalis 2021–2022 m. didėjo Biržų r. ir Panevėžio r. savivaldybėse.

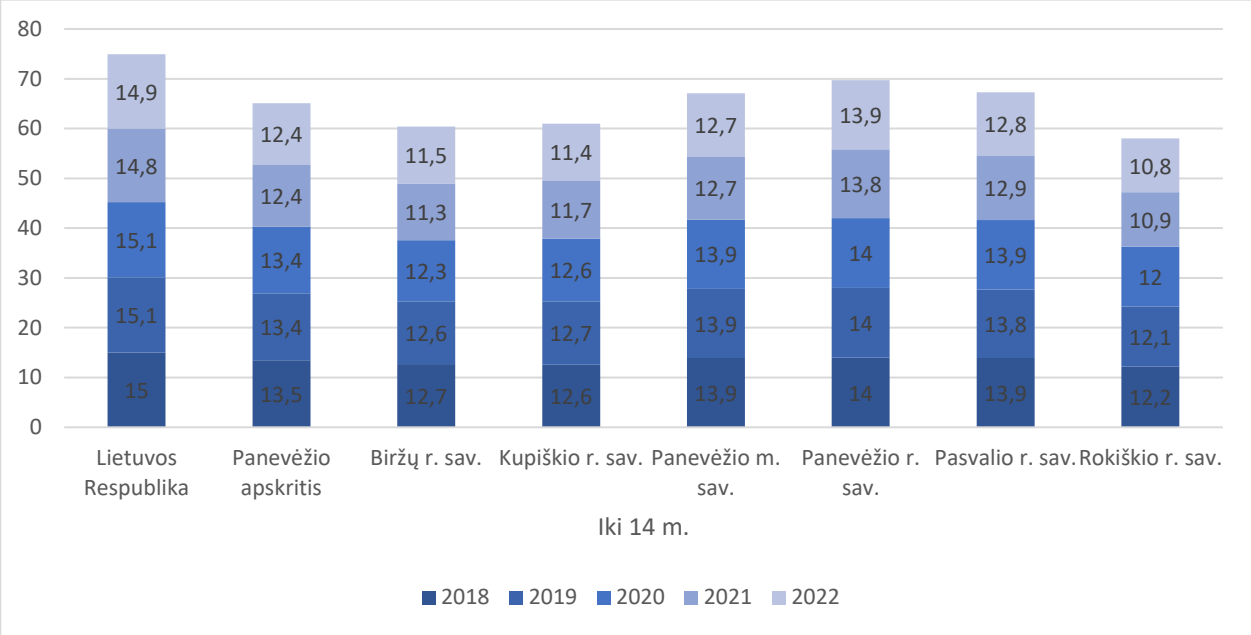

3 pav. Nuolatinių gyventojų amžiaus struktūra metų pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Panevėžio regiono 65 ir vyresnio amžiaus gyventojų skaičius 2022 m. pradžioje sudarė 22,7 proc. (2 pastaba) ir buvo vienas iš didžiausių lyginant su kitais regionais. 2022 m. „seniausios“ Panevėžio regiono savivaldybės buvo Biržų r. (24,7 proc.) ir Kupiškio r. (23,8 proc.) savivaldybės. Mažiausiai 65 ir vyresnio amžiaus gyventojų gyvena Panevėžio r. savivaldybėje, kur pagyvenę žmonės sudarė 19,2 proc. savivaldybės nuolatinių gyventojų skaičiaus.

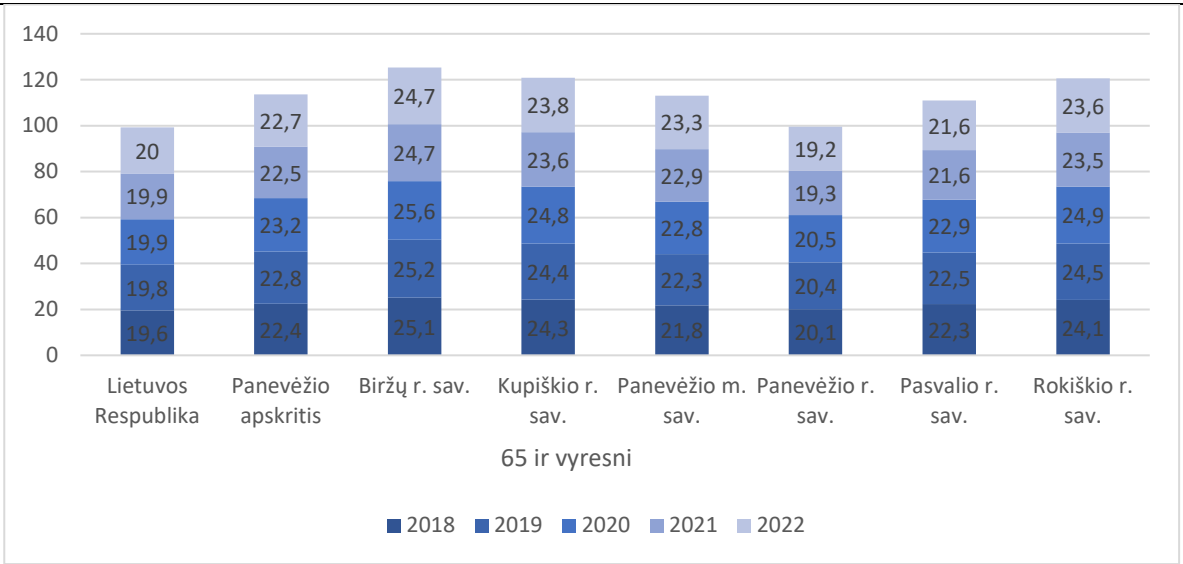

4 pav. Nuolatinių gyventojų amžiaus struktūra metų pradžioje, proc. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Per 2017–2021 m. laikotarpį, Panevėžio regione suminis gimstamumo rodiklis sumažėjo nuo 1,84 vaiko, tekusio 1 moteriai iki 1,19. Tai labai žemas rodiklis, kuris rodo, kad kartų kaita neužtikrinama, t. y. vidutiniškai viena moteris pagimdo mažiau nei du vaikus (3 pastaba). Blogesnė situacija 2021 m. buvo Alytaus (1,12), Utenos (1,14) ir Tauragės (1,18) regionuose. Tuo tarpu šalyje 2021 m. suminio gimstamumo rodiklio reikšmė buvo 1,34 vaiko vienai moteriai, aukščiausios šio rodiklio reikšmės buvo Klaipėdos, Vilniaus ir Kauno regionuose (atitinkamai 1,44, 1,43 ir 1,38).

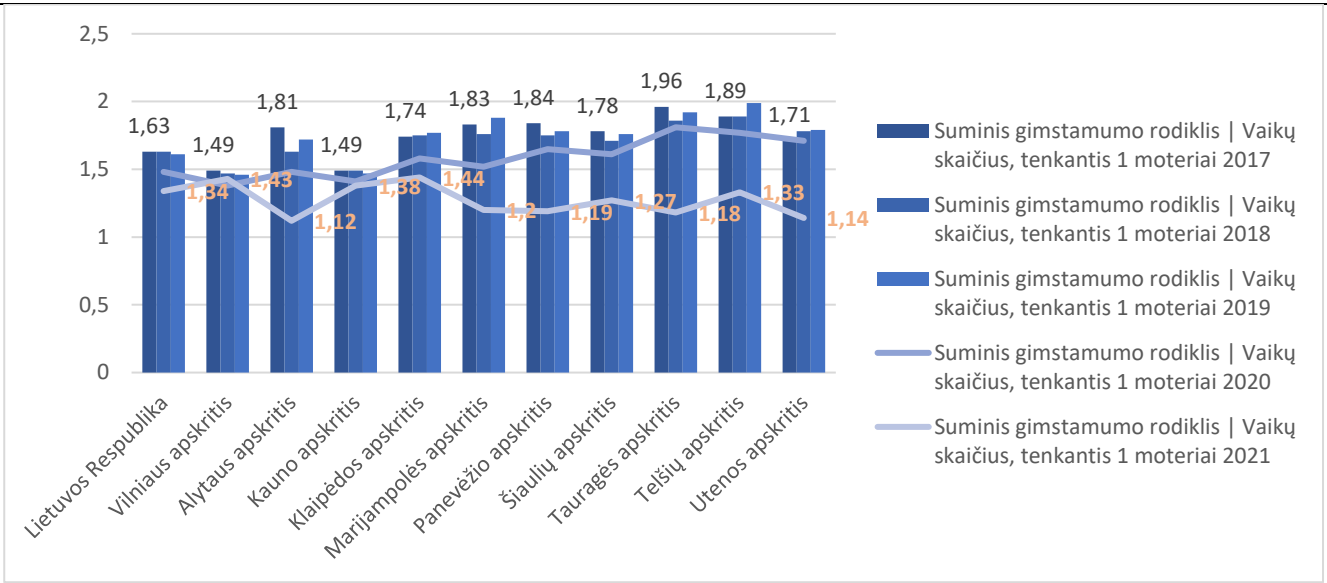

5 pav. Suminis gimstamumo rodiklis. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Mirusių asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų 2021 m. Panevėžio regione buvo aukštesnis nei šalies vidurkis (šalyje 1698,7 asmenys, Panevėžio regione – 1 925,7 asmenys) (4 pastaba). Gyventojų skaičiaus tam tikrą mažėjimo dalį lemia natūrali gyventojų kaita (5 pastaba), tam tikrą dalį - migracija (vidaus ir tarptautinė).

Bendrojo neto tarptautinės migracijos rodiklio reikšmė 2017–2019 m. laikotarpiu Panevėžio regione buvo neigiama (6 pastaba), tačiau nuo 2020 m. daugiau užsieniečių į regioną imigravo, nei iš jo emigravo. Pastebėtina, kad 2021 m. visuose šalies regionuose imigravusių buvo daugiau nei emigravusiųjų. 1000-ui gyventojų 2021 m. vidutiniškai šalyje teko 7 tarptautiniai imigrantai, Panevėžio regione 2021 m. šio rodiklio reikšmė buvo teigiama, tačiau mažiausia šalies regionų tarpe (1,4). Didžiųjų savivaldybių tarpe patraukliausia tarptautiniams imigrantams buvo Šiaulių miesto savivaldybė (2021 m. bendras neto tarptautinės migracijos rodiklis 24,9), o mažiausiai patraukli – Panevėžio miesto savivaldybė (1,9). Atvykstantys iš užsienio migrantai renkasi Panevėžio regiono savivaldybes, tačiau bendrojo neto vidaus migracijos rodiklio reikšmės rodo, kad regiono gyventojai renkasi palikti šio regiono savivaldybes. 2017–2021 m. laikotarpiu neigiama vidaus migracija vyravo visuose šalies regionuose išskyrus Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno regionus. 2021 m. mažesne vidaus migracija nei Panevėžio regione (bendra neto vidaus migracijos rodiklio reikšmė – (-4,8)) pasižymėjo Utenos ir Alytaus regionai (atitinkamai – 24 ir – 4), o Šiaulių regione vidaus migracijos mastas 2021 m. toks pat, kaip ir Panevėžio regione. Panevėžio regiono savivaldybių tarpe 2017–2019 m. laikotarpiu vidinė migracija augo, išskyrus Panevėžio ir Pasvalio rajonų savivaldybes. Pasvalio rajono savivaldybėje daugiausia gyventojų išvyko 2018 m. (-12) ir po truputį išvykusiųjų mažėjo (2021 m. bendro neto vidaus migracijos rodiklio reikšmė, 1000 gyventojų – 8,2). 2020–2021 m. laikotarpiu stebimas neigiamos vidinės migracijos mažėjimas Kupiškio (nuo -7,1 iki -4,2), Rokiškio rajonų savivaldybėse (-6,6 iki -4), Biržų rajono savivaldybėje rodiklio reikšmė augo

(nuo -6,7 iki -7), Panevėžio miesto savivaldybėje išliko stabili (-8,4). Regiono savivaldybių tarpe išsiskiria Panevėžio rajono savivaldybė, kurioje 2017–2021 m. laikotarpiu, priešingai nei likusiose regiono savivaldybėse, nebuvo neigiamos vidinės migracijos reikšmės. Šioje savivaldybėje vidaus migrantų padidėjo nuo 2,6 (2017 m.) iki 6,6 (2021 m.) (7 pastaba).

Ekonomika ir verslas

Panevėžio regioną kerta 2 europinės magistralės: Helsinkis–Talinas–Ryga–Panevėžys–Kaunas–Varšuva–Vroclavas–Praha ir Vilnius–Panevėžys–Šiauliai–Palanga–Klaipėda, magistraliniai keliai Vilnius–Panevėžys, Panevėžys–Aristava–Sitkūnai, Panevėžys–Šiauliai, Panevėžys–Pasvalys–Ryga, Panevėžio aplinkkelis. Greitai pasiekiami oro uostai, patogus susisiekimas su jūrų uostais. Patogi regiono geografinė padėtis yra ypač palanki verslui, kas leidžia pritraukti investicijas ir plėtoti verslą. Panevėžio regione, Biržų r. ir Pasvalio r. savivaldybių teritorijose, Panevėžio r. savivaldybės teritorijos šiaurinėje dalyje, yra karstinių reiškinių paveikta sritis, kuri turi potencialą turizmo srityje, tačiau iš kitos pusės regione gyvenantys žmonės patiria materialinių nuostolių: pažeidžiamos statinių konstrukcijos, gadinama inžinerinė infrastruktūra, nukenčia žmonių turtas; statybai ir žemdirbystei taikomi specialūs reikalavimai, apribota šioje teritorijose verslo plėtros galimybė.

Nors 2020 m. per metus BVP vienam gyventojui Panevėžio regione paaugo daugiau kaip 3 proc., tačiau sudarė tik 74 proc. (8 pastaba) šalies vidurkio. 2020 m. Lietuvos BVP vienam gyventojui buvo 17,8 tūkst. Eur, o vienam Panevėžio regiono gyventojui teko 13,2 tūkst. Eur BVP ir buvo 5-oje vietoje, palyginti su kitais regionais.

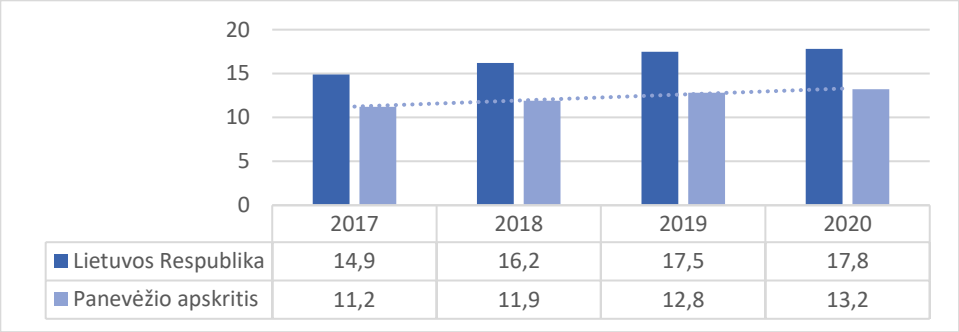

	2017	2018	2019	2020
Lietuvos Respublika	14,9	16,2	17,5	17,8
Panevėžio apskritis	11,2	11,9	12,8	13,2

6 pav. Panevėžio apskrityje sukuriamas BVP, tenkantis vienam gyventojui, tūkst. Eur. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Pramonė ir apdirbamoji gamyba užima reikšmingą dalį Panevėžio regiono ekonomikoje. Tačiau Panevėžio regiono apdirbamosios gamybos įmonėse dominuoja rankų darbas arba pradėti automatizuoti ir skaitmeninti tik pagrindiniai įmonių procesai (9 pastaba).

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2020 m. Panevėžio regione daugiausiai bendrosios pridėtinės vertės sukurta pramonėje – 27,1 proc., iš kurių 23,3 proc. – apdirbamojoje gamyboje (10 pastaba). Tačiau didelę dalį apdirbamosios gamybos sudaro žemos pridėtinės vertės prekių (maisto produktų,

baldų) gamyba. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė sukuria daugiau nei dukart didesnę BVP dalį nei bendrai Lietuvoje, priešingai nei profesinė, mokslinė ir techninė veikla, administracinė ir aptarnavimo veikla, informacija ir ryšiai bei finansinė ir draudimo veikla.

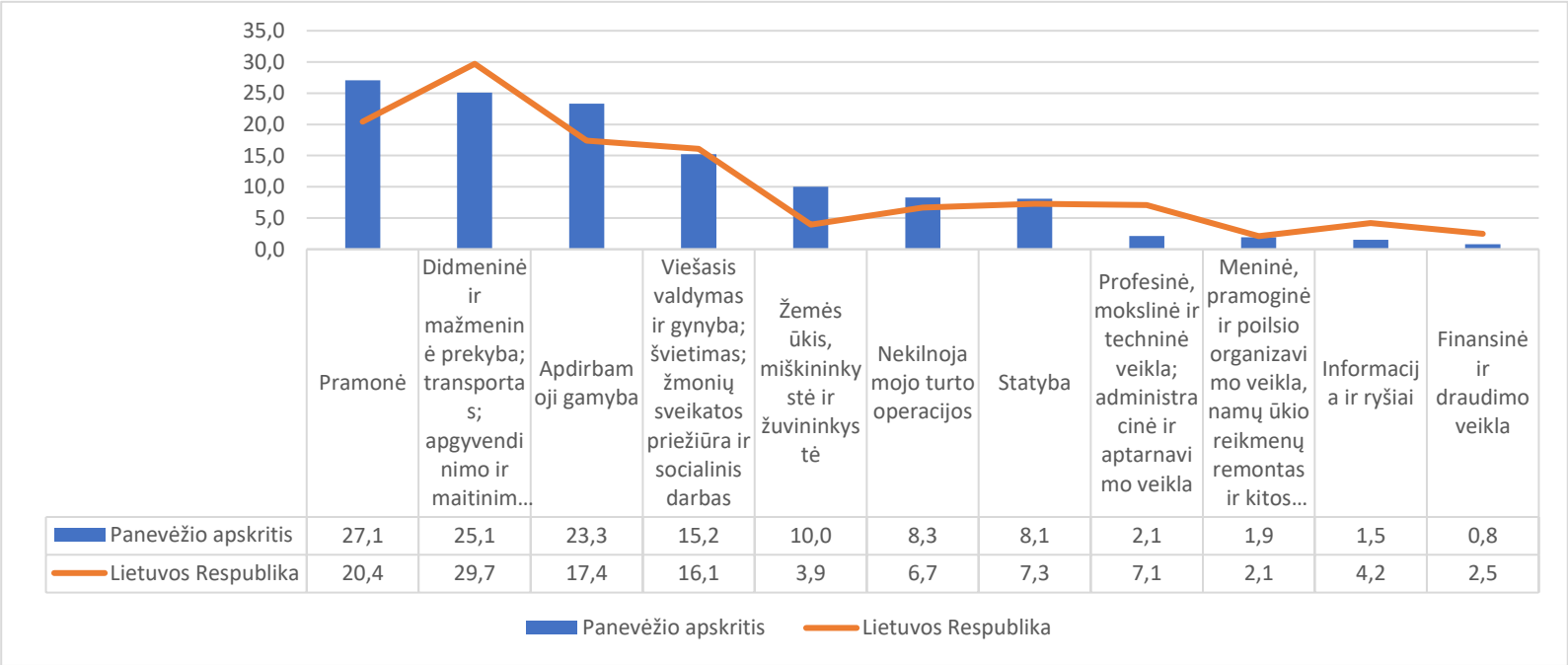

	Pramonė	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; transportas; apgyvendinimo ir maitinim...	Apdirbamoji gamyba	Viešasis valdymas ir gynyba; švietimas; žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	Nekilnojamojo turto operacijos	Statyba	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla; administracinė ir aptarnavimo veikla	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, namų ūkio reikmenų remontas ir kitos...	Informacija ir ryšiai	Finansinė ir draudimo veikla
Panevėžio apskritis	27,1	25,1	23,3	15,2	10,0	8,3	8,1	2,1	1,9	1,5	0,8
Lietuvos Respublika	20,4	29,7	17,4	16,1	3,9	6,7	7,3	7,1	2,1	4,2	2,5

7 pav. Panevėžio regione sukurtos bendrosios pridėtinės vertės struktūra 2020 m. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Verslas

2018–2022 m. laikotarpiu verslumo lygis augo visose Panevėžio regiono savivaldybėse, išskyrus Panevėžio m., kuriame verslumo lygis išliko stabilus. 2022 m. pradžioje veikiančių įmonių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų (31,4) buvo daug mažesnis už šalies vidurkį (11 pastaba) ir sudarė 77,6 proc. šalies rodiklio. Regionų tarpe pagal šį rodiklį Panevėžio regionas buvo 4 vietoje. Pagal vidutinį metinį apdraustųjų skaičių didžiausią darbdavių penketuką Panevėžio regione 2022 m. sudarė sveikatos priežiūros, transporto priemonių elektros ir elektroninės įrangos gamybos, maisto ir baldų gamybos įmonės: VšĮ Respublikinė Panevėžio ligoninė (1976 apdraustieji), UAB „PKC Group Lithuania“ (1956 apdraustieji), UAB „Dominari“ (923 apdraustieji), UAB „AQ Wiring Systems“ (888 apdraustieji) ir AB „Rokiškio sūris“ (805 apdraustieji).

Panevėžio regione dominuoja labai mažos įmonės, kurioms būdinga žemesnė sukuriama pridėtinė vertė, vyrauja rankų darbas, mažai investuojama į technologijas, trūksta kvalifikuotų žmonių. 2022 m. pradžioje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių buvo 4928 (73,8 proc. visų veikiančių įmonių regione)

ir jos sudarė 5,3 proc. visų Lietuvoje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ). Verslumo lygis, vertinant tūkstančiui gyventojų tenkančių MVĮ skaičių, Panevėžio regione buvo 5-oje vietoje palyginti su kitais regionais. 2022 m. pradžioje tūkstančiui Panevėžio regiono gyventojų teko 23,2 veikiančios MVĮ, o Lietuvoje – vidutiniškai 33,0 MVĮ. Savivaldybių lygmeniu Panevėžio regione aukščiausias verslumo lygis buvo Panevėžio m. (29,0) ir Panevėžio rajono (24,5) bei Rokiškio rajono savivaldybėse (19,2), o žemiausias – Biržų rajono savivaldybėje – 15,5. 2018–2022 m. laikotarpiu MVĮ skaičius tūkstančiui Panevėžio regiono gyventojų didėjo nuo 21,4 (2018 m.) iki 23,2 (2022 m.). Taip pat didėjo ir savarankiškų asmenų dalis nuo visų Panevėžio regiono užimtųjų didėjo (išskyrus 2021 m.) nuo 10,6 proc. (2018 m.) iki 11,8 proc. (2022 m.).

Elektroninės paslaugos viešajame administravime

Lietuvoje sparčiai daugėja administracinių ir viešųjų paslaugų, perkeltų į skaitmeninę erdvę (12 pastaba). Panevėžio regione taip pat teikiamos ir vystomos elektroninės paslaugos viešajame administravime (13 pastaba), visose Panevėžio regiono savivaldybėse elektroniniu būdu gali būti pateikiami prašymai, pažymos, įvairūs leidimai, licencijos ir kt.

Darbo užmokestis

Nors darbo užmokestis (bruto) (14 pastaba) Panevėžio regione 2021 m. buvo mažesnis tik už darbo užmokestį Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionuose ir sudarė 1 335,6 Eur (šalyje – 1 579,4 Eur), tačiau palyginus su Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionais 2017–2021 m. augo lėčiau. 2022 m. IV ketv. duomenimis Panevėžio regione mėnesinis darbo užmokestis (bruto) (15 pastaba) buvo 1 576,7 eurai, šalyje – 1 887,8 eurai, Vilniaus regione – 2 109,2 eurai. Palyginus su kiekvienos Panevėžio regiono savivaldybių darbo užmokesčiu, Panevėžio mieste uždirbama beveik 90 proc. šalies vidurkio, kai tuo tarpu kitose regiono savivaldybėse nesiekia 80 proc.

Vidutinės disponuojamos pajamos per mėnesį

Vidutinės disponuojamosios pajamos per mėnesį vienam namų ūkio nariui 2021 m. Panevėžio regione buvo 596 Eur (16 pastaba), palyginti su šalies vidurkiu sudarė 86,4 proc. ir, palyginti su 2020 m., išaugo 21,6 proc. Lyginant su kitais regionais, vidutinės disponuojamos pajamos per mėnesį vienam namų ūkio nariui buvo vienos iš mažiausių.

Lėtai auga darbo našumas, matuojamas pridėtine verte, tenkančia vienam dirbančiajam. Šio rodiklio augimas Panevėžio regione 2017–2021 m. (+3,9 tūkst. Eur vienam dirbančiajam) atsilieka nuo šalies vidurkio (+8,9 tūkst. Eur vienam dirbančiajam). 2021 m. pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus šalyje buvo 26,6 tūkst. Eur, kai tuo tarpu Panevėžio regione vienam dirbančiajam per metus teko 19,2 tūkst. Eur. Vertinant pridėtinės vertės duomenis Panevėžio regiono viduje, skirtumai taip pat dideli – Panevėžio m. ir Panevėžio r. savivaldybėse sukuriama pridėtinė vertė vienam gyventojui vidutiniškai 1,3 karto didesnė nei Biržų r. ar Kupiškio r. savivaldybėse.

Gyventojų užimtumas ir nedarbo lygis

2016–2020 m. Panevėžio regione darbingo amžiaus gyventojų mažėjo (17 pastaba) Nuo 2016 m. šis skaičius sumažėjo daugiau kaip 9 proc. (šalyje 3,7 proc.), savivaldybių lygmeniu, darbingo amžiaus gyventojų mažėjo visose Panevėžio regiono savivaldybėse, daugiausia jų sumažėjo Rokiškio r. sav. (11,7

proc.) ir Pasvalio r. sav. (11,4 proc.). 2022 m. Panevėžio regione buvo 109 tūkst. (18 pastaba) darbo jėgai priskiriamų asmenų, o dirbo 99,2 tūkst. gyventojų. 2018–2022 m. darbo jėga padidėjo 11 tūkst., o užimtų gyventojų skaičius padidėjo 8,8 tūkst. Nors darbo jėga didėjo, tačiau aukštas nedarbo lygis rodo, kad esama darbo jėga neatitinka rinkos poreikių. 2019-2021 m. registruotų bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų didėjo nuo 9,1 proc. iki 14,2 proc. Ir nors 2022 m. šis rodiklis sumažėjo 4,9 proc. punktais, tačiau viršijo šalies vidurkį (9,1 proc.). Panevėžio regiono savivaldybėse 2022 m. didžiausias bedarbių proc. nuo darbingo amžiaus gyventojų buvo Rokiškio r. sav. (12,1 proc.) ir Biržų r. sav. (10,3 proc.)
2022 m. aukštas užimtumo lygis (15-64 amžiaus asmenys) (19 pastaba) buvo Vilniaus, Klaipėdos ir Kauno regionuose (atitinkamai 79,5 proc., 73,9 proc., 73,4 proc.), kai tuo tarpu Panevėžio regione jis buvo 70,1 proc. Tačiau 2019–2022 m. užimtumo lygis Panevėžio regione palyginti su kitais regionais augo sparčiausiai, nuo 65,6 proc. (2019 m.) iki 70,1 proc. (2022 m.). Visose Panevėžio regiono savivaldybėse užimtumo lygis augo, išskyrus Kupiškio r. sav. (-1,8 proc. punkto). Daugiausiai užimtumas augo Rokiškio r. sav. (8,9 proc. punkto), Panevėžio r. sav. (8,4 proc. punkto), mažiausiai Pasvalio r. sav. (0,8 proc. punkto).

Inžinerinės pakraipos mokslai
Panevėžio regione 2021–2022 mokslo m. veikė 6 profesinio mokymo įstaigos (20 pastaba), kuriose mokoma pagal pirminio profesinio mokymo programą, pirminio profesinio mokymo programą kartu su bendrojo ugdymo programa arba pagal bendrojo ugdymo programą ir viena Panevėžio kolegija. Kaip parodė VšĮ „Investuok Lietuvoje“ atlikta regiono investicinės aplinkos analizė, Panevėžio regione nėra pakankamai studijuojančių inžinerinei pramonei aktualių specialybių. Panevėžio regiono aukštosiose mokyklose 2018–2019 m. inžinierinei pramonei aktualiose specialybėse studijavo 11,9 proc. nuo visų studijuojančių. Nors šių specialybių studentų skaičius augo, tačiau 2021–2022 m. Panevėžio kolegijoje inžinerinius mokslus studijavo tik 16 proc. studentų (210 studentų iš 1311) (21 pastaba). Panevėžio regiono profesinėse mokyklose studijuojančių inžinerinei pramonei aktualias specialybes 2018–2019 m. buvo 3 proc. nuo visų studijuojančių. 2021–2022 m. į inžineriją ir inžinerines profesijas priimta 19,2 proc. studentų, tačiau jau 2022-2023 m. inžinerinei pramonei aktualias specialybes studijavo mažiau studentų (16,1 proc.). Panevėžio regiono profesinių mokyklų duomenimis, darbo rinkoje trūksta specialistų: automatinių sistemų mechatronikų, transporto priemonių elektronikų. Vadovaujantis Užimtumo tarnybos įsidarbinimo galimybių Barometro 2022 m. prognoze, Panevėžio apskrityje reikalingi žemės ūkio mašinų mechanikai bei taisytojai ir šių darbuotojų paklausa didesnė nei vidutinė. Panevėžio apskrityje metalo apdirbimo įmonėse darbuotojų paklausa taip pat yra didesnė nei vidutinė. Tai rodo, kad profesinio mokslo srityje aktualių specialistų ruošimas taip pat opi tema, kadangi mokyklos nesurenka mokinių grupių į inžinerinės pramonės programas.
Tačiau Panevėžio regione veikia Panevėžio mechatronikos centras, VšĮ „Panevėžio mokslo ir technologijų parkas“, Panevėžio regioninis STEAM atviros prieigos centras (toliau – STEAM centras), Panevėžio robotikos centras „RoboLabas“. Panevėžio mechatronikos centras vykdo taikomuosius tyrimus, sudarančius galimybę įmonėms diegti atitinkamus sprendimus ir plėtoti žinioms imlų verslą technologinius sprendimus. VšĮ „Panevėžio mokslo ir technologijų parkas, teikia verslumo skatinimo, inkubavimo ir inovacijų paramos paslaugas; inicijuoja ir vykdo projektus, jungiančius verslą, mokslą ir studijas, plėtoja tarptautinio bendradarbiavimą. STEAM centras – Panevėžio švietimo centro padalinys, kuriame mokiniai gali praktiškai susipažinti su gamtos, technologijų, inžinerijos, matematikos mokslų dėsniais ir naujausiais išradimais, savarankiškai eksperimentuoti ir kurti. Patraukli ugdomoji veikla padeda jaunimui nuo mažens susidomėti sudėtingais STEAM sričių mokslais, o vėliau rinktis su jais susijusias studijas ir karjerą. STEAM centre sudaromos galimybės tobulinti kvalifikaciją mokytojams, o visuomenė gali susipažinti su moksliniais tyrimais ir inovacijomis. Panevėžio robotikos centras

„RoboLabas“ – Panevėžio švietimo centro padalinys, teikia kokybišką įtraukiantį neformalųjį ugdymą vaikams nuo 5 metų, jaunimui bei suaugusiems. Robotikos centre konstruojami ir programuojami robotai.

Materialinės investicijos

Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Panevėžio regione 2020 m. buvo 1 678 Eur (22 pastaba) ir smarkiai atsiliko nuo šalies vidurkio (3 239 Eur) bei Vilniaus (4 570 Eur), Klaipėdos (3 406 Eur) ir Kauno (3 152 Eur) regionų. Didžioji dalis šių investicijų Panevėžio regione koncentruota Panevėžio m. sav. (51,4 proc.), o kitose Panevėžio regiono savivaldybėse pasiskirstė sekančiai Panevėžio r. sav. – 17,2 proc., Rokiškio r. sav. – 11,4 proc., o Pasvalio r. – 9,9 proc., Biržų r. sav. – 5,9 proc. ir Kupiškio r. – 4,2 proc.

Laisvoji ekonominė zona

Panevėžio Laisvoji ekonominė zona (toliau - LEZ) įsteigta 2013 m. apima 47 ha teritoriją (23 pastaba), kurioje sukurta verslo įsikūrimui ir vystymui visa reikalinga infrastruktūra. 2022 m. LEZ įsikūrusios įmonės UAB „Devold“, UAB „SPEKTRUS EU“, UAB „AQ Wiring systems“, UAB „Arginta Engineering“, UAB „Ekornes Lithuania“, UAB „Komex“. Daugėjant pritraukiamų investicinių projektų, mažėja LEZ turimų sklypų pasiūla. Vienas esminių iššūkių toliau pritraukti investuotojus į LEZ yra pilnai išvystytų sklypų skaičius ir dydis. Panevėžio LEZ turi pasiūlyti ribotą laisvų sklypų skaičių.

8 pav. Panevėžio LEZ 2022 m. Šaltinis: Panevėžio miesto savivaldybė

Panevėžio rajone įsikūręs 12,4 ha ploto Ramygalos pramonės parkas, kuriame įrengta visa reikalinga infrastruktūra, parengtas detalusis planas, teritorijoje suformuoti 4 sklypai (išnuomotas 1 sklypas arba 0,44 ha).

Apibendrinimas. Panevėžio regionas atsilieka nuo Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionų pagal ekonominius rodiklius. Keičiasi gyventojų amžiaus struktūra: Panevėžio regione mažėja darbingo amžiaus asmenų ir daugėja senyvo amžiaus asmenų. Nors gyventojų skaičius mažėja, darbo jėga didėja (pensinio amžiaus asmenys išlieka aktyvūs darbo rinkoje), tačiau aukštas nedarbo lygis rodo, kad esama darbo jėga neatitinka rinkos poreikių. Pramonė ir apdirbamoji gamyba užima reikšmingą dalį Panevėžio regiono ekonomikoje, tačiau apdirbamosios gamybos įmonėse dominuoja rankų darbas. Mažų ir vidutinių įmonių skaičius tūkst. gyventojų mažesnis už šalies vidurkį, mažai investuojama į technologijas, trūksta kvalifikuotų žmonių. Stebima imigracijos situacija, kas rodo tam tikras prielaidas iš dalies grąžinti darbo jėgos potencialą. Būdingos nedidelės materialinės investicijos – tai stabdo pridėtinės vertės augimą. Darbo užmokestis augo sparčiau nei pridėtinė vertė.

Turizmas ir kultūra

Turistinių vietovių patrauklumą ir konkurencingumą lemia ne tik turizmo ištekliai ir paslaugų koncentracija, turistinių objektų prieinamumas asmenims su negalia, bet ir vietovių pasiekiamumas. Panevėžio regionas nėra populiarus turistų tarpe. Remiantis Keliauk Lietuvoje atlikta vietinio turizmo tyrimo ataskaita (24 pastaba), dažniausiai pasirenkamos vietovės pagal apskritis 2022 m. buvo Klaipėdos (49 proc.), Alytaus (17 proc.), Kauno (15 proc.), Utenos (10 proc.), Vilniaus (10 proc.), Panevėžio (4 proc.). Tame pačiame tyrime pateikiami duomenys apie keliones pagal turistų pasirenkamus miestus, rodo, kad Panevėžio miestas taip pat nėra populiari kelionių kryptis. Nepaisant esamo mažo patrauklumo, regione yra unikalių, regiono savitumą išryškinančių objektų, tokių kaip Šv. Jokūbo kelias, karstiniai reiškiniai ar regioniniai parkai.

Kaip praneša Valstybės duomenų agentūra per 2019 m. daugiau turistų sulaukė visų apskričių apgyvendinimo įstaigos, labiausiai turistų skaičius išaugo Šiaulių (20,4 proc.), Tauragės (14,9 proc.) ir Panevėžio regionuose (13,8 proc.) (25 pastaba). Vietinių turistų dalis Panevėžio regione 2019 m. buvo 68,6 proc., užsienio turistų – 31,4 proc. Dėl COVID-19 pandemijos, turistų srautai tiek regione, tiek šalyje sumažėjo: 2020 m. šalies apgyvendinimo įstaigos sulaukė 2,1 mln. turistų, arba 47,3 proc. mažiau nei 2019 m., labiausiai turistų skaičius sumažėjo Vilniaus (67,1 proc.), Kauno (46,0 proc.) ir Panevėžio regionuose (42,0 proc.).Tačiau 2021–2022 m. turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose ėmė didėti. Šalyje 2022 m. lyginant su 2020 m. turistų apgyvendinimo įstaigose padaugėjo 44,4 proc. Didžiausias vietinių ir tarptautinių turistų skaičiaus didėjimas 2022 m. lyginant su 2020 m. fiksuojamas Vilniaus (58,7 proc.), Kauno (47,1 proc.) ir Telšių (46,7 proc.) regionuose, mažiausias – Marijampolės regione (14,2 proc.). Panevėžio regionas šio rodiklio apimtyje buvo 6 vietoje (2020–2022 m. turistų skaičiaus pokytis apgyvendinimo įstaigose buvo 32,9 proc.). Covid-19 pandemijos laikotarpis paskatino šalies gyventojus daugiau keliauti šalies viduje (žr. 1 lentelę). 2020–2021 m. vietinių turistų dalis apgyvendinimo įstaigose didėjo visuose šalies regionuose, išskyrus Tauragės ir Telšių regionus. Tačiau 2022 m. lyginant su 2021 m. matomas vietinių turistų dalies sumažėjimas: šalyje analizuojamu laikotarpiu rodiklio reikšmė sumažėjo 9,6 procentinio punkto, Panevėžio regione sumažėjo didžiausia šalies regionų tarpe dalimi (17,7 procentinio punkto).

1 lentelė. Vietinių turistų dalis apgyvendinimo įstaigose, proc.

Apskritis / metai	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lietuva	50,5	51,3	51,8	52,0	75,9	79,5	69,9
Alytaus	70,0	69,6	69,8	69,5	88,2	93,1	85,5
Kauno	54,5	56,0	57,0	58,2	76,0	79,5	74,1
Klaipėdos	66,8	68,7	69,5	70,5	88,2	92,9	86,5
Marijampolės	68,2	61,0	60,0	69,4	73,8	80,1	70,1
Panevėžio	69,9	72,9	72,1	68,6	84,2	86,9	69,8
Šiaulių	49,5	55,6	55,7	50,0	48,7	66,6	75,1
Tauragės	82,0	85,0	82,6	85,7	89,1	87,2	90,6
Telšių	88,1	87,1	86,2	86,8	91,2	88,7	88,2
Utenos	86,2	86,4	88,2	87,2	96,5	96,8	94,7
Vilniaus	27,9	27,5	28,2	28,7	51,9	57,0	45,0

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. Panevėžio regione turistai sudarė 1,9 proc. šalies turistų apgyvendinimo įstaigose skaičiaus; tokią pat dalį vietiniai turistai regione sudarė šalies vietinių turistų skaičiaus. Turistų skaičius regiono savivaldybėse kito netolygiai: 2022 m. lyginant su 2021 m. Kupiškio, Panevėžio r. ir Panevėžio m. sav. bendras turistų skaičius augo (pokytis atitinkamai 23,7 proc., 22,7 proc., 22,9 proc.), kai Biržų, Pasvalio ir Rokiškio r. sav. mažėjo (pokytis atitinkamai 6,2 proc., 20,2 proc., ir 52,2 proc.). Vietiniai turistai regiono savivaldybėse (išskyrus Panevėžio m. sav.) 2022 m. sudarė daugiau nei pusė visų savivaldybės turistų skaičiaus: Biržų r. sav. – 88,6 proc., Kupiškio r. sav. – 87,0 proc., Panevėžio r. sav. – 81,2 proc., Pasvalio r. sav. – 64,2 proc., Rokiškio r. sav. – 94,9 proc., ir Panevėžio m. sav. – 45,3 proc. Vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose (Viešbučiai ir panašios laikinos buveinės; poilsiautojų ir kitas trumpalaikis apgyvendinimas; poilsinės transporto priemonės, priekabų aikštelės ir stovyklavietės) visuose šalies regionuose 2021 m. lyginant su 2019 m. didėjo (šalyje padaugėjo 21436 vietomis, Panevėžio regione – 1410 vietų; pagal šį rodiklį analizuojamu periodu regionas buvo 5 šalies regionų tarpe). 2022 m. lyginant su priešpandeminiu laikotarpiu (2019 m.) vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose liko didesnis šalyje bei Panevėžio regione (atitinkamai 1,4 proc. ir 1,6 proc.), tačiau dalyje regionų 2022 m. vietų skaičiaus pasiūla sumažėjo lyginant su 2019 m. (Marijampolės, Tauragės, Telšių regionai). Siekiant pasinaudoti vietinio turizmo augimo banga, svarbu ir toliau išlaikyti bei skirti ypatingą dėmesį vietinio turizmo skatinimui.

Panevėžio regione gausu turizmo išteklių, gamtinių ir kultūros objektų: dvarų (26 pastaba), regioninių parkų (27 pastaba), savivaldybių muziejų (28 pastaba) (Biržų krašto muziejus „Sėla“, Panevėžio kraštotyros muziejus, Pasvalio krašto muziejus, Rokiškio krašto muziejus, Kupiškio etnografijos muziejus), teatrų (28 pastaba), kultūros centrų (28 pastaba), bažnyčių (29 pastaba), turizmo ir informacijos centrų (30 pastaba), bibliotekų (Panevėžio apskrities viešoji biblioteka, savivaldybių viešosios bibliotekos ir jų filialai, švietimo įstaigų bibliotekos (31 pastaba)). Remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos pateikta oficialia informacija (28 pastaba) Lietuvoje iš viso yra 30 regioninių parkų. Panevėžio regione – Krekenavos ir Biržų

regioninis parkas. Krekenavos regioninis parkas pasižymi dvarviečių gausa, parko gamtos simbolis – europinis stumbras. Biržų regioninis parkas – unikalus kraštas, kuris gali pasigirti išskirtiniais gamtos reiškiniais, gilia istorija, puoselėjamomis tradicijomis, amatais bei kulinariniu paveldu. Per Panevėžio regioną driekiasi *Camino Lituano* – tai Šv. Jokūbo kelias per Lietuvą, piligriminis, turistinis, pažintinis maršrutas, prisijungiantis prie Europos Šv. Jokūbo kelių. Rokiškis, Biržai patenka į Šv. Jokūbo žiedą (32 pastaba), kuris vinguriuoja pro Biržus, pro Suvainiškį, pro Rokiškį, Utenos link ir taip aplink Lietuvą. Juo eina piligrimai, įsijungia vietinė bendruomenė ir vietinis verslas. Taip skatinamas aktyvus gyvenimo būdas ir domėjimasis Lietuvos istorija bei kultūra, pritraukiami piligrimai iš užsienio, įtraukiama daugiau žmonių į Lietuvos, kaip turizmui patrauklios šalies, įvaizdžio formavimą bei skleidžiamos piligrimystės idėjos ir tradicijos Lietuvoje.

Panevėžio regionas išsiskiria karstiniais reiškiniais, kurie turizmo sektoriuje yra traukos centras, turintis potencialą, išryškinantis regiono savitumą. Karstinių reiškinių paveikta sritis - Biržų r. ir Pasvalio r. savivaldybių teritorijose, Panevėžio r. savivaldybės teritorijos šiaurinėje dalyje. Kupiškio rajono savivaldybėje aptikti pavieniai karbonatinio karsto reiškiniai. Didžiausias Lietuvoje karstinės kilmės Kirkilų ežeras susidarė susijungus daugiau kaip 30 skirtingu laiku susiformavusių smegduobių. Didžiausi karstiniai urvai – Žalsvasis šaltinis (Pasvalio r.), Karvės ola (Biržų r.), žymiausia smegduobė – Lapės ola (Biržų r.), karstinis šaltinis – Smardonės šaltinis (Biržų r. sav.)

2021 m. Panevėžio regione veikė 5 turizmo informacijos centrai: Biržų turizmo informacijos centras, Kupiškio rajono turizmo ir verslo informacijos centras, VšĮ Panevėžio plėtros agentūra (iki 2020 m. sausio 27 d. buvęs VšĮ Panevėžio turizmo informacijos centras), Pasvalio krašto muziejus ir Rokiškio turizmo ir tradicinių amatų informacijos ir koordinavimo centras. Beveik visuose turizmo informacijos centruose lankytojų skaičius 2018-2019 m. augo (išskyrus 2020 m. – dėl neįprastos COVID-19 pandeminės situacijos).

Iki 2020 m. fiksuotas kultūros paslaugų įvairovės, kultūros renginių bei lankytojų skaičiaus juose didėjimas tiek šalyje, tiek ir Panevėžio regione. Covid-19 pandemija lėmė sumažėjusį kultūros renginių bei lankytojų juose skaičių, tačiau 2021 m. duomenys rodo atsigavimą sektoriuje lyginant su 2020 m. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos duomenimis (33 pastaba) per 2022 metus Panevėžio regiono savivaldybių muziejuose apsilankė 341880 lankytojų, tačiau muziejų lankymas 2022 m. dar nebuvo grįžęs į priešpandeminį laikotarpį: 2022 m. muziejus lankė 16,5 proc. mažiau nei 2019 m. (398178). Covid-19 pandemijos laikotarpiu išryškėjimo poreikis naujoms, inovatyvioms kultūros paslaugoms (virtualiems / interaktyviems produktams, kurie aktualizuotų kultūrinio paveldo palikimą, užtikrintų muziejų ir kultūros vertybių išsaugojimą, sklaidą, prieinamumą įvairaus amžiaus ir socialinių grupių žmonėms). Kultūros potencialas regione išnaudojamas nepakankamai.

Panevėžio regione, kaip ir šalyje, turizmo sektoriuje trūksta bendrosios rinkodaros, įskaitant e-rinkodarą. Turizmo sektoriaus plėtros tyrime (24 pastaba) teigiama: „Lietuvos žinomumas ir išskirtinumas – svarbiausi veiksniai šalies turizmo rinkodaroje. 7 šalių gyventojų apklausa atskleidė, kad tik 28 proc. respondentų žino apie Lietuvą daugiau nei tik pavadinimą ir geografinę lokaciją . Tai reiškia, kad beveik 70 proc. potencialių keliautojų nesirenka Lietuvos, kaip atostogų krypties, nes apie ją žino per mažai. <...> Ne visi skaitmeninės komunikacijos kanalai yra pakankamai išvystyti: nėra tinkamos naujienlaiškių duomenų bazės, kurį galėtų virsti dar vienu kanalu Lietuvos ir užsienio vartotojams. <...> Lietuvos kaimo turizmo asociacijos duomenimis, tik apie 30 proc. veikiančių smulkių apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų tiekėjų naudojasi internetinėmis rezervavimo sistemomis.“

Informacijos apie keliones šaltiniai taip pat rodo, kad vieningos ir efektyvios rinkodaros turizmo srityje nėra ne tik Panevėžio regione, bet ir šalyje. 2018–2022 m. populiariausiais nakvynės paieškos kanalais įvardinti: užsakymas internetu (87 proc. respondentų), Booking.com (61 proc.), užsakymas kitais

būdais nei internetu (38 proc.), rekomenduoja pažįstami žmonės (26 proc.), ieško gyvai, atvykę į kelionės vietą (12 proc.), turizmo informacijos centrų svetainės (11 proc.) ir t. t.

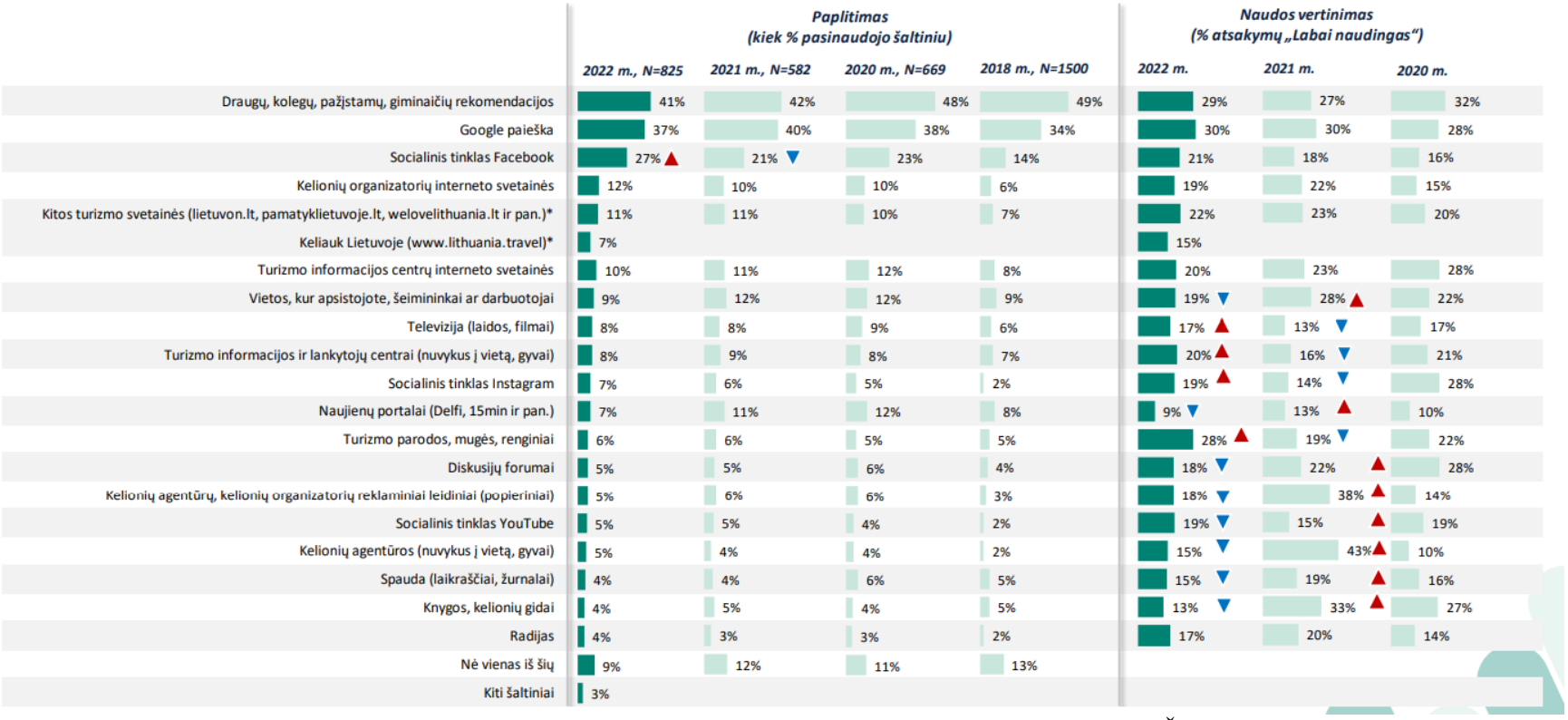

9 pav. Informacijos apie keliones šaltiniai: paplitimas ir naudos vertinimas. 2018-2022 m. Šaltinis: Keliauk Lietuvoje.

Turizmo sektoriaus vystymuisi Panevėžio regione įtakos turi ne tik efektyvios rinkodaros nebūvimas, bet ir turizmo, kultūros objektų prieinamumas bei sezoniškumo svyravimai. Vadovaujantis VšĮ Nacionalinės Lietuvos turizmo skatinimo agentūros „Keliauk Lietuvoje“ atliktu tyrimu (34 pastaba), 2022 m. lankytini objektai Panevėžio regiono savivaldybėse vertinami gerai (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Turistinių objektų patrauklumo vertinimo rezultatai, 2022 m.

Savivaldybė	Objekto vidurkis	Susisiekimas	Orientavimasis	Objekto būklė	Tvarka	Darbo laikas	Pritaikyta neįgaliųjų ir ribotos judesenos poreikiams	WC	Parkavimas	Elektromobilių įkrovos stotelės	Teikiamos paslaugos	Poilsis, vanduo, maistas	Darbuotojai	Atsiskaitymo galimybės	Draugiška šeimoms su vaikais	Draugiška turistams su naminiais gyvūnais	Papildoma vertė
Biržų r. sav.	2,57	2,81	3,3	3,26	3,35	3,14	2,61	1,79	2,98	1	3,11	2,95	3,46	3,14	2,61	1,85	1,41
Kupiškio r. sav.	2,59	2,97	3,22	3,35	3,34	2,23	2,45	1,5	3	1,57	2,9	3,2	3,14	2,4	2,55	1,75	1,88
Panevėžio m. sav.	2,51	3,07	2,53	2,82	2,78	2,66	2,55	1,47	2,88	1,27	2,24	3,45	3,45	2,38	2,94	2,2	1,58
Panevėžio r. sav.	2,5	2,64	2,9	3,15	3,38	2,3	2,72	1,8	2,86	1	2,39	2,92	2,84	2,14	2,58	1,8	1,86
Pasvalio r. sav.	2,74	2,78	3	3,24	2,87	2,31	3,42	1,53	2,89	1,14	2,53	3,29	3,57	3,2	3,11	3,77	1,96
Rokiškio r. sav.	2,51	2,79	2,88	3,3	3,29	2,08	2,45	1,92	2,94	1,24	2,14	3,12	3,37	1,93	2,47	1,61	2,06
4 - labai gerai		3 - gerai		2 - tobulintina		1 - nepatenkinamai			0 - nevertinama								

Didelio išsibarstymo ir atotrūkių tarp savivaldybių, vertinant lankytinų objektų patrauklumą, nėra. Atkreiptinas dėmesys, kad visose savivaldybėse nepatenkinamai įvertintas elektromobilių įkrovos stotelių prie lankytinų objektų aspektas ir tik Kupiškio r. sav. šis aspektas įvertintas esant tobulintinu. Taip pat visose savivaldybėse WC paslaugos įvertintos tobulintinomis, išskyrus Panevėžio m. sav., kur ši paslauga įvertinta nepatenkinamai. Regiono savivaldybėse trūksta draugiškumo turistams su naminiais gyvūnais (išskyrus Pasvalio r. sav., kur šis aspektas įvertintas labai gerai), tobulintinos atsiskaitymo galimybės, teikiamos paslaugos darbo laikas, Kupiškio ir Rokiškio r. sav. tobulintinas turistinių objektų pritaikymas ribotos judėsenos turistų poreikiams. Panevėžio regione labai gerai įvertintos tik 2 paslaugos, t. y., Pasvalio r. sav. darbuotojai ir draugiškumas turistams su naminiais gyvūnais.

2014-2020 m. regione bei šalyje buvo įgyvendinami ES fondų lėšomis finansuojami projektai, kuriais padidintas dalies lankytinų objektų prieinamumas. 2014-2020 m. ES fondų lėšomis sutvarkyti ar atnaujinti ir pritaikyti lankymui 59 vnt. gamtos ir kultūros objektai (35 pastaba), iš jų Panevėžio regione 8. Regione įgyvendinti ES fondų lėšomis finansuoti projektai (priemonės Nr. 07.1.1-CPVA-R-305 „Modernizuoti savivaldybių kultūros infrastruktūrą“, Nr. 05.4.1-CPVA-R-302 „Aktualizuoti savivaldybių kultūros paveldo objektus“ bei NR. 07.1.1-CPVA-V-305 „Modernizuoti savivaldybių kultūros infrastruktūrą“). Jais 2022 m. pabaigoje modernizuoti 4 kultūros infrastruktūros objektai, sutvarkyti, įrengti ir pritaikyti lankymui 3 gamtos ir kultūros paveldo objektai ir teritorijos. Regione investuota 7 724 273,20 Eur ES ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, tačiau šių investicijų nepakako regiono lankytinų objektų prieinamumui, tuo pačiu ir regiono patrauklumui turistams, padidinti.

Panevėžio regione elektromobilių įkrovimo stotelių yra beveik visose regiono savivaldybėse (36 pastaba) (Biržų r. sav. – 1, Kupiškio r. sav. – 1, Pasvalio r. sav. – 3, Rokiškio r. sav. – 6, Panevėžio m. sav. – 11), kelių atstumas (37 pastaba) tarp regiono savivaldybių neviršija 100 km, tačiau galimybės naudotis elektromobiliais ir bevariklėmis transporto priemonėmis yra nepakankamos. Tikėtina, kad augant elektromobilių skaičiui, iškastiniu kuru varomus elektromobilius vis didesne dalimi keis elektromobiliai. Todėl labai svarbu vystyto tolygų elektromobilių ikrovimo stotelių tinklą.

Išplėtota dviračių takų infrastruktūra yra svarbi turizmo infrastruktūros dalis, pasitarnaujanti turizmo skatinimui, aktyvaus poilsio propagavimui, turistinio ir kultūrinio gyvenimo patrauklumui. Išskirtinos turistinės, pažintinės ir rekreacinės dviračių trasos. Naudojant dviračius turizmui (daugiadieniam) svarbios susisiekimo trasos, jungiančios miestus, jų centrus, nacionalinius ir regioninius parkus, gamtos, istorijos, kultūros paminklus, turistinius regionus.

Savaitgalio išvykas pasirenkantiems turistams patrauklūs pažintiniai žiediniai maršrutai. Į daugiadienes keliones išvykstantys turistai renkasi įdomų maršrutą ir aukštai vertina eismo saugumą, važiavimo patogumą, trasų tiesumą, turistinės infrastruktūros kokybę. naudojant dviračius pažintiniais arba pažintiniais ir rekreaciniais tikslais patrauklūs dviračių maršrutai regionuose, reprezentuojančiuose kraštovaizdžių įvairovę, etnografinę kultūrą, šalies istorijos ir kultūros įvykių vietas, gamtos ir kultūros paveldą, visų pirma nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose. Svarbiausi reikalavimai − maršruto patrauklumas, pažintinis trasomis susietų objektų turiningumas. Naudojant dviračius sveikatingumo ir rekreacijos reikmėms svarbios susisiekimo trasos gamtinėje aplinkoje, rekreacinėse teritorijose. Šie dviračių naudotojai labiau būdingi miestams, ypač kurortams. Dviračiais turistiniai objektai regione, kaip ir šalyje, beveik nelankomi. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, dviračių takų ilgis (38 pastaba) 2021 m. pabaigoje buvo 114,3 km. Didžiausias bendras dviračių takų ilgis 2021 m. buvo Kauno (354,7 km), Vilniaus (232,7 km), Klaipėdos (223 km) ir Šiaulių (217,5 km) regionuose. 2017–2021 m. laikotarpiu Biržų r. buvo nutiesta 6,4 km naujų takų, Panevėžio r. – 5,6 km, Rokiškio r. – 2,2 km., Pasvalio r. – 0,6 km., o Panevėžyje dviračių takų ilgis sutrumpėjo 0,7 km, vietoje buvusių 91 km . Regione šiuo metu viena savivaldybė (39 pastaba) turi vieną dviračių tako atkarpą, kita – kitą, jos neturi jungties ir dviratininkams nepatogu nuvažiuoti ilgesnį atstumą, t. y., dviračių takų junglumas yra problema, galimas tik fragmentinis turizmas dviračiais. Vieningo, kelias savivaldybes jungiančio dviračių tinklo nebūvimas neleidžia keliauti dviračiais turistiniais tikslais regione.

Turizmo sektoriuje itin didelis sezoniškumo poveikis neišvengiamas ir Panevėžio regione (žr. 3 lentelę) Valstybės duomenų agentūros duomenimis (40 pastaba), turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose kalendorinių metų sausio ir liepos mėn. ženkliai skiriasi: 2022 m. šalyje liepos mėn. būta 65,1 proc. turistų (vietinių ir tarptautinių) daugiau nei tų pačių metų sausio mėn. Panevėžio regione, kaip ir kituose šalies regionuose, 2022 m. sezoniškumo svyravimų mastas tapo sąlyginai panašus į 2019 m. svyravimus. Regione 2022 m. liepos mėn. buvo 5206 turistų daugiau nei tų pačių metų sausio mėn. (65,4 proc. daugiau nei sausio mėn.), pokytis 2019 m. buvo 5134 asmenys (60,1 proc. turistų daugiau nei 2019 m. sausio mėn.).

3 lentelė. Turistų skaičius dinamika apgyvendinimo įstaigose kalendorinių metų sausio ir liepos mėn., asmenys

Apskritis	Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose | asmenys								Pokytis | asmenys			
	2018M01	2018M07	2019M01	2019M07	2021M01	2021M07	2022M01	2022M07	2018	2019	2021	2022
Lietuva	196903	479019	215988	521698	31857	447745	186062	533760	282116	305710	415888	347698
Alytaus	28890	32698	28769	40347	702	45501	30235	42130	3808	11578	44799	11895
Kauno	30630	60361	36930	64519	5053	46045	36322	64010	29731	27589	40992	27688
Klaipėdos	25143	141001	25898	142304	3836	153976	36351	167240	115858	116406	150140	130889
Marijampolės	1798	5582	1669	6096	365	3959	460	5053	3784	4427	3594	4593
Panevėžio	3133	6956	3404	8538	836	10383	2758	7964	3823	5134	9547	5206
Šiaulių	5583	9628	6410	11572	2517	10195	5073	9525	4045	5162	7678	4452
Tauragės	1066	1846	1320	2235	209	2055	753	1998	780	915	1846	1245
Telšių	1519	5490	2086	6057	663	8817	2560	7622	3971	3971	8154	5062
Utenos	3665	13947	4100	14256	438	18957	3850	17570	10282	10156	18519	13720
Vilniaus	76447	146694	83192	167199	15551	84777	57503	133768	70247	84007	69226	76265

Turizmo sektoriaus plėtros tyrime (24 pastaba) nurodoma informacija taikytina ir Panevėžio regionui: “Informacinių technologijų revoliucija kuria naujas galimybes ne tik keliautojams, bet ir turistines paslaugas teikiančioms organizacijoms. Išaugęs mobiliųjų duomenų naudojimas įgalina turizmo verslą, jį palaikančias viešojo sektoriaus ir pelno nesiekiančias organizacijas rinkti, analizuoti didesnį duomenų kiekį apie esamus bei potencialius vartotojus. Tinkamai panaudojami duomenys apie turistų informacijos paieškos ypatumus, sprendimo priėmimo kelią ir trukmę, turizmo paslaugų vertinimą, keliautojų

judėjimą erdvėje gali suteikti konkurencinį pranašumą vystant turizmo sektorių bei atskiras iniciatyvas. Vis dėlto, praktinis įgyvendinimas atsilieka nuo techninių galimybių. Priemonės, kurios suteiktų galimybę plačiau panaudoti surenkamus duomenis ir taip sukurti daugiau pridėtinės vertės turizmo sektoriui dar nėra naudojamos. Daugelis su turizmu susijusių organizacijų renka papildomus duomenis, tačiau jie nėra vieningai atvaizduojami oficialioje valstybės statistikoje. Platesnis, gilesnis duomenų panaudojimas, aukštesnė duomenų kokybė ir analitinių modelių taikymas suteiktų galimybes gerinti turistų patirtį bei kurti naujus turizmo produktus."

Apibendrinimas: Panevėžio regionas turi unikalių lankytinų objektų, tačiau šis potencialas nėra pakankamai išnaudojamas. Regiono turistinių objektų lankomumą lemia nepalankūs veiksniai, tokie kaip prieinamumo (dviračių takų, įvairesnių paslaugų) bei informacijos (informacijos apie lankytinus objektus, nakvynės galimybes, lankytojų srautus ir pan.) stoka. Mažas turistų skaičius ne sezono metu byloja apie nepakankamą turizmo produktų ir kultūros paslaugų pasiūlos išnaudojimą visais metų laikais.

Švietimas ir mokslo aplinka

Švietimo valdymo informacinės sistemos (toliau – ŠVIS) duomenimis, 2020 m. 3 metų ir vyresnių vaikų dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo veikloje buvo gana aukštas Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionuose (atitinkamai 95,2 proc., 91,7 proc. ir 90 proc.), tuo tarpu Panevėžio regione 2020 m. siekė 84 proc. Nepaisant padidėjusios šio rodiklio reikšmės 2021 m. (Panevėžio regione šio rodiklio reikšmė buvo 91,4 proc., šalyje 92,3 proc.) netolygumai regiono savivaldybėse išliko. Didžiausia ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančių 3-5 metų vaikų dalis 2021 m. buvo Panevėžio m. sav. (93,5 proc.), mažiausia - Biržų ir Kupiškio r. sav. (atitinkamai 86,6 proc. ir 87,3 proc.). Pasvalio r. ir Rokiškio r. sav. ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvavusių 3-5 metų amžiaus vaikų dalis panaši (atitinkamai 90,2 proc. ir 90,4 proc.), Panevėžio r. sav. - neženkliai mažesnė dalis nei šalyje (92,0 proc.).

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų auklėtinių skaičius regione, kaip ir šalyje 2016-2017 m. m. ir 2021-2022 m. m. laikotarpiu didėjo. Pokytis regiono ikimokyklinio ugdymo įstaigose buvo 125 auklėtiniai (99 vaikai savivaldybės pavaldumo ikimokyklinio ugdymo įstaigose) arba 1,9 proc. nuo 6687 vaikų (1,5 proc. nuo 6634 vaikų savivaldybės pavaldumo ikimokyklinio ugdymo įstaigose). Atkreiptinas dėmesys, kad analizuojamu laikotarpiu regiono savivaldybių pavaldumo ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičiaus pokyčio tendencijos panašios į šalies (pokytis šalyje savivaldybių pavaldumo įstaigose 1,7 proc. nuo 92 963 asmenų).

4 lentelė. Vaikų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose, asmenys

Savivaldybė	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė
Biržų r. sav.	467	481	489	492	495	484
Kupiškio r. sav.	261	260	279	295	294	295
Panevėžio m. sav.	4 424	4 450	4 521	4 535	4 518	4 536
Panevėžio r. sav.	459	482	492	510	501	496
Pasvalio r. sav.	455	455	430	466	468	489
Rokiškio r. sav.	621	579	585	584	549	512
Lietuva	99 093	101 245	102 635	103 067	102 284	102 814

ŠVIS duomenimis, ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir skyriuose įsteigtų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vietų skaičius 100-ui gyventojų iki 7 m. regiono savivaldybėse bei šalyje 2018-2019 – 2021-2022 m. m. taip pat didėjo. Daugiausia vietų regione 2021-2022 m. m. teko Panevėžio miesto savivaldybės vaikams (82,4), kur ženkliai viršijo šalies vidurkį (48,3). Rajoninėse regiono savivaldybėse 100-ui gyventojų iki 7 m. vietų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose teko mažiau nei šalyje (mažiausiai Panevėžio r. sav. – 22,9 vietų 100-ui gyventojų iki 7 m. amžiaus).

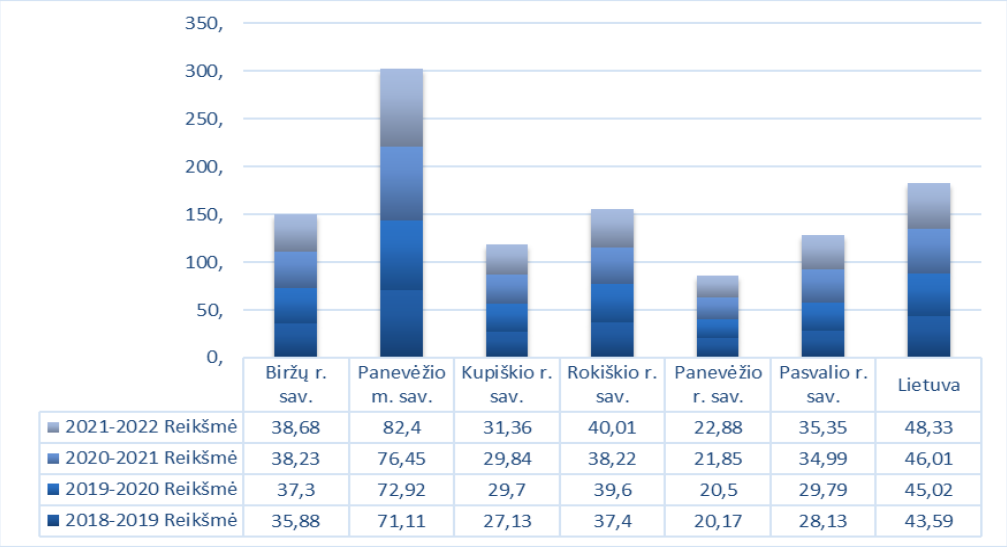

10 pav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir skyriuose įsteigtų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vietų skaičius 100-ui gyventojų iki 7 m. (vnt.). Šaltinis: ŠVIS

Valstybės duomenų agentūros duomenimis (41 pastaba), 2022 m. pradžioje Panevėžio regione buvo 8 672 vaikai nuo 2 iki 6 metų amžiaus (esami ir būsimi ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo paslaugos vartotojai), iš jų 43,1 proc. (3 734 asm.) gyvena Panevėžio miesto savivaldybėje, 18,1 proc. (1 572 asm.) – Panevėžio rajono savivaldybėje, 10,9 proc. (949 asm.) – Rokiškio rajono savivaldybėje, 11,0 proc. (954 asm.) – Pasvalio rajono savivaldybėje. 9,8 proc. (848 asm.) – Biržų rajono savivaldybėje ir 7,1 proc. (615 asm.) – Kupiškio rajono savivaldybėje. Visose regiono savivaldybėse 2022 m. lyginant su 2021 m. 2-6 metų amžiaus vaikų skaičius mažėjo, išskyrus Panevėžio r. savivaldybę, kurioje minimu laikotarpiu vaikų skaičius padidėjo (21 asm.). Giliau išanalizavus Valstybės duomenų agentūros teikiamą informaciją (42 pastaba) pagal amžiaus grupes matyti, kad 2021-2023 m. laikotarpiu dalyje regiono savivaldybių augo 0-1 m. amžiaus vaikų skaičius (Biržų r. sav. augo 19 asm., Kupiškio r. sav. - 29 asm. ir pan.), todėl vertinama, kad ilgalaikėje perspektyvoje ikimokyklinio ugdymo paslaugų poreikis, nepriklausomai nuo mažėjančio regiono gyventojų skaičiaus, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio amžiaus vaikus, išliks aktualus. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nurodoma, kad nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą taps visuotinis nuo 4 metų amžiaus, nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. – nuo 3 metų amžiaus, nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. – nuo 2 metų amžiaus. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. Panevėžio regiono ikimokyklinio ugdymo įstaigose buvo 9234 (43 pastaba) vietų. Nors absoliutine dalimi vietų skaičiaus ikimokyklinio ugdymo įstaigose pakanka, regiono savivaldybių tarpe vietos pasiskirsčiusios netolygiai. Įvertinus regiono savivaldybių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose ir jų skyriuose įsteigtų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vietų skaičių 100-ui gyventojų iki 7 m. pastebėta, kad dalyje savivaldybių bus susiduriama su fizinių vietų trūkumu įgyvendinant Švietimo įstatymo nuostatas (pvz., Panevėžio r. sav., yra tik 22,9 vietų 100-ui vaikų).

ŠVIS duomenimis (44 pastaba), 2016–2017 – 2021–2022 m. m. Panevėžio regiono bendrojo ugdymo mokyklų ir jų skyrių sumažėjo nuo 128 iki 105, iš jų savivaldybės pavaldumo įstaigų sumažėjo nuo 126 iki 103. Labiausiai savivaldybės pavaldumo bendrojo ugdymo mokyklų ir jų skyrių sumažėjo Panevėžio r. savivaldybėje (9 vnt.), Pasvalio r. sav. (4 vnt.) Kupiškio, ir Rokiškio r. savivaldybėse (po 3 vnt.). Mažėja bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius – Panevėžio regione lyginant 2016-2017 m. m. su 2020-2021 m. m. mokinių skaičius sumažėjo daugiau kaip 15 proc. Daugiausiai šis skaičius mažėjo Kupiškio r. sav., Biržų r. sav. ir Rokiškio r. sav. (atitinkamai 20,8 proc., 19,0 proc. ir 15,8 proc.). 2016–2017 – 2022–2023 m. m. laikotarpiu didžiausias mokinių skaičiaus mažėjimas regiono bendrojo ugdymo mokyklose buvo 2021-2022 m. m. (šiuo laikotarpiu regione mokinių sumažėjo 16,4 proc.). Tačiau 2022-23 m. m. preliminarūs duomenys rodo mokinių skaičiaus didėjimą Panevėžio m. ir Panevėžio r. sav. (mokinių skaičiaus pokytis šiose savivaldybėse 2021–2022 – 2022–2023 m. m. buvo atitinkamai 298 ir 83 asm. arba 3,1 proc. ir 2,6 proc.). Kitose regiono savivaldybėse analizuojamu laikotarpiu mokinių skaičius mažėjo (nuo 26 asm. Pasvalio r. sav. iki 14 asm. Kupiškio r. sav.). Mokinių skaičiaus didėjimą ar / ir lėtesnį mažėjimą įtakojo išaugusi imigracija.

Kaip parodė ŠVIS duomenys, mokinių pasiekimai prastėja: pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (toliau – PUPP), ypatingai matematikos, prastėja ne tik Panevėžio regione, bet ir šalyje (45 pastaba). 2017–2018 – 2021–2022 m. m. laikotarpiu Panevėžio regione PUPP lietuvių kalbos bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10 balų) pasiekusių mokinių dalis nesiekė šalies vidurkio. Pagal šį rodiklį 2018–2019 – 2021–2022 m. m. laikotarpiu Panevėžio regionas buvo paskutinis didžiųjų miestų apskričių tarpe. Analizuojant PUPP matematikos rezultatus matyti, kad 2017–2018 – 2021–2022 m. m. laikotarpiu mokinių, pasiekusių bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10 balų) dalis Panevėžio regione šiek tiek viršijo šalies vidurkį tik 2018–2019 m. m. Likusiu laikotarpiu regionas atsiliko nuo šalies vidurkio, o 2020–2021 – 2021–2022 m. m. laikotarpiu pagal šį rodiklį Panevėžio regionas buvo paskutinis didžiųjų miestų apskričių tarpe.

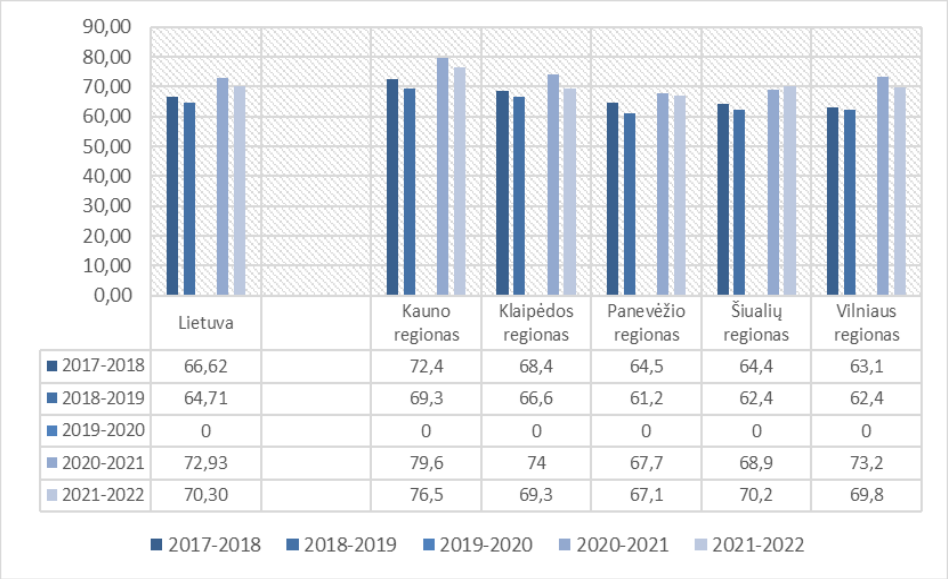

11 pav. PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekusių lygį (6-10) pasiekusių mokinių dalis (lietuvių kalba). Šaltinis: ŠVIS.

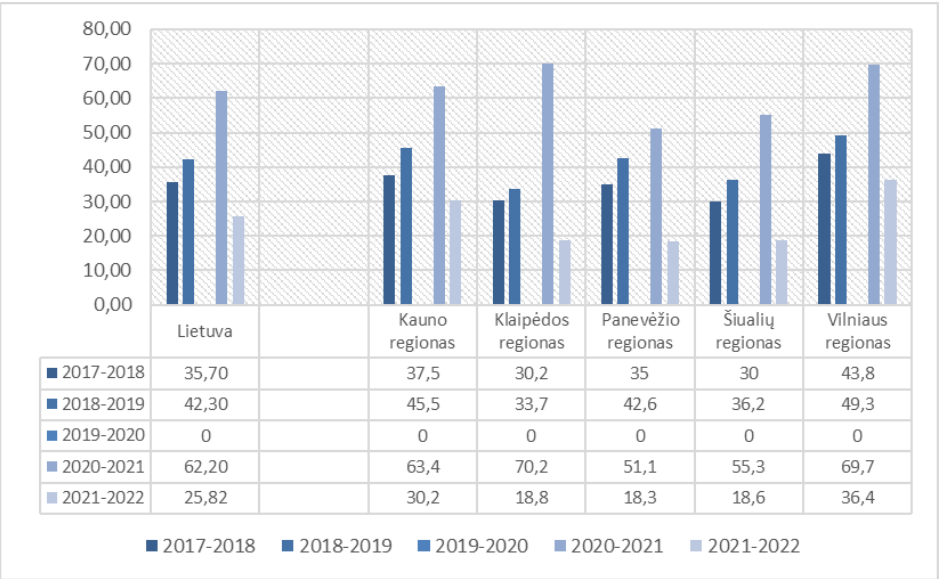

12 pav. PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10) pasiekusių mokinių dalis (matematika). Šaltinis: ŠVIS.

Ryškūs vidiniai Panevėžio regiono mokinių mokymosi pasiekimų netolygumai (žr. 5 lentelę). 2021–2022 m. m. didžiausia dalis, PUPP pasiekusių bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10 balų) lietuvių kalboje buvo Pasvalio ir Panevėžio r. savivaldybėse (atitinkamai 71,73 proc. ir 70,15 proc.), mažiausia – Kupiškio r. ir Rokiškio r. savivaldybėse (atitinkamai 61,54 proc. ir 62,28 proc.). Atotrūkis tarp regiono savivaldybių lietuvių kalbos pasiekimuose buvo 10,19 procentinio punkto. Analizuojant matematikos 2021–2022 m. m. PUPP duomenis matyti, kad atotrūkis regiono savivaldybėse pagal bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10 balų) pasiekusių mokinių dalį, buvo didesnis nei lietuvių kalboje – 12,49 procentinio punkto. Mažiausia dalis mokinių PUPP pasiekė bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10 balų) matematikoje Kupiškio r. savivaldybėje (8,88 proc.), didžiausia – Panevėžio m. savivaldybėje (21,37 proc.).

5 lentelė. PUPP bent pagrindinį mokymosi pasiekimų lygį (6-10 balų) pasiekusių mokinių dalis 2017-2018 – 2021-2022 m. m., proc.

Lietuvių kalba	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Biržų r. sav.	56,40	56,64	n/d	56,64	63,40
Kupiškio r. sav.	66,12	62,86	n/d	66,86	61,54
Panevėžio m. sav.	68,94	65,68	0,00	72,83	68,36
Panevėžio r. sav.	54,07	62,93	n/d	52,50	70,15
Pasvalio r. sav.	67,42	55,83	n/d	69,52	71,73
Rokiškio r. sav.	62,28	51,33	0,00	68,60	62,28
Matematika	**2017-2018**	**2018-2019**	**2019-2020**	**2020-2021**	**2021-2022**
Biržų r. sav.	32,80	36,72	n/d	44,25	21,13
Kupiškio r. sav.	32,24	49,64	n/d	41,28	8,88
Panevėžio m. sav.	42,31	47,85	0,00	61,37	21,37
Panevėžio r. sav.	20,33	35,62	n/d	31,16	10,45
Pasvalio r. sav.	31,82	36,82	n/d	39,57	17,80
Rokiškio r. sav.	30,45	36,26	0,00	47,92	17,11

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas numato, kad nuo 2024 m. visos bendrojo ugdymo mokyklos turės priimti įvairių ugdymosi poreikių turinčius vaikus dėl klausos, regos, intelekto, autizmo spektro sutrikimų ar kitokių priežasčių. Nors specialiosios mokyklos išliks, jose ugdysis labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai, kuriems reikalingos nuolatinės sveikatos priežiūros, socialinės paslaugos. Vertinant mokinių su negalia ugdymą bendros paskirties švietimo įstaigose, žemiausias šio rodiklio lygis 2020 m. buvo Panevėžio (42,5 proc. (46 pastaba) ir Šiaulių (36,6 proc.) regionuose, aukščiausias Utenoje (71,5 proc.), o šalyje – 48,9 proc. Plėtoti įtraukųjį ugdymą toliau yra būtina, juolab, kad fiksuojami dideli netolygumai tarp savivaldybių. 2020 m. Panevėžio r. savivaldybėje visi negalią turintys mokiniai buvo ugdomi įtraukiuoju būdu, kai Panevėžio m. sav. tokių mokinių buvo 24,5 proc., Pasvalio r. sav. – 38,9 proc., Kupiškio r. sav. – 58 proc., Rokiškio r. sav. – 67 proc., Biržų r. sav. – 72,5 proc.

ŠVIS pateikiamų (47 pastaba) Mokyklų pritaikymo asmenims su negalia anketų duomenimis, 2021–2022 m. m. regione pritaikytos (ŽN gali savarankiškai judėti visame pastate ir teritorijoje) 3 bendrojo ugdymo mokyklos iš 105 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų skyrių, nepritaikytos (ŽN į pastatą patekti negali) – 21, arba 20 proc. regiono bendrojo ugdymo mokyklų ir jų skyrių. Mokyklos pritaikymas iš dalies vertinamas 3 skirtingomis pozicijomis: iš dalies pritaikytos (ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba) – 5 (arba 4.8 proc. regiono mokyklų ir jų skyrių), iš dalies pritaikytos (Pastate ir teritorijoje aplinka iš esmės pritaikyta, bet yra nepritaikytų pastato (infrastruktūros) elementų) – 11 (arba 105 proc. regiono mokyklų ir jų skyrių), iš dalies pritaikytos (ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis) – 53 (arba 50,5 proc. regiono mokyklų ir jų skyrių). Regiono savivaldybių tarpe įstaigų prieinamumas žmogui su negalia judančiam neįgaliojo vežimėliu (ŽN) skyrėsi. Tik Panevėžio miesto ir Panevėžio rajono savivaldybėse 2021–2022 m. m. buvo bendrojo ugdymo mokyklų, pilnai pritaikytų judėjimo negalią turintiems asmenims (ŽN gali savarankiškai judėti visame pastate ir teritorijoje)

(atitinkamai 2 ir 1 įstaigos). Nepritaikytų ugdymo įstaigų ir jų skyrių (ŽN į pastatą patekti negali) daugiausia buvo Biržų ir Panevėžio r. savivaldybėse (po 5 kiekvienoje savivaldybėje), Kupiškio r. sav. nepritaikytų ugdymo įstaigų nebuvo. Pasvalio ir Rokiškio r. sav. Buvo po 4 nepritaikytas ugdymo įstaigas, Panevėžio miesto sav. – 3. Žmonės su negalia galėjo judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba 2 Panevėžio miesto ir 2 Pasvalio r. savivaldybių ugdymo įstaigose, bei 1 Kupiškio r. sav. įstaigoje. Biržų r. sav. nebuvo mokyklų, kuriose žmonės su negalia galėtų judėti su asistento pagalba ar nepritaikytų tik infrastruktūros elementų. Pastate ir teritorijoje aplinka iš esmės pritaikyta, bet buvo nepritaikytų pastato (infrastruktūros) elementų 4 Panevėžio r. sav. Bendrojo ugdymo mokyklose ir jų skyriuose, 3 Panevėžio miesto mokyklose ir 2 Kupiškio r. sav. mokyklose. Pasvalio ir Rokiškio r. sav. Analizuojamu periodu buvo po 1 iš dalies pritaikytą mokyklą, kurioje buvo nepritaikytų infrastruktūros elementų. Tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis žmonės su negalia galėjo naudotis 15 Panevėžio m. sav. mokyklų, 10 Rokiškio r. sav. mokyklų, 8 Biržų r. sav. mokyklose, 6 Panevėžio r. sav. mokyklose. Kupiškio r. ir Pasvalio r. sav. iš dalies pritaikytų bendrojo ugdymo mokyklų ir jų skyrių 2021–2022 m. m. buvo po 7 įstaigas.

ŠVIS taip pat pateikiami bendrojo ugdymo mokyklų įsivertinimo pagal klausimą “Ar pastatas ir jo prieigos pritaikyti žmonėms su regėjimo negalia (pažymėtos durys, laiptų pakopos, yra įspėjamieji paviršiai ir kiti pažymėti statinio elementai)” duomenys (48 pastaba) (žr. 6 lentelę). Regione nėra nei vienos bendrojo ugdymo įstaigos, pilnai pritaikytos regėjimo negalią turintiems asmenims. Regėjimo negalią turintiems asmenims pritaikytų pastatų nėra Kupiškio r. ir Rokiškio r. savivaldybėse, iš dalies pritaikytų pastatų yra visose regiono savivaldybių ugdymo įstaigose. Iš 105 regiono savivaldybių teritorijoje veiklą vykdančių bendrojo ugdymo mokyklų ir jų skyrių 57 proc. (60 vnt.) nepritaikyta regėjimo negalią turintiems asmenims.

6 lentelė. Panevėžio regiono ugdymo įstaigų pastatų ir jų prieigų pritaikymas žmonėms su regėjimo negalia, vnt.

	Pastatas pilnai pritaikytas - yra aklųjų vedimo sistema	Pastatas pritaikytas (pažymėtos durys, laiptų pakopos, yra įspėjamieji paviršiniai ir kiti pažymėti statinio elementai)	Pastatas pritaikytas iš dalies (yra nepažymėtų ar nepritaikytų statinio elementų)	Nepritaikytas, asmeniui su regėjimo negalia orientuotis pastate neįmanoma
Biržų r. sav.	0	2	5	6
Kupiškio r. sav.	0	0	3	7
Panevėžio m. sav.	0	3	10	12
Panevėžio r. sav.	0	1	4	11
Pasvalio r. sav.	0	1	3	10
Rokiškio r. sav.	0	0	1	14

Remiantis ŠVIS duomenimis (49 pastaba), 2021–2022 m. m. Panevėžio regiono savivaldybių lygmeniu didžiausia mokyklų, turinčių laboratorijas ir technikos kabinetus, dalis buvo Panevėžio m. (79,17 proc.) ir Biržų r. savivaldybe (66,67 proc.). Kitose regiono savivaldybėse šio indėlio į švietimą rodiklio netolygumas: Panevėžio r. sav. – 50 proc., Kupiškio r. sav. – 40 proc., Rokiškio r. sav. – 30 proc., Pasvalio r. sav. – 22 proc. Šalyje 2021–2022 m. buvo 47 proc. mokyklų, turinčių laboratorijas ir technikos kabinetus.

Vienam mokiniui tenkantis mokyklos plotas Panevėžio regiono savivaldybėse 2017–2018 m. m. – 2021–2022 m. m. laikotarpiu kito netolygiai (50 pastaba): matomas rodikli reikšmės didėjimas iki 2019–2020 m. m. (Panevėžio m. ir Panevėžio r. sav.) arba iki 2020–2021 m. m. (Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio r. sav.), o 2021–2022 m. m. rodiklio reikšmė sumažėjo lyginant su 2020–2021 m. m. (Kupiškio, Panevėžio ir Pasvalio r. sav.), Panevėžio m. ir Biržų r. sav. rodiklio reikšmė padidėjo (žr. 7 lentelę). Analizuojamu laikotarpiu vienam mokiniui tenkantis mokyklos plotas visose regiono savivaldybėse buvo didesnis nei šalyje.

7 lentelė. Vienam mokiniui tenkantis mokyklos ploto pokytis (kv. m.)

Savivaldybė	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė	Reikšmė
Biržų r. sav.	6,76	6,86	7,12	7,46	7,72
Kupiškio r. sav.	6,9	7,12	7,23	7,35	7,24
Panevėžio m. sav.	4,84	4,92	4,92	4,9	4,92
Panevėžio r. sav.	6,85	7,04	7,09	6,81	6,8
Pasvalio r. sav.	6,24	6,17	6,37	6,57	6,55
Rokiškio r. sav.	6,08	6,2	6,37	6,55	6,64
Lietuva	5,06	5,11	5,07	5,04	5

ŠVIS duomenimis (51 pastaba) Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis, nuo mokinių, kuriems tokia pagalba yra nustatyta, 2018–2019 – 2022–2023 m. m. laikotarpiu šalyje bei Panevėžio regione kito netolygiai, o regiono savivaldybėse išryškėjo gan ženklūs netolygumai. Analizuojamu laikotarpiu Panevėžio regione švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis padidėjo 3,7 proc. punkto (nuo 85,2 proc. 2018–2019 m. m.), o šalyje – sumažėjo -1,3 proc. punkto (nuo 82,4 proc.). Lyginant su didžiųjų miestų savivaldybių regionais, didžiausias pagalbą gaunančių mokinių dalies padidėjimas matomas Klaipėdos regione (7,6 proc. punkto nuo 77,9 proc. 2018–2019 m. m.). Šios tikslinės grupės dalis augo Kauno regione (0,2 proc. punkto nuo 89,2 proc. 2018–2019 m. m.) lėčiau nei Panevėžio regione, tačiau Šiaulių ir Vilniaus regionuose rodiklio reikšmė analizuojamu laikotarpiu sumažėjo (atitinkamai -3,8 proc. punkto nuo 80,6 proc. 2018–2019 m. m. Šiaulių regione ir -18,6 proc. punkto nuo 87,7 proc. Vilniaus regione). Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis, nuo mokinių, kuriems tokia pagalba yra nustatyta 2022-2023 m. m. Panevėžio regione sudarė 88,9 proc. ir viršijo šalies vidurkį (81,2 proc.), tačiau regiono savivaldybių tarpe matyti ryškūs netolygumai. Tikslinės grupės dalis 2018-2019–2022-2023 m. m. laikotarpiu padidėjo Rokiškio r., Panevėžio r., ir Kupiškio r. savivaldybėse (atitinkamai 25,9 proc. punkto nuo 71,4 proc., 21,5 proc. punkto nuo 47,7 proc. ir 5,0 proc. punkto nuo 73,7 proc.), tačiau Biržų r., Pasvalio r. ir Panevėžio m. savivaldybėse sumažėjo (atitinkamai -6,7 proc. punkto nuo 100 proc., -4,8 proc. punkto nuo 90,0 proc. ir -1,1 proc. punkto nuo 93,5 proc.). Nepaisant teigiamo pokyčio pastaraisiais 5 metais, 2022–2023 m. m. švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis Panevėžio r. ir Kupiškio r. savivaldybėse nesiekė šalies vidurkio: šalyje tikslinės grupės dalis sudarė 81,2 proc. kai Panevėžio r. savivaldybėje – 69,2 proc., Kupiškio r. savivaldybėje – 78,7 proc. Minėtu laikotarpiu didžiausia švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis, nuo mokinių, kuriems tokia pagalba yra nustatyta fiksuojama Rokiškio r. savivaldybėje – 97,3 proc. Kitose regiono savivaldybėse 2022-2023 m. m. švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis viršijo šalies rodiklio reikšmę: Biržų r. savivaldybėje buvo 93,3 proc., Panevėžio m. savivaldybėje – 92,4 proc., Pasvalio r. savivaldybėje – 85,2 proc.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių (toliau – SUP) mokinių bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse dalis 2017–2018 m. m. – 2021–2022 m. m. laikotarpiu regiono savivaldybėse kito netolygiai (52 pastaba). Didžiausias augimas fiksuojamas Pasvalio ir Rokiškio r. sav. (4,1 proc. punkto nuo 22056 proc. ir 3,6 proc. punkto nuo 18,09 proc.), kai Kupiškio r. ir Panevėžio m. sav. analizuojamu laikotarpiu SUP mokinių dalis mokyklų bendrosiose klasėse sumažėjo (atitinkamai -1,2 proc. Punkto nuo 23,71 proc. ir –1,0 proc. punkto nuo 25,91 proc.). Šalyje analizuojamu laikotarpiu SUP mokinių dalies mokyklų bendrojo ugdymo klasėse buvo 1,8 proc. punkto (nuo 12,44 proc. 2017-2018 m. m.). 2021–2022 m. m. SUP mokinių bendrojo ugdymo klasėse buvo daugiau nei šalyje (14,23 proc.) visose regiono savivaldybėse, išskyrus Biržų r. sav. (11,86 proc.). ŠVIS duomenimis (53 pastaba), mokinių, turinčių SUP ir dalyvaujančių neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo programose dalis šalyje 2023 m. sausio mėn. buvo 21,38 proc., kai Panevėžio r.., Panevėžio m., Pasvalio r. ir Kupiškio r. sav. šios tikslinės grupės dalis buvo ženkliai mažesnė už šalies vidurkį (atitinkamai 11,93 proc., 11,24 proc. 11,09 proc. ir 10,07 proc.) Analizuojamu laikotarpiu Rokiškio ir Biržų r. sav. Mokinių, turinčių SUP ir dalyvaujančių neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo programose dalis viršijo šalies vidurkį (atitinkamai 37,15 proc. ir 24,22 proc.). Ženklūs netolygumai regiono savivaldybėse bei žemas SUP turinčių mokinių dalyvavimas popamokinėje veikloje galimai yra sąlygotas nepakankamo mokiniams, turintiems SUP švietimo paslaugų prieinamumu.

Neformalusis vaikų švietimas – neatsiejama ugdymo dalis, tikslingai orientuota į kompetencijų ir sėkmingos asmenybės ugdymą. Vaiko galimybės dalyvauti neformaliajame švietime labai priklauso nuo savivaldybės, kurioje vaikas gyvena. Daugelyje jų vyrauja menų ir sporto neformaliojo vaikų švietimo būreliai. Regione 2022 m. pradžioje veikė 20 neformaliojo ugdymo mokyklų (savivaldybių pavaldumo) ir buvo registruoti ŠMIR 79 laisvieji mokytojai. Populiariausiomis neformaliojo vaikų švietimo kryptimis visose regiono savivaldybėse išlieka muzikos ir sporto kryptys, tačiau vaikams sudaromos galimybes lankyti ir kitokias vaikų neformaliojo švietimo veiklas (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Populiariausios NVŠ kryptys savivaldybėse pagal NVŠ lankančių mokinių dalį, proc.

NVŠ Kryptis	Biržų r. sav.	Kupiškio r. sav.	Panevėžio m. sav.	Panevėžio r. sav.	Pasvalio r. sav.	Rokiškio r. sav.
	NVŠ mokinių dalis	NVŠ mokinių dalis	NVŠ mokinių dalis	NVŠ mokinių dalis	NVŠ mokinių dalis	NVŠ mokinių dalis
Choreografija, šokis	7,84%	12,86%	19,37%	7,64%	10,08%	13,38%
Dailė	21,18%	21,13%	15,03%	9,43%	14,45%	15,23%
Etnokultūra	2,17%	4,38%	2,60%	1,90%	2,32%	0,54%
Gamta, ekologija	3,03%	11,73%	7,93%	7,04%	3,30%	2,00%
Informacinės technologijos	11,79%	4,95%	5,03%	21,89%	9,53%	12,65%
Kalbos	11,95%	2,05%	7,59%	3,63%	3,07%	8,95%
Kitos	5,66%	11,31%	13,78%	29,63%	18,36%	3,16%
Medijos		0,99%	0,83%	0,43%	2,56%	1,22%
Muzika	26,61%	26,71%	18,14%	26,76%	19,66%	27,59%
Pilietiškumas		5,94%	3,50%	5,47%	2,74%	5,06%
Saugus eismas		7,70%	0,33%	1,52%	0,74%	
Sportas	56,48%	52,23%	40,49%	37,00%	60,41%	49,93%
Teatras, drama	0,62%	6,36%	5,88%	5,90%	5,39%	2,68%
Techninė kūryba	1,86%	11,73%	3,43%	2,93%	1,30%	3,50%
Technologijos	2,64%	10,88%	5,94%	6,45%	9,62%	4,43%
Turizmas ir kraštotyra	1,01%	2,90%	2,10%	2,82%	4,14%	

Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) Panevėžio regione 2019 m. beveik sutapo su šalies vidurkiu (atitinkamai 65,8 proc. ir 65,7 proc.) (46 pastaba), o 2021 m. rodiklio reikšmė regione buvo didesnė nei šalyje (atitinkamai 66,9 proc. ir 61,9 proc.) (54 pastaba). Neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis 2017–2018 m. m. – 2021–2022 m. m. regiono savivaldybėse kito netolygiai. Visose savivaldybėse, išskyrus Panevėžio r. savivaldybę matomas mokinių dalies didėjimas. Didžiausias augimas Biržų r. ir Pasvalio r. savivaldybėse (atitinkamai 14,22 proc. punkto nuo 56,25 proc. ir 13,03 proc. punkto nuo 64,23 proc.), mažiausiai neformaliojo švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis padidėjo Rokiškio ir Kupiškio rajonų savivaldybėse (atitinkamai 3,7 proc. punkto nuo 58,98 proc. ir 3,8 proc. Punkto nuo 75,36 proc.), o Panevėžio r. savivaldybėje 0,4 proc. punkto rodiklio reikšmė sumažėjo (nuo 75,45 proc.). Panevėžio m. savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu rodiklio reikšmė lenkė šalies vidurkio pokytį (7,4 proc. punkto nuo 54,49 proc.) ir sudarė 9,5 proc. punkto dalies padidėjimą (nuo 51,83 proc.).

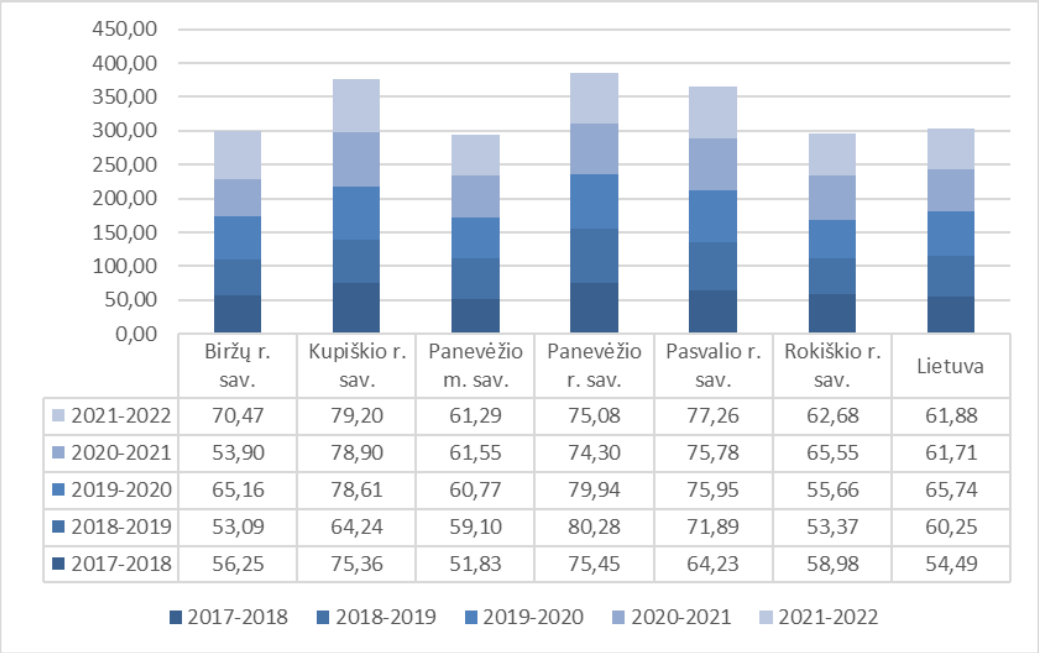

	Biržų r. sav.	Kupiškio r. sav.	Panevėžio m. sav.	Panevėžio r. sav.	Pasvalio r. sav.	Rokiškio r. sav.	Lietuva
2021-2022	70,47	79,20	61,29	75,08	77,26	62,68	61,88
2020-2021	53,90	78,90	61,55	74,30	75,78	65,55	61,71
2019-2020	65,16	78,61	60,77	79,94	75,95	55,66	65,74
2018-2019	53,09	64,24	59,10	80,28	71,89	53,37	60,25
2017-2018	56,25	75,36	51,83	75,45	64,23	58,98	54,49

13 pav. Neformaliojo švietimo veiklose dalyvavusių mokinių dalies dinamika. Šaltinis: ŠVIS.

Apibendrinimas: Dalyje regiono savivaldybių matomi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumo netolygumai. Tik maža dalis regiono bendrojo ugdymo mokyklų pritaikytos judėjimo ar (ir) regos negalias turintiems asmenims. Vienam mokiniui tenkantis mokyklos plotas Panevėžio regiono

savivaldybėse buvo didesnis nei šalyje, todėl mokyklos skyrė didelę dalį lėšų infrastruktūros išlaikymui, o ne moderniai ugdymo aplinkai, kas galimai įtakojo mokinių pasiekimus. Regiono savivaldybėse netolygiai pasiskirsto vaikų neformaliojo švietimo prieinamumas.

Sveikata ir fizinis aktyvumas

Iki COVID pandemijos vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė tiek šalyje, tiek Panevėžio regione ilgėjo (55 pastaba), tačiau situacija 2021 m. grįžo į 2015 m. buvusį lygį: šalyje 2015 m. vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 74,5 metai, 2019 m. – 76,4 metai, 2021 m. – 74,3 metai, Panevėžio regione 2015 m. vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 74,4 metai, 2019 m. – 75,9 metai, 2021 m. – 74,4 metai. Dideli skirtumai tarp moterų ir vyrų vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės: 2021 m. Panevėžio regione vidutinė vyrų tikėtina gyvenimo trukmė buvo 69,3 metai, o moterų – 79,5 metai. Vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė (56 pastaba) ir iki pandemijos mažėjo, o pandemija šį rodiklį dar labiau pablogino: šalyje 2017 m. vyrų vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė – 56,4 metai, moterų – 59,8 metai; 2019 m. vyrų – 56 metai, moterų – 59,1 metai; 2020 m. – vyrų 55,1 metai, moterų 58,7 metai.
Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas Panevėžio regione 2020 m. buvo didesnis nei šalies vidurkis – atvejų skaičius 100 tūkst. gyv. regione siekė 339 atvejus, šalyje – 309 atvejus. 2016–2020 m. standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo išvengiamų mirties priežasčių, išvengiamas prevencinėmis priemonėmis buvo visose Panevėžio regiono savivaldybėse didesnis už šalies vidurkį (išskyrus Panevėžio m. sav).

9 lentelė. Standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo išvengiamų mirties priežasčių, išvengiamas prevencinėmis priemonėmis

	2016	2017	2018	2019	2020
Biržų r. sav.	599,3	689,6	585,0	586,5	615,4
Kupiškio r. sav.	653,3	513,8	624,4	573,4	716,9
Panevėžio m. sav.	484,5	473,1	439,9	440,7	463,4
Panevėžio r. sav.	616,4	613,8	477,2	551,4	552,5
Pasvalio r.	678,7	651,7	629,2	583,1	678,9
Rokiškio r. sav.	677,7	649,1	610,4	662,9	654,2
Lietuva	543,7	495,7	480,4	468,3	510,4

Šaltinis: https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kompetenciju-centru-ir-regioninio-bendradarbiavimo-modeliu-pagristos-asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-tinklo-vystymas/savivaldybiu-sveikatos-paslaugu-analize/sveikatos-paslaugu-analizes-regionuose-ir-juose-esanciose-savivaldybese

Didelis kūno masės indeksas, mažas fizinis aktyvumas, prasti mitybos įpročiai, rūkymas ir alkoholio vartojimas pagrindinės visuomenės sveikatos problemos. Panevėžio regione gyventojų, turinčių 30,0 ir didesnį kūno masės indeksą (toliau – KMI) (57 pastaba) palyginus 2014 m. su 2019 m. didėjo (nuo 18,6 iki 24,4 proc.), tuo tarpu šalyje nors šis rodiklis didėjo 1,7 proc. punkto, tačiau 2019 m. tokių gyventojų buvo 18,3 proc. Regionų tarpe šis rodiklis buvo didžiausias, o mažiausias – Alytuje (10,1 proc.). Tam įtakos turi kiti su mityba susiję rizikos veiksniai. Nors daržovių ir vaisių Panevėžio regione vartojama dažniau, tačiau 2019 m. Panevėžio regione vaisius vieną ar daugiau kartų per dieną vartoja tik 48,7 proc. vyrų ir moterų (2014 m. – 37,1 proc.).

Nors 2019 m. Panevėžio regiono gyventojų vaisių vartojimas vieną ar daugiau kartų per dieną buvo didesnis nei šalyje (šalyje – 47,4 proc.), tačiau daržovių vartojimas buvo mažesnis (šalyje – 53,8 proc., Panevėžio regione – 51,5 proc.).

Kasdien rūkančių gyventojų skaičius (58 pastaba) Lietuvoje mažėjo nuo 20,4 proc. (2014 m.) iki 18,9 proc. (2019 m.), o Panevėžio regione šis skaičius didėjo nuo 18,3 proc. (2014 m.) iki 22,0 (2019 m.) bei buvo vienas iš didžiausių lyginant su kitais regionais (didesnis tik Utenos regione). Tai – daugybės vėžio formų, širdies ir kraujagyslių bei kvėpavimo takų ligų priežastis.

Remiantis standartizuoto mirtingumo, tenkančio 100 tūkst. gyventojų (59 pastaba), 2021 m. duomenimis, pagal skirtingas mirties priežastis Panevėžio regione daugiau nei šalyje mirštama dėl piktybinių navikų (šalyje 259,5 asmenys, Panevėžio regione – 276,2 asmenys) ir virškinimo sistemos ligų (šalyje 73,5, Panevėžio regione – 79,5). Dėl kraujotakos sistemos ligų mirtingumas vienodas, tiek šalyje, tiek Panevėžio regione – 805,2 asmenys, o mažiau nei šalyje mirštama dėl išorinių mirties priežasčių (šalyje 83,1, Panevėžio regione – 71,1). Mirtingumas Panevėžio regiono savivaldybėse nevienodas: dėl piktybinių navikų ligų aukščiausias Panevėžio r. sav. (330,2 asmenys), mažiausias – Rokiškio r. sav. (243,2 asmenys); dėl kraujotakos sistemos ligų aukščiausias Pasvalio r. sav. (937,1 asmenys), mažiausias – Panevėžio m. sav. (681,3 asmenys). Smarkiai išaugo 2018–2021 m. mirtingumas nuo virškinimo sistemos Biržų r. sav. nuo 68,0 iki 78,9 asmenų ir Panevėžio r. sav. nuo 54,7 iki 90,6 asmenų. Palyginus su kitais regionais standartizuotas mirtingumas dėl piktybinių navikų, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2021 m. buvo vienas didžiausių, daugiau asmenų mirė tik Alytaus apskrityje (289,9 asmenys), o standartizuotas mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių, tenkantis 100 tūkst. gyventojų buvo mažiausias (71,1 asmenys), kai kituose regionuose šis rodiklis buvo nuo 75,4 (Klaipėdos r.) iki 108,3 (Utenos r.). Mirtingumas nuo tyčinių susižalojimų (savižudybių) 2017–2021 m. mažėjo, nuo 35,6 asmenų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų iki 23,22 asmenų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, tačiau buvo daug didesnis už šalies vidurkį (2017 m. – 25,78 asmenys, 2021 m. – 19,37 asmenys, tenkantys 100 tūkst. gyventojų). Palyginti su kiekvienos Panevėžio regiono savivaldybės asmenų mirtingumu nuo tyčinių sužalojimų, blogiausia situacija buvo Rokiškio r. sav., kur 2021 m. tokių asmenų buvo 36,26 proc., geriausia Kupiškio r. sav. (8,8 proc.).

10 lentelė. Standartizuotas mirtingumas pagal mirties priežastis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, asmenys

	2017		2018		2019		2020		2021	
	Panevėžio apskritis	Lietuvos Respublika	Panevėžio apskritis	Lietuvos Respublika	Panevėžio apskritis	Lietuvos Respublika	Panevėžio apskritis	Lietuvos Respublika	Panevėžio apskritis	Lietuvos Respublika
Piktybiniai navikai	275,2	275,2	268,9	274,6	287,9	273,5	284,0	276,2	276,2	259,5
Kraujotakos sistemos ligos	860,6	815,6	776,8	783,5	727,7	733	802,0	795,2	805,2	805,2
Virškinimo sistemos ligos	69,7	68,9	64,5	65,7	71,1	65,8	82,3	73,9	79,5	73,5
Išorinės mirties priežastys	110,3	98,0	95,9	91,6	91,2	83,6	95,5	87,0	71,1	83,1
Tyčiniai susižalojimai (savižudybė)	35,6	25,8	33,4	23,8	33,0	23,0	29,0	21,1	23,2	19,4

Gyventojų, vartojusių alkoholinius gėrimus per praėjusius 12 mėn. dalis (60 pastaba) Panevėžio regione lyginant 2014 m. su 2019 m. mažėjo (-3,6 proc. punkto) ir 2019 m. buvo mažesnis už šalies vidurkį (Panevėžio regione 70,9 proc., o šalyje 71,4 proc.). Tačiau remiantis Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimu (61 pastaba), kuriame pateikiami apibendrinti 2020 metais visose Lietuvos savivaldybėse atlikto antrojo mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 (pirmų gimnazijos) klasių mokinių gyvensenos tyrimo rezultatai, mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.) Biržų r. sav. (26,8 proc.), Kupiškio r. sav. (26,2 proc.) ir Panevėžio r. sav. (24,1 proc.) buvo didesnė už šalies vidurkį (21,9 proc.). Narkotinių medžiagų vartojimas mokyklinio amžiaus vaikų tarpe, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), 2020 m. Kupiškio r. sav. (4 proc.), Rokiškio r. sav. (3,9 proc.), Biržų r. sav. (3,7 proc.) ir Panevėžio r. sav. (3,5 proc.) buvo didesnis už šalies vidurkį (3,2 proc.). Geresnė situacija Pasvalio r. sav. ir Panevėžio m. sav. , kur tokių mokyklinio amžiaus vaikų buvo atitinkamai 2,6 proc. ir 2 proc.

Psichikos sveikatos priežiūros srityje aukštas pakartotinių hospitalizacijų lygis (62 pastaba), per 3 mėn. pakartotinai hospitalizuota (diagnozė – visi psichikos ir elgesio sutrikimai F00-F99) 15 proc., per 6 mėn. – 23,5 proc., per 12 mėn. 33,6 proc. pacientų, pakartotinai hospitalizuota (diagnozė –šizofrenija) per 3 mėn. 20,8 proc., per 6 mėn. – 31,3 proc., per 12 mėn. - 44,9 proc. pacientų, pakartotinai hospitalizuota (diagnozė – sunki ir vidutinė depresija) per 3 mėn. 13,0 proc. per 6 mėn. – 22,1 proc., per 12 mėn. – 33,5 proc. pacientų.

Lietuvos sporto centro duomenimis 2021 m. Panevėžio regione sportuojančių gyventojų (sporto ugdymo centruose, sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose) dalis buvo didesnė nei 2019 m. ir viršijo šalies vidurkį, tačiau sportuojančių gyventojų buvo tik 5,6 proc. visų regiono gyventojų. Palyginti su kiekvienos Panevėžio regiono savivaldybės sportuojančių gyventojų skaičiumi, didžiausia sportuojančių gyventojų dalis 2019 m. ir 2021 m. buvo Rokiškio r. sav. (atitinkamai 6,5 proc. ir 13,9 proc.), mažiausia – Panevėžio r. sav. (atitinkamai 1,0 proc. ir 1,3 proc.).

11 lentelė. Sportuojantys gyventojai regiono savivaldybėse

	2019			2021		
	Sportuojantieji	Nuolatinių gyventojų skaičius	Sportuojančių dalis	Sportuojantieji	Nuolatinių gyventojų skaičius	Sportuojančių dalis
Lietuva	128584	2794184	4,60%	130324	2810761	4,64%
Panevėžio apskritis	9998	214617	4,66%	12104	216233	5,60%
Biržų r. sav.	971	23172	4,19%	1101	23314	4,72%
Kupiškio r. sav.	560	16756	3,34%	699	16530	4,23%
Panevėžio m. sav.	5040	87139	5,78%	4657	89100	5,23%
Panevėžio r. sav.	369	35445	1,04%	455	35426	1,28%
Pasvalio r. sav.	1201	23377	5,14%	1204	23148	5,20%
Rokiškio r. sav.	1857	28728	6,46%	3988	28715	13,89%

Šaltinis: https://lscentras.lt/lt/sporto-statistika

Gydymo priemonėmis išvengiamas mirtingumas Panevėžio regione 2020 m. siekė 222 atvejus 100 tūkst. gyventojų (šalyje 201 atvejis) ir regionų tarpe buvo antras nuo galo po Utenos regiono.
2016-2020 m. standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo išvengiamų mirties priežasčių, išvengiamas tinkamu gydymu, visose Panevėžio regiono savivaldybėse buvo didesnis už šalies, išskyrus Panevėžio m. sav. ir 2020 m. Panevėžio m. sav. 2016-2017 m. ir 2020 m. bei Kupiškio r. sav. 2017 m.

12 lentelė. Standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo išvengiamų mirties priežasčių, išvengiamas tinkamu gydymu

	2016	2017	2018	2019	2020
Biržų r. sav.	236,3	264,5	225,0	211,0	248,5
Kupiškio r. sav.	230,2	176,8	233,7	207,6	317,5
Panevėžio m. sav.	206,0	179,4	187,0	183,2	182,0
Panevėžio r. sav.	229,3	232,6	198,0	184,9	210,9
Pasvalio r.	261,5	243,8	204,2	232,5	274,3
Rokiškio r. sav.	223,5	224,7	250,4	213,9	238,5
Lietuva	206,3	186,1	186,7	182,0	200,9

Šaltinis: https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kompetenciju-centru-ir-regioninio-bendradarbiavimo-modeliu-pagristos-asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-tinklo-vystymas/savivaldybiu-sveikatos-paslaugu-analize/sveikatos-paslaugu-analizes-regionuose-ir-juose-esanciose-savivaldybese

Panevėžio regiono savivaldybėse teikiamos pirminio, antrinio ir tretinio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos. 2021 m. buvo teikiamos 25 pirminio lygio, 119 antrinio lygio, 1 tretinio lygio ambulatorinės paslaugos, 7 pirminio lygio, 6 antrinio lygio 1 tretinio lygio stacionaro paslaugos.

13 lentelė. Ambulatorinių ir stacionarių paslaugų skaičius

	Ambulatorinės paslaugos			Stacionarios paslaugos		
	Pirminio lygio	Antrinio lygio	Tretinio lygio	Pirminio lygio	Antrinio lygio	Tretinio lygio
Lietuvos Respublika	336	1807	16	92	85	16
Panevėžio apskritis	25	119	1	7	6	1
Panevėžio m. sav.	17	80	1	2	1	1
Biržų r. sav.	2	10	0	1	1	0
Kupiškio r. sav.	1	4	0	1	1	0
Panevėžio r. sav.	1	1	0	1	0	0

Pasvalio r. sav.	2	10	0	1	1	0
Rokiškio r. sav.	2	14	0	1	2	0

Šaltinis: https://hi.lt/spec_info/met_ata.php?Form=1&Reg=00&Year=2021; https://hi.lt/spec_info/met_ata.php?Form=1&Reg=05&Year=2021

Valstybinės ligonių kasos prie LR Sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis (63 pastaba), Biržų r. sav. 2021 m. veikė 12 asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – ASPĮ), Kupiškio r. sav. - 4 ASPĮ, Panevėžio m. sav. veikė 6 viešosios ASPĮ, 20 gydytojų specialistų paslaugas teikiančios įstaigos (privačios) ir 24 pirminio lygio ir slaugos namuose paslaugas teikiančios įstaigos (privačios), Panevėžio r. sav. – 2 (2021 m. nebeliko VšĮ Krekenavos PSP centro, kuris paslaugas teikė iki 2020-12-31), Pasvalio r. sav. – 8 ASPĮ, Rokiškio r. sav. – 11 ASPĮ. Sveikatos priežiūros įstaigų skaičius, tenkantis 1000 gyv., 2021 m. Panevėžio m. sav. sudarė 0,6 vnt., Biržų r. sav. sudarė 0,5 vnt., Rokiškio r. sav. 0,4 vnt., Kupiškio r. sav. – 0,2 vnt. ir Panevėžio r. sav. 0,1 vnt.

14 lentelė. Panevėžio regiono savivaldybių paslaugų struktūra 2021 m.

	Stacionaro paslaugos	Dienos chirurgijos paslaugos	Gydytojų specialistų paslaugos	Dienos stacionaro paslaugos	Skubiosios medicininės pagalbos paslaugos 24/7	Stebėjimo paslaugos	Ambulatorinės chirurgijos paslaugos	Slaugos paslaugos	Ambulatorinės reabilitacijos paslaugos (P - pirminis etapas, A - ambulatorinė reabilitacija)	
Biržų r. sav.	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	P, A	∨
Kupiškio r. sav.	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	P	∨
Panevėžio m. sav.	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	P, A	∨
Panevėžio r. sav.	-	-	∨	-	-	-	∨	∨	P, A	∨
Pasvalio r. sav.	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	P, A	∨
Rokiškio r. sav.	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	∨	P, A	∨

∨ teikia paslaugas
- neteikia paslaugų

Šaltinis: https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kompetenciju-centru-ir-regioninio-bendradarbiavimo-modeliu-pagristos-asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-tinklo-vystymas/savivaldybiu-sveikatos-paslaugu-analize/sveikatos-paslaugu-analizes-regionuose-ir-juose-esanciose-savivaldybese

Tačiau praktikuojančių gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų Panevėžio regione 2021 m. buvo (30,2) mažesnis lyginant su šalies (44,7). 2017–2021 m. Panevėžio regione šeimos gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, mažėjo nuo 6,1 iki 5,5. 2021 m. Panevėžio regione 10 tūkst. gyventojų teko tik 5,5 šeimos gydytojo, o Lietuvoje – 7,3 ir buvo vienas iš mažiausių tarp regionų. Mažiausiai šeimos gydytojų, tenkančių 10 tūkst. gyventojų 2021 m. buvo Rokiškio r. sav. (2,8 šeimos gydytojai), daugiausiai Panevėžio m. sav. (7 šeimos gydytojai) ir Panevėžio r. sav. (6 šeimos gydytojai).

Sergančių asmenų skaičius 1000 prisirašiusių (64 pastaba) 2021 m. Panevėžio regione buvo 921,0 (moterų) ir 834,1 (vyrų), viršijo šalies vidurkį – 891,2 (moterų) ir 798,6 (vyrų) ir buvo vienas didžiausių regionų tarpe. Didžiausias sergančių asmenų skaičius buvo Panevėžio r. sav. (1011,9 moterų ir 908,4 vyrų), Rokiškio r. sav. (953,2 moterų ir 866,5 vyrų), o mažiausias – Panevėžio m. sav. (883,0 moterų ir 804,3 vyrų).

Remiantis Valstybės duomenų tarnybos duomenimis (65 pastaba), kas penktas (20 proc.) šalies gyventojas atidėjo savo kreipimąsi dėl sveikatos priežiūros paslaugų, nes buvo ilgos eilės (buvo sunku gauti taloną, nukreipimą ir kt.). 2014 m. šią priežastį nurodė 11 proc. gyventojų. Dėl atstumo ir transporto problemų teko atidėti vizitą pas gydytoją 5 proc. kaimo gyventojų, mieste tokių gyventojų buvo 3 proc. Gyventojų, atidėjusių kreipimąsi dėl sveikatos priežiūros paslaugų, dalis 2019 m. didėjo lyginant su 2014 m. (mieste dėl ilgų eilių nuo 11,5 proc. iki 20,8 proc., dėl atstumo ir transporto problemų nuo 1,3 proc. iki 2,5 proc., o kaime atitinkamai nuo 9,2 proc. iki 17,5 proc., nuo 4,7 proc. iki 4,9 proc.). Remiantis 2022 m. sausio mėn. VšĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros, specializuotų ambulatorinių, dienos stacionaro paslaugų, brangiųjų tyrimų ir procedūrų laukimo eilių stebėsenos ataskaitos (66 pastaba) duomenimis, gydytojų specialistų teikiamų paslaugų laukiama vidutiniškai 15 kalendorinių dienų, 34 kalendorines dienas laukiama magnetinio rezonanso tomografijos dėl išaugusių pacientų srautų, o kataraktos operacijos laukiama net 257 kalendorinių dienų, nes turima infrastruktūra ir žmogiškieji ištekliai neatitinka išaugusio paslaugų poreikio.

2016-2020 m. standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo išvengiamų mirties priežasčių (67 pastaba) buvo vienas didžiausių regionų tarpe (2020 m. Panevėžio regione – 561,3 asmenys 100 tūkst. gyventojų, kai mažiausias regionų tarpe rodiklis buvo 466,5 asmenys 100 tūkst. gyventojų). Didesnis nei šalies išvengiamas mirtingumas nuo pagydomų ligų rodo nepakankamai veiksmingą asmens sveikatos priežiūrą arba nepakankamą visuomenės sveikatos prevencinių programų efektyvumą. Tai reiškia, kad išvengti mirčių galima: 1) gydymo priemonėmis (laiku ir kokybiškai suteikiant sveikatos priežiūros paslaugas); 2) prevencinėmis priemonėmis (pvz., atsisakant ar kontroliuojant žalingus įpročius, renkantis sveiką gyvenimo būdą ir pan.).

Panevėžio regione veikia Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Panevėžio departamentas, turintis Biržų, Kupiškio, Pasvalio ir Rokiškio skyrius. Vienas iš Nacionalinio visuomenės sveikatos centro veiklos uždavinių - mažinti ūkio subjektų veiklos veiksnių bei teikiamų paslaugų galimą neigiamą įtaką žmonių sveikatai. Sveikesnį gyvenimo būdą įvairiomis veiklomis skatina ir visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse vykdo visuomenės sveikatos biurai, kurie, pagal kompetenciją vykdo nustatytas visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas visose gyventojų amžiaus grupėse pagal prioritetus šiose poveikio srityse: užkrečiamų ligų, neinfekcinių ligų ir traumų profilaktika, priklausomybių, rūkymo, alkoholio, narkomanijos ir kitų psichoaktyvių medžiagų vartojimo mažinimas, fizinio aktyvumo, tinkamos mitybos, kitų sveikos gyvensenos veiksnių skatinimas, psichikos sveikatos stiprinimas ir sutrikimų profilaktika, sveiko senėjimo skatinimas, sveikatos netolygumų mažinimas. Panevėžio regione 2022 m. veikė 5 visuomenės sveikatos biurai (68 pastaba): Biržų rajono, Panevėžio m., Panevėžio r. Pasvalio r. ir Rokiškio r.

Gyventojų skaičius indikuoja asmens sveikatos priežiūros paslaugų poreikį (69 pastaba). 2020 m. atliktoje Investicijų poreikio sveikatos apsaugos ir ilgalaikės priežiūros srityje analizėje (70 pastaba) nurodoma, kad Lietuvoje matomos neigiamos demografinės tendencijos (išskyrus Vilnių), t. y., bendras gyventojų skaičiaus mažėjimas, spartus gyventojų senėjimas, vaikų skaičiaus mažėjimas. 2014–2018 m. duomenys apie Privalomo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis apmokėtas ir suteiktas paslaugas rodo, kad bendras paslaugų skaičius šalyje augo 8 proc. Minėtoje analizėje pateikta išvada, kad „*Lietuvoje sparčiai augant 65 m.+ žmonių skaičiui ir Lietuvai esant viena sparčiausiai senėjančių valstybių ES, ir toliau didės slaugos ir palaikomojo gydymo, paliatyviosios pagalbos paslaugų poreikis. <...> Ekonominis ir socialinis kontekstas suponuoja, jog prasteni sveikatos rodikliai išliks mažesnių pajamų, žemesnio išsilavinimo gyventojų tarpe, be to, bus ryškesni kaime (rajonuose) nei mieste*“. Dėl sveikatos sutrikimų sumažėję savirūpos gebėjimai

65+ amžiaus grupės asmenims sukelia didesnį kompleksinių – socialinių ir sveikatos priežiūros – paslaugų poreikį (71 pastaba). Vyresnių, pagyvenusių asmenų (65+ amžiaus) grupėje pastebimas dažnesnis sergamumas lėtinėmis ligomis. Panevėžio regione demografinės situacijos pokyčiai ir toliau išlaiko visuomenės senėjimo tendencijas – mažėja vaikų, jaunų ir darbingo amžiaus žmonių, daugėja vyresnio amžiaus žmonių (72 pastaba). Panevėžio regiono funkcinės sveikatos priežiūros plane nurodoma, kad „*analizuojant gyventojų sudėtį pagal amžiaus grupes aiškėja tendencija, kad visose regiono savivaldybėse 2030 m. didžiausią dalį gyventojų sudarys 50 m. ir vyresni gyventojai*. *<...> Savivaldybių ir regiono lygmeniu tai indikuoja didesnį paslaugų poreikį, kurios reikalingos šioms konkrečioms amžiaus grupėms. Didėjanti vyresnio amžiaus žmonių dalis regiono populiacijoje sąlygoja didesnį lėtinėmis ligomis sergančių asmenų skaičių, taip pat didėja ilgalaikės priežiūros ir slaugos paslaugų poreikis*“. Ilgalaikės priežiūros paslaugų poreikį Panevėžio regione iliustruoja nustatytų slaugos ir priežiūros poreikių duomenys. Didžioji dalis asmenų, kuriems nustatyti slaugos ir priežiūros poreikiai, yra pensinio amžiaus asmenys (73 pastaba). Vyresnių, pagyvenusių asmenų (65+ amžiaus), kuriems dažniausiai reikalingos ilgalaikės priežiūros paslaugos, grupei priklausančių asmenų 2022 m. Panevėžio regione buvo 22,7 proc. visų regiono gyventojų. Kaip ir kitur, tačiau dar didesniu mastu, Panevėžio regiono gyventojų amžiaus struktūra lemia, kad jau artimoje ateityje viešųjų paslaugų, ypač socialinių ir sveikatos, poreikis augs, bus reikalingos investicijos į sveikatos priežiūros paslaugų (tame tarpe ilgalaikės priežiūros) materialinės bazės gerinimą ir naujų paslaugų teikimo būdų taikymą (pvz. mobilios paslaugos kaimo gyventojams) taip prisidedant prie kokybiškesnių paslaugų teikimo.

Apibendrinimas. Panevėžio regione prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas didesnis už šalies, o gydymo priemonėmis išvengiamas mirtingumas vienas didžiausių regionų tarpe. Dėl mažo fizinio aktyvumo, blogų mitybos įpročių ir žalingų įpročių Panevėžio regiono gyventojų sveikata prastėja. Trūksta ne tik gyventojų švietimo, bet ir gyventojų raštingumo sveikatos apsaugos klausimais. Nors sveikatos priežiūros įstaigų tinklas yra pakankamas, tačiau per mažas gydytojų skaičius, ilgos laukimo pas gydytojus eilės, Panevėžio regione įtakoja sveikatos apsaugos paslaugų prieinamumą. Sparčiai senstant visuomenei ir trumpėjant sveiko gyvenimo trukmei, išaugs ilgalaikės priežiūros paslaugų poreikis.

Judumas

Panevėžio regionui būdingas labai didelis, 2020 m. absoliučiai didžiausias iš visų regionų, žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičius ir sunkiai sužeistųjų eismo įvykiuose skaičius, tenkantis milijonui gyventojų (atitinkamai 134 ir 458 (74 pastaba)). Nacionaliniame 2022 m. Lietuvos juodųjų dėmių žemėlapyje (75 pastaba) fiksuojamos 4 juodosios dėmės valstybinės reikšmės kelių sankryžose. Regiono savivaldybių tarpe išsiskiria Panevėžio m. sav., kurioje fiksuojama 12 juodųjų dėmių savivaldybės gatvių sankryžose ir 3 juodosios dėmės savivaldybės gatvių ruožuose. Eismo saugos problema siejasi su gyvenimo kokybe, išvengiamu mirtingumu ir galimybe saugiai pasiekti darbo vietas ir viešąsias paslaugas.

Išanalizavus gyventojų kelionių struktūrą (46 pastaba) matyti, kad 2019 m. Panevėžio regione pėsčiomis vykstama mažiau nei vidutiniškai šalyje (atitinkamai 26 proc. ir 31 proc.) Viešuoju transportu (kitu valstybės remiamu transportu) Panevėžio regiono gyventojai naudojosi mažiau nei šalyje – kelionės sudarė 11 proc. regione, kai šalyje – 16 proc. Pastebima, kad Panevėžio regiono gyventojų kelionių bevariklėmis transporto priemonėmis dalis buvo šiek tiek didesnė nei šalyje (atitinkamai 8 proc. ir 5 proc.). Kelionės lengvaisiais automobiliais, motociklais, motoroleriai – didžiausia kelionių struktūros dalis tiek šalyje (43 proc.), tiek ir regione (49 proc.), tačiau regiono gyventojų tarpe pastarasis kelionės būdas labiau paplitęs nei šalyje.

Individualių lengvųjų automobilių skaičius (84 pastaba) 2017–2021 m. Panevėžio regione augo panašiu tempu kaip ir šalyje: pokytis regione sudarė 19,3 proc. nuo 96938 automobilių 2017 m., šalyje pokytis 20,4 proc. nuo 1175340 automobilių. Analizuojamu laikotarpiu labiausiai augo individualių lengvųjų automobilių skaičius Klaipėdos regione (22,7 proc. nuo 132079), Panevėžio regione augimas mažiausias regionų tarpe. Savivaldybėse labiausiai individualių lengvųjų automobilių skaičius augo Panevėžio r. (26,9 proc. nuo 17177), Kupiškio r. (23,2 proc. nuo 7835) bei Pasvalio r. (22,5 proc. nuo 10617) savivaldybėse, mažiausiai – Panevėžio m. savivaldybėje (13,5 proc. nuo 36882 automobilių skaičiaus). Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000-ui gyventojų (77 pastaba) 2017–2021 m. laikotarpiu šalyje padidėjo 86 automobiliais 1000-ui gyventojų, Panevėžio regione – 100 automobilių 1000-ui gyventojų. Didžiausias pokytis analizuojamu laikotarpiu fiksuotas Tauragės ir Marijampolės regionuose (individualių lengvų automobilių 1000-ui gyventojų atitinkamai teko daugiau 123 ir 119 vnt.), mažiausias – Vilniaus regione (1000-ui gyventojų teko 73 individualiais lengvaisiais automobiliais daugiau). Regiono savivaldybių tarpe 2017 – 2021 m. laikotarpiu labiausiai individualių lengvųjų automobilių skaičius 10000-ui gyventojų išaugo Panevėžio r. (138 automobiliais). Kupiškio r. (137 automobiliais) ir Pasvalio r. (132 automobiliai) savivaldybėse, mažiausias pokytis – Panevėžio m. savivaldybėje (padaugėjo 62 automobiliais). Daugiausia individualių lengvųjų automobilių 1000-ui gyventojų 2021 m. teko Tauragės regiono gyventojams (589 vnt.), mažiausiai - Vilniaus regiono gyventojams (447 vnt.). Panevėžio regiono gyventojams 2021 m. teko 543 individualūs lengvieji automobiliai – daugiausia šalies didžiųjų miestų regionų tarpe bei daugiau nei šalyje.

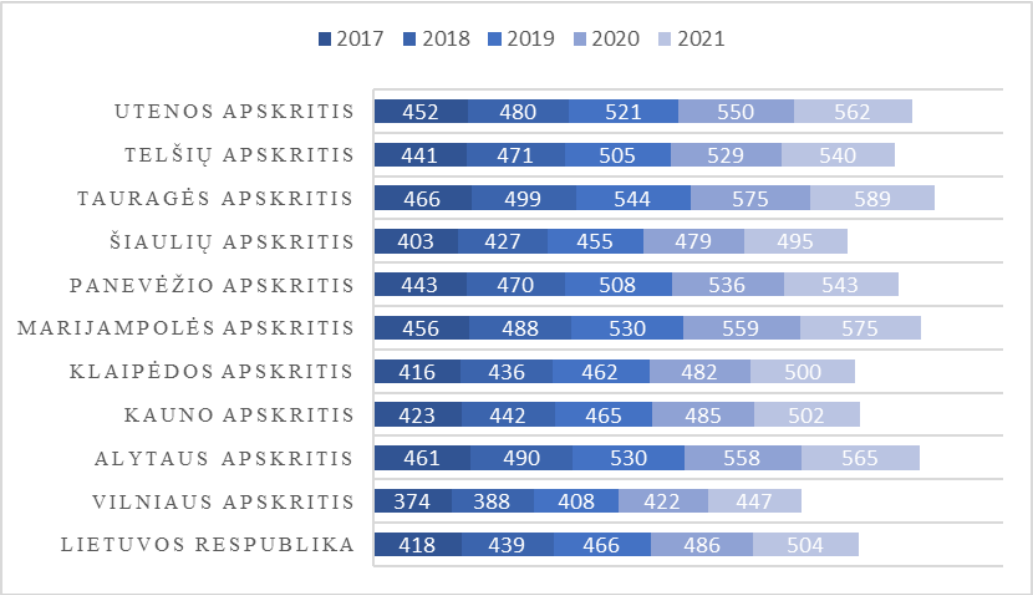

14 pav. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000-ui gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos pateikiamais duomenimis (78 pastaba), 2023 m. kovo 1 d. Panevėžio regione M1 ir N1 automobilių buvo 440 vnt. arba 3,3 proc. šalyje registruotų elektromobilių skaičiaus (13281 vnt.). Minėtu laikotarpiu didžiausia dalis šalyje registruotų elektromobilių buvo Vilniaus (52,4 proc.), Kauno (20,2 proc.), Klaipėdos (12,1 proc.) ir Šiaulių (4,1 proc.) regionuose, mažiausia – Marijampolės ir Tauragės regionuose (po 1,2 proc.). Panevėžio regione, lyginant su didžiųjų miestų regionais, individualus ekologiškas transportas vystosi lėčiausiai. Regiono savivaldybių tarpe daugiausia elektromobilių fiksuojama regiono centre.

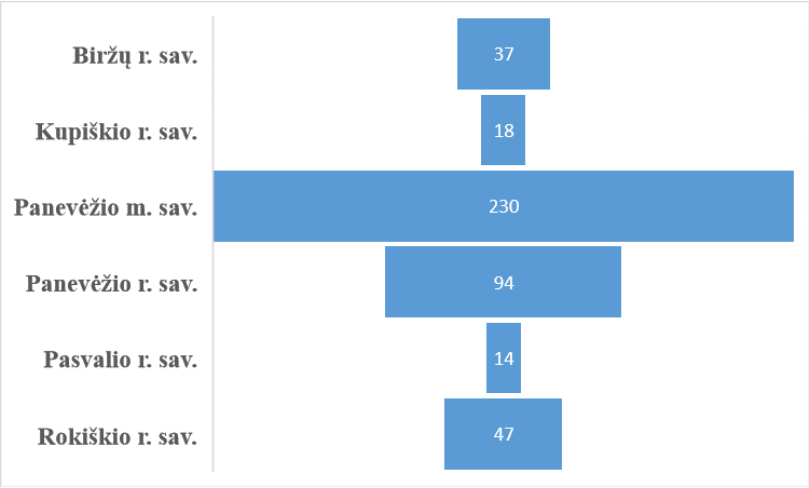

15 pav. 2023-03-01 elektromobilių (M1+N1) skaičius savivaldybėse. Šaltinis: Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija

Remiantis Viešosios įstaigos Lietuvos energetikos agentūra (toliau – Agentūra) 2021 metais atliktu Lietuvos savivaldybių darnios energetikos plėtros vertinimu pagal savivaldybių pasiektą pažangą atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityse (79 pastaba). Vertinimo metu paaiškėjo, kad pagal elektromobilių skaičių, tenkantį 1000-iui gyventojų (maksimalus balų skaičius pagal šį kriterijų – 5), Panevėžio regiono savivaldybių tarpe, daugiausia elektromobilių teko Panevėžio miesto ir Panevėžio rajono savivaldybėms (1000-ui gyventojų atitinkamai teko 0,96 ir 0,86 elektromobilio), mažiausia - Pasvalio ir Kupiškio r. savivaldybių gyventojams (atitinkamai 0,18 ir 0,37 automobilio 1000-ui gyventojų). Penkių balų vertinimo sistemoje Panevėžio miesto, Panevėžio, Biržų, Rokiškio rajonų savivaldybėms skirtas 1 balas, likusioms regiono savivaldybėms – po 0,5 balo. Palyginimui 2021 m. 1000-ui gyventojų Vilniaus miesto savivaldybėje teko 4,92 elektromobilio (balų skalėje ši savivaldybė įvertinta 5), Kauno miesto savivaldybėje – 2,37 elektromobilio (2,5 balo), Klaipėdos miesto savivaldybėje – 1,59 (2 balai) ir Šiaulių miesto savivaldybėje - 1,03 elektromobilio (1 balas). Minėtame Lietuvos savivaldybių darnios energetikos plėtros vertinime pateikiamas elektromobilių įkrovimo stotelių skaičiaus 2021 m. (1000-ui savivaldybės gyventojų) skirtumai šalies savivaldybėse lyginant su 2020 m. Didžiausias elektromobilių įkrovimo stotelių skaičiaus padidėjimas Panevėžio

regiono savivaldybių tarpe matomas Rokiškio r. (0,110 automobilio 1000-ui savivaldybės gyventojų), Pasvalio r. (0,092 automobilio), mažiausias – Kupiškio r. (0,003 automobilio 1000-ui savivaldybės gyventojų) bei Panevėžio m. (0,026 automobilio) savivaldybėse. Didžiausias šio rodiklio pokytis šalyje 2021–2020 m. buvo Birštono savivaldybėje (0,498 automobilio), mažiausias – Joniškio r. savivaldybėje (0,001 automobilio).

Transportas šiuo metu yra vienas pagrindinių taršos šaltinių. 70 proc. teršalų į aplinką Lietuvoje išmetama iš automobilių. Didėjant taršaus autotransporto srautui, blogėja aplinkos oro kokybė. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui - gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) 2019 m. Panevėžio regione buvo 1,57 tCO2/gyv., šalyje šis rodiklis – 1,42 tCO2/gyv. (80 pastaba).

Gyventojų dalis, kuriems sudaryta galimybė naudotis viešuoju transportu tinkamu laiku (46 pastaba) 2019 m. regione sudarė 71 proc., kai šalyje – 77 proc. Regiono savivaldybių tarpe tik Panevėžio miesto savivaldybėje 100 proc. savivaldybės gyventojų sudaryta galimybė naudotis viešuoju transportu tinkamu laiku.

Keleivių, pervežtų vietinio (miesto ar priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutais, skaičius (46 pastaba), tenkantis vienam regiono gyventojui per metus 2014–2018 m. Panevėžio regione sumažėjo labai neženkliai (0,36 asm. nuo 47,39 asm. 2014 m.). Tuo tarpu šalyje stebimas 11,56 asm. sumažėjimas tuo pačiu laikotarpiu (142,27 asm. 2014 m.).

Viešojo transporto paslaugas Panevėžio regione vykdo: UAB „Panevėžio autobusų parkas“, UAB „Biržų autobusų parkas“, UAB „Kupiškio autobusų parkas“, UAB „Pasvalio autobusų parkas“ ir UAB „Rokiškio autobusų parkas“. Viešojo transporto srityje 2014-2020 ES fondų programavimo laikotarpiu, Panevėžio regiono savivaldybės įgyvendinimo ES fondų lėšomis finansuojamus projektus, kurie leido nedidele dalimi atnaujinti viešojo transporto paslaugoms teikti naudojamą transporto priemonių parką, t. y., taršias viešojo transporto priemones pakeitė naujomis, ekologiškesnėmis. Įgyvendintos tokios priemonės kaip Nr. 04.5.1-TID-V-517 “Miesto viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas” bei Nr. 04.5.1-TID-R-518 “Vietinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas”. 2020 m. Panevėžio m. savivaldybė įsigijo 12 žemagrindžių autobusų, varomų suslėgtomis gamtinėmis dujomis. Kitose Panevėžio regiono savivaldybėse viešojo transporto parkas nebuvo atnaujintas ekologiškomis ar (ir) mažiau taršiomis transporto priemonėmis. Senas viešojo transporto parkas nėra pritaikytas asmenų su negalia poreikiams, t. y., nesudaro galimybės judėti judėjimo negalią turintiems asmenims. Aplinka taip pat nesudaro galimybės savarankiškai judėti naudojantis viešuoju transportu: didelė dalis stotelių nėra pritaikytos šios tikslinės grupės poreikiams net ir regiono centre. Rajoninėse savivaldybėse asmenims su negalia pritaikyti autobusai gan reti, tačiau savivaldybėms įsigijus reikiamas transporto priemones lieka nesutvarkytos stotelės.

Lietuvos gyventojų mobilumo tyrime (81 pastaba) 2020 m. „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“ nustatyta, kad veiksmingiausios priemonės, dėl kurių tyrime dalyvavę viešuoju transportu nesinaudojantys respondentai, rinktųsi keliones viešuoju transportu, būtų: mažesnė kaina, dažnesni reisai, patogumas ir švara bei geresnis tvarkaraščio suderinimas su asmeniniais poreikiais, didesnis patikimumas - mažiau gedimų ir vėlavimų, vienas bilietas keliaujant keliuose miestuose (savivaldybėse), pritaikymas turintiems judėjimo sunkumų (pvz. esantiems neįgaliojo vežimėlyje, keliaujantiems su vaiku vežimėlyje), regos, klausos, kitą negalią, sveikatos problemų. Vienos iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių respondentai negalėjo vykti viešuoju transportu, yra nepatogūs reisų laikai, ilga kelionės trukmė ir transporto priemonių vėlavimai. Apklausoje respondentai buvo klausiami, ar susidūrė su atvejais, kai ketino keliauti viešuoju transportu, tačiau dėl tam tikrų priežasčių turėjo pakeisti savo planus arba nutraukti kelionę. 699 respondentai (21,9 proc.) atsakė, kad teko susidurti su nesklandumais. Vienos iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių respondentai

negalėjo vykti viešuoju transportu, buvo nepatogūs reisų laikai (265 respondentai), ilga kelionės trukmė (195 respondentai) ir transporto priemonių vėlavimai (143 respondentai).
Panevėžio miesto savivaldybė, kartu su kitomis 17-ka šalies savivaldybių, pasinaudodamos 2014–2020 m. laikotarpio ES finansavimu, yra parengusi Panevėžio miesto darnaus judumo planą (82 pastaba), kuriame numatomos priemonės, padedančios patenkinti pagrindinius visų susisiekimo sistemos naudotojų judumo poreikius, išvystyti ir integruoti skirtingus susisekimo būdus (prioritetą teikiant viešajam keleiviniam ir bevarikliam / mažataršiam transportui), subalansuotai išnaudoti miesto erdves (susisiekimo infrastruktūrą pritaikant viešajam keleiviniam transportui, pėstiesiems ir dviratininkams), išplėtoti teikiamas transporto paslaugas ir padidinti jų veiksmingumą vadovaujantis darnios plėtros principais, padidinti miesto aplinkos patrauklumą ir eismo saugumą, pagerinti gyvenimo kokybę bei visuomenės sveikatą, sumažinti oro užterštumą, triukšmą, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, energijos vartojimą ir kt. Darnus judumas dviračiais, pėsčiomis, paspirtukais yra susijęs ir su švaresniu oru, sveikatingumu, ramesniu eismu, daugiau erdvės ir lankstumo gyventojams. Savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos 2021 m. vertinime, nustatyta, kiek 1000-iui kiekvienos savivaldybės gyventojų tenka dviračių takų ilgio (maksimalus balų skaičius pagal šį kriterijų – 6). Remiantis šio vertinimo duomenimis, visų Panevėžio regiono savivaldybių, išskyrus Panevėžio miesto savivaldybę, 1000-iui gyventojų 2021 m. teko 0–0,5 km dviračių takų ilgio. Panevėžio miesto 1000-iui savivaldybės gyventojų 2021 m. teko 1,056 km dviračių takų ilgio, kai geriausiai pagal šį rodiklį įvertintai savivaldybei (Birštono) teko 5,572 km dviračių takų ilgio 1000-iui savivaldybės gyventojų.
Pastebima, kad susidomėjimas alternatyviomis transporto priemonėmis auga. Savivaldybėms įgyvendinant 2014-2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos priemonę Nr. 04.5.1-TID-R-516 „Pėsčiųjų ir dviračių takų rekonstrukcija ir plėtra“, regione 2017-2021 m. laikotarpiu dviračių takų padaugėjo 14,1 (83 pastaba) km. (išsamiau dviračių takų plėtra išanalizuota turizmo ir kultūros dalyje). Pastaraisiais metais atsirado nauja susisiekimo priemonė - paspirtukai. Nepaisant investicijų visose regiono savivaldybėse, galimybės judėti darniai savivaldybėse yra nevienodos. Pastebima, kad infrastruktūros išvystymas judėti darniai sudaro galimybes pagrinde regiono centre: Panevėžyje 2021-2022 m. laikotarpyje išpopuliarėjo paspirtukų nuomos paslauga, taip pat teikiamos dviračių nuomos paslaugos.
Skaitmenizacijos lygis transporto srityje žemas. VĮ „Regitra” teikia tokias e-paslaugas kaip paslaugos, susijusios su transporto priemonės nuosavybės deklaravimu, transporto priemonių registracija, vairuotojų pažymėjimais, vairavimo egzaminais, išankstine registracija ir t. t. Viešojo transporto srityje 2022 m. pabaigoje regiono savivaldybių tarpe e-paslaugos nėra teikiamos, išskyrus galimybę internetu užsisakyti tarpmiestinio autobuso bilietus. Regiono savivaldybės, organizuoja viešojo transporto paslaugas individualiai, veiksmų tarpusavyje nederina. Vystomos su judumu susijusios sistemos savivaldybėse nėra siejamos su kitomis darnaus judumo priemonėmis (pvz., bevariklio transporto integracija). Keleiviui nėra patogu, kad dėl skirtingų sistemų veikimo skirtingų savivaldybių teritorijose kelionė negali būti apmokėta vienu bilietu. Dėl susisiekimo sistemos trūkumų - judėjimo apribojimų - nutolusiose kaimiškose vietovėse gyvenantys gyventojai patiria socialinę atskirtį. 2018 m. Panevėžio regione buvo 2,21 (46 pastaba) proc. daugiau nei šalyje asmenų, kurie jautėsi atskirti nuo visuomenės. Panevėžio regione asmenų, kurie jautėsi atskirti nuo visuomenės dalis yra didžiausia šalies apskričių tarpe po Klaipėdos regiono (12,56 proc.).

Apibendrinimas: Panevėžio regionui būdingas augantis lengvųjų automobilių skaičius. Nepakankamas elektromobilių įkrovimo aikštelių tinklas lemia vangią elektromobilių plėtrą. Viešojo transporto priemonių parkas nėra ekologiškas, alternatyviais degalais varomos transporto priemonės iš esmės

nenaudojamos. Viešasis transportas ir erdvės nėra pritaikyti asmenų su negalia judėjimui. Didėja savivaldybės ir gyventojų dėmesys alternatyvioms transporto priemonėms, tačiau iki šiol atliktų investicijų nepakanka – sąlygos darniai judėti regiono savivaldybėse netolygios. Transporto srities problemos lemia ir socialinius regiono netolygumus, tam tikrų visuomenės grupių atskirtį.

Aplinka

Atliekų tvarkymas – viena iš svarbiausių aplinkos apsaugos sričių, reguliuojančių gamybos, paskirstymo ir vartojimo produktų sąveiką su gamtine aplinka (dirvožemiu, oru, vandeniu, klimatu). Panevėžio regione atliekų tvarkymą atlieka UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“. 2020 metais Panevėžio regiono savivaldybių teritorijose buvo eksploatuojamos 10 didelių gabaritų ir pavojingų atliekų surinkimo aikštelių (toliau – DGASA). Surinktų ir sutvarkytų atliekų, išskyrus biologiškai skaidžias atliekas, kiekiai 2020 m. didėjo. Per 2020 m. DGASA surinkta 2480 t atliekų, t. y. 24 proc. daugiau negu 2019 m. 2020 m. Panevėžio regiono savivaldybių teritorijose buvo eksploatuojamos 6 biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės, veikė mišrių komunalinių atliekų perkrovimo stotys (Rokiškio r. ir Biržų r.). Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje yra įrengtas modernus Mišrių komunalinių atliekų mechaninio - biologinio apdorojimo įrenginys, kuriame atveztos atliekos dar kartą rūšiuojamos, atskiriant iš jų biologiškai skaidžią dalį, antrines žaliavas, pakuotes ir degias atliekas ir iš biologiškai skaidžių ir degiųjų atliekų gaunama naudinga energija. Kita UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“ ūkinė veikla: sąvartyno nuotekų tvarkymas, Mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai ir jų eksploatacija, augalinės kilmes maisto atliekų, didelių gabaritų; atliekų ir tekstilės tvarkymas. Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis Panevėžio regione 2018 m. sudarė 68,56 proc. surinktų komunalinių atliekų kiekio (84 pastaba), tačiau 2020 m. rodiklio reikšmė regione sumažėjo ir siekė 55,33 proc. surinktų komunalinių atliekų kiekio (šalyje sumažėjo nuo 56,04 proc. 2018 m. iki 45,94 proc. 2020 m.). Didžiausia paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis 2020 m. buvo Alytaus (69,6 proc.) ir Marijampolės (65,2 proc.) regionuose. Panevėžio regiono sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis (84 pastaba) 2020 m. lyginant su 2014 m. sumažėjo 42,6 proc. punkto (šalyje sumažėjo 46,72 proc. punkto), tačiau regionų tarpe sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis 2020 m. buvo viena iš didžiausių (32,8 proc.) Visuomenes informavimas atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais atliekamas pasitelkus radiją, spaudą, internetą, televiziją. Rengiama informacija atsakingo vartojimo temomis, informuojama apie atskiro atliekų surinkimo naudą bei gyventojų galimybes rūšiuoti atliekas, pristatoma komunalinių atliekų tvarkymo sistema, atskiras virtuves/maisto atliekų surinkimas ir jų tvarkymo nauda (85 pastaba). Kaip pastebi UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro kontrolieriai, atliekų tvarkymo srityse pilietinis sąmoningumas yra žemas, dalis gyventojų vis dar neatsakingai tvarko namų ūkiuose susidariusias atliekas – nesistengia atliekų tinkamai išrūšiuoti ir išmesti į atitinkamas atliekų surinkimo priemones.

Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais 2020 m. regione buvo 79,0 proc. (74 pastaba), kai šalyje – 82,4 proc. Regiono savivaldybių tarpe didžiausia šio rodiklio reikšmė buvo Panevėžio m. savivaldybėje (104,2 proc.), kai Kupiškio r. ir Biržų r. savivaldybėse rodiklio reikšmė buvo šiek tiek didesnė nei 52 proc. Panaši situacija 2020 m. buvo ir nuotekų tvarkymo srityje. Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais regione buvo 72,2 proc., šalyje – 76,3 proc. Panevėžio m. savivaldybės visiems gyventojams užtikrinamos centralizuotai teikiamos nuotekos tvarkymo paslaugos, tačiau minėta paslauga prieinama mažiau nei pusei Kupiškio r. ir Pasvalio r. savivaldybių gyventojų (atitinkamai 44 proc. ir 46,7 proc.). Neišvystytas viešųjų nuotekų tvarkymo paslaugų teikimas mažo

gyventojų tankumo gyvenvietėse. Gyvenvietėse, kuriose gyventojų tankumas yra mažas, centralizuotų nuotekų tvarkymo sistemų plėtra yra lėta, kadangi centralizuotųjų nuotekų įrenginiai reikalauja sąlyginai didelių įrenginių išlaikymo sąnaudų.

Lietuvai, besiribojant su Rusija ir Baltarusija, ypatingai didelę reikšmę turi saugus ir patikimas geriamojo vandens tiekimas, už kurio užtikrinimą atsako savivaldybės. Lietuvos Respublikos Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nustatyta, jog viešieji vandens tiekėjai priskiriami prie pirmos kategorijos įmonių, kurios svarbios nacionaliniam saugumui, o šių įmonių valdomas turtas – vandens išgavimo, ruošimo, tiekimo bei nuotekų surinkimo ir tvarkymo įranga – yra įtrauktas į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą. Geriamas vanduo yra būtinas kasdieniam gyventojų gyvenimui, sveikatos apsaugos sistemai, ekonomikos funkcionavimui ir visuomenės stabilumui. Panevėžio regione 2024 m. buvo 167 nepilnai apsaugotos vandenvietės, prie kurių buvo prijungta 77 proc. regiono gyventojų. Šis rodiklis atskleidžia didelį regiono pažeidžiamumą tiek dėl aplinkos veiksnių tiek ir dėl galimų tyčinių pažeidimų, nepakankamą vandenviečių fizinę apsaugą, ribotą jų kontrolę ir priežiūrą, kas gali lemti lėtesnį reagavimą į incidentus ir didesnę grėsmę visuomenės sveikatai bei regiono infrastruktūros atsparumui. Vertinant gyventojų dalį, prijungtą prie nepakankamai apsaugotų vandenviečių, 2024 m. palankesnė padėtis buvo Alytaus (72 proc.), Marijampolės (73 proc.) ir Tauragės (76 proc.) regionuose, mažiausiai palanki – Kauno regione (89 proc.).

Panevėžio regione 2020 m. be valymo išleistų paviršinių nuotekų dalis nevalytų paviršinių nuotekų kiekio sudarė 5,1 proc., kai šalyje šio rodiklio reikšmė analizuojamu laikotarpiu buvo 46,6 proc. Paviršinių nuotekų bendras kiekis, be nereikalaujančių valymo nuotekų (išvalytos, nepakankamai išvalytos ir neišvalytos) regione buvo 287,86 tūkst. m^3/metus, šalyje – 21555,85 tūkst. m^3/metus. Nevalytų paviršinių nuotekų kiekis regiono savivaldybėse buvo 14,77 tūkst. m^3/metus, šalyje šio rodiklio reikšmė – 10042,37 tūkst. m^3/metus.

Vienas iš pagrindinių oro taršos šaltinių yra pastatų šildymui skirtos šilumos energijos gavyba, kurios didesnius poreikius nulemia energetiškai neefektyvūs daugiabučiai gyvenamieji namai ir viešieji pastatai. Remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros 2023 m. duomenimis (86 pastaba), Panevėžio m. sav. pagal renovuotų daugiabučių dalį užėmė 2 vietą (renovuota 45,7 proc.) ir nusileido tik Birštono sav. (60 proc.). Panevėžio m. sav. faktiškai pasiektas skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų mažėjimas 57,6 proc., vidutiniškai prieš renovaciją 264 kWh/m^2, vidutiniškai po renovacijos 108,4 kWh/m^2 (šalies vidurkis 63,7 proc.), išmetamo ŠESD kiekio sumažėjimas - 74,7 t (67,6 t CO^2 ekv./metus). Palyginus su kitomis savivaldybėmis pagal renovuotų daugiabučių dalį, šeštą vietą užėmė Biržų r. sav. (29,4 proc.), vienuoliktą vietą – Kupiškio r. sav. (21,8 proc.). Nors 4 iš 6 Panevėžio regiono savivaldybių renovacijos procesas viršija šalies bendrą vidurkį (12,0 proc.), tačiau Rokiškio r. sav. (5,4 proc.) ir Pasvalio r. sav. (5,3 proc.) situacija yra viena prasčiausių šalyje.

2019 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) išmetimas 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) (87 pastaba) sudarė 1,57 tCO2e / gyv. ir buvo didesnis už šalies (1,42 tCO2e / gyv.), tai rodo, kad Panevėžio regione didelis taršių automobilių skaičius. 2017-2021 m. laikotarpiu individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų (88 pastaba) didėjo nuo 443 (2017 m.) iki 543 (2021 m.). Daugiausiai individualių lengvųjų automobilių 1 tūkst. gyventojų 2021 m. teko Tauragės regione (589), mažiausiai - Vilniaus regione (447) Pagal kuro rūšį Panevėžio regione didžioji dalis transporto priemonių yra varomos dyzelinu (89 pastaba). ŠESD mažėjimą padėtų užtikrinti ne tik ekologiško viešojo transporto ir bevariklio transporto infrastruktūros plėtra, bet ir elektromobilių skaičiaus didėjimas. 2023 m. kovo 1 d. VĮ „Regitra“ (78 pastaba) duomenimis, Lietuvoje iš viso buvo užregistruota 8 066 elektromobiliai (grynieji), iš jų Panevėžio regione 440 (Panevėžio m. sav. – 230,

Panevėžio r. sav. – 94, Rokiškio r. sav. – 47, Biržų r. sav.– 37, Kupiškio r. sav. - 18, Pasvalio r. sav. - 14). Šalyje 1 000 gyventojų teko 2,8 elektromobilio, o regione – 2,1 elektromobilio.

Panevėžio regiono savivaldybės vykdo aplinkos oro, triukšmo, dirvožemio, paviršinių vandenų, želdynų ir kraštovaizdžio stebėseną, vadovaudamosi patvirtintomis savivaldybių aplinkos monitoringo programomis. Aplinkos taršos monitoringo ir kontrolės priemonių stiprinimas, nuolatinis ir operatyvus oro taršos fiksavimas bei kitos kontrolės priemonės taip pat prisideda prie oro taršos mažinimo.

Remiantis Europos aplinkos agentūros ir Valstybės duomenų agentūros gyventojų surašymo duomenimis blogiausias santykis tarp nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros buvo Vilniaus (7/3), Tauragės (7/3), Telšių (6/4) ir Panevėžio (6/4) regionuose, o geriausias – Utenos regione (4/6), tai rodo, kad želdynų yra nepakankama arba jie yra fragmentuoti. Atsiranda pavojus dėl didesnio nelaidžių dangų kiekio, pvz. užliejimai, atsirandantys dėl krituliams nelaidžių dangų, karščio salų formavimas ir blogėjanti gyvenimo kokybė.

Remiantis Lietuvos geologijos tarnybos, Valstybės duomenų agentūros gyventojų surašymo duomenimis 2021 m. Panevėžio regione potencialių taršos židinių tankumas (vnt. / km^2) 300 gyv. km^2 ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) buvo didesnis nei šalyje (atitinkamai 0,71 vnt. / km^2 ir 0,64 vnt. / km^2), aukštesnė potencialių taršos židinių koncentracija buvo Vilniaus regione (0,81 vnt. / km^2) ir Utenos regione (0,75 vnt. / km^2). Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, 2022 m. Lietuvoje buvo daugiau kaip 13 tūkst. potencialių taršos šaltinių, o Panevėžio regione - daugiau kaip 1,7 tūkst. Daugiausia potencialių taršos židinių buvo Rokiškio r. sav., Biržų r. sav. ir Pasvalio r. sav. Didžiausią pavojų kelia apleisti, nebenaudojami, veiklos nebevykdantys objektai, kurių Panevėžio regione buvo daugiau kaip 0,5 tūkst. (90 pastaba) Taršos židiniai kelia pavojų klimato kaitos sąlygomis intensyvėjant liūtims ir pan.

Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių $KD_{2,5}$ poveikiui, tenkančios 100 000 gyv. (74 pastaba), 2019 m. regione buvo mažesnės nei šalyje (atitinkamai 89,0 ir 90,3). Panevėžio regionas yra 6 vietoje pagal šį rodiklį tarp kitų šalies regionų. Savivaldybėms, ypač didžiosioms ir (ar) kuriose veikia taršūs pramonės objektai ir kuriose neigiamą oro taršos poveikį patiria įvairių socialinių ir amžiaus grupių gyventojų skaičius, aktualu nuolat vykdyti stebėjimą (oro užterštumo, priešlaikinių mirčių skaičiui didžiausią poveikį darančiomis kietosiomis dalelėmis $KD_{2,5}$ ir kitais aktualiais savivaldybei teršalais, lygiui įvertinti), o ne periodiškai pirkti monitoringo paslaugas, kurios negarantuoja gaunamų duomenų nuoseklumo, atsekamumo, palyginamumo.

Panevėžio regionui, nutolusiam 119 km (vidutinis atstumas, vertinant gyventojų pasiskirstymą 2021 m. surašymo duomenimis) nuo Lietuvos valstybės sienos su Baltarusija, kyla ir išskirtinių saugumo iššūkių užtikrinant ne tik viešųjų paslaugų prieinamumą, bet ir gyventojų apsaugą bei veiklos tęstinumą krizių sąlygomis. Itin svarbi yra civilinė parengtis, įgalinanti grėsmių atveju užtikrinti gyventojų apsaugą, gyvybiškai svarbių savivaldybių funkcijų tęstinumą. Žemas gyventojų apsaugai skirtos infrastruktūros išvystymo lygis ir iššūkiai reaguojant į ekstremalias situacijas panašūs visose Panevėžio regiono savivaldybėse. Panevėžio miesto sav. gyventojų, kuriems neužtikrinta vieta iki 1 ar 2 lygio modernizuotose priedangose, dalis yra 100 proc., Kupiškio r. sav. – 99 proc., Rokiškio r. sav. – 94 proc., Pasvalio r. sav. – 93 proc., Biržų r. sav. – 92 proc., o bendrai visame Panevėžio regione – 98 proc. Panevėžio regione 2025 m. pradžioje gyveno 207 017 gyventojų, o modernizuotų priedangų talpumas (1 ir 2 lygis) tesiekė 5001 gyv. arba 2,4 proc. Būtina modernizuoti priedangas iki 1 ir 2 lygio, kad talpintų papildomai 202 016 gyv. Visuomeninės paskirties statiniai įprastomis sąlygomis naudojami viešosioms paslaugoms teikti ar kitiems gyventojų poreikiams tenkinti, faktiškai taptų efektyvia dvejopos paskirties infrastruktūra. Investicijos prisidėtų prie regiono gyventojų saugumo didinimo, sumažintų gyventojų pažeidžiamumą krizių metu, užtikrintų svarbių paslaugų teikimą.

Apibendrinimas. Panevėžio regionas susiduria su netvarios ir nesaugios aplinkos problemomis: regionų tarpe sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis 2020 m. buvo viena iš didžiausių, nors paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis buvo didesnė nei šalies, tačiau atsiliko nuo kitų regionų, didesnis nei šalyje potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv. km2 ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.), blogas nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykis, gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis ir gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis mažesnė nei šalyje, dideli netolygumai tarp regiono savivaldybių, didelis nepakankamai apsaugotų vandenviečių skaičius, labai mažas iki 1 ir 2 lygio modernizuotų priedangų talpumas visose savivaldybėse. Panevėžio regiono savivaldybės vykdo aplinkos oro, triukšmo, dirvožemio, paviršinių vandenų, želdynų ir kraštovaizdžio stebėseną. Didėjant visuomenės ekologiniam sąmoningumui, didėja atliekų kiekiai DGSA. Nors Panevėžio regione didelis taršių automobilių skaičius, tačiau daugėjant elektromobilių skaičiui, vystoma elektromobilių tinklo plėtra. Sparti daugiabučių namų renovacija prisideda prie energetinio skurdo mažinimo per energijos sutaupymą namų ūkiui.

Socialinė įtrauktis

Panevėžio regione 2021 m. buvo 29,2 proc. asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje (91 pastaba), šalyje tokių asmenų buvo 24,5. Skurdo rizikos lygis 2018-2022 m. Panevėžio regione buvo didesnis nei šalies. 2022 m. skurdo rizikos lygis (92 pastaba) Panevėžio regione buvo 26,2 proc., o šalyje 21,2 proc. Didžiausias skurdo rizikos lygis 2018-2022 m. buvo Biržų r. sav. (33,3 proc.) ir Pasvalio r. sav. (31,1 proc.).

2018 m. socialinės rizikos šeimų 1 tūkst. gyventojų Panevėžio regione buvo daugiau nei šalyje (šalyje vidutiniškai 1 tūkst. gyventojų teko 3,3 socialinės rizikos šeimų, Panevėžio regione – 4,6 socialinės rizikos šeimų). Panevėžio regiono savivaldybių tarpe blogiausia situacija Kupiškio r. sav. (vidutiniškai 1 tūkst. gyventojų teko 8,0 socialinės rizikos šeimų) ir Panevėžio r. sav. (vidutiniškai 1 tūkst. gyventojų teko 6,2 socialinės rizikos šeimų). 2021 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų Panevėžio regione (36 gavėjai, tenkantys 1 tūkst. gyventojų) buvo ženkliai didesnis nei šalyje (24 gavėjai, tenkantys 1 tūkst. gyventojų) ir didžiausias regionų tarpe. Mažiausias socialinės pašalpos gavėjų skaičius buvo Vilniaus regione (17 gavėjų, tenkančių 1 tūkst. gyventojų) ir Klaipėdos regione (12 gavėjų, tenkančių 1 tūkst. gyventojų). Palyginti su kiekvienos Panevėžio regiono savivaldybės socialinės pašalpos gavėjų skaičiumi 1 tūkst. gyventojų, 2021 m. Rokiškio r. ir Biržų r. savivaldybėse teko daugiau kaip 50 socialinės pašalpos gavėjų. Didesnis už šalies vidurkį socialinės rizikos šeimų bei socialinių pašalpų gavėjų skaičius paaiškina didesnį socialinio būsto poreikį.

Senstanti visuomenė lemia auganti paslaugų poreikį. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (93 pastaba), 2020 m. Panevėžio regione veikė 8 senyvo amžiaus asmenų globos įstaigos: 3 Biržų r. savivaldybėje, po 1 įstaigą Kupiškio, Panevėžio r., Pasvalio r., Rokiškio r. ir Panevėžio m. savivaldybėse. Pagal vietų skaičių didžiausios įstaigos: Panevėžio m. VšĮ Šv. Juozapo globos namai (85), Panevėžio rajono socialinių paslaugų centras (63), Biržų rajono Legailių globos namai (50). Veikė 5 socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM: Kupiškio, Jotainių, Lavėnų, Skemų SGN ir A. Bandzos SPN. Visuomenei senėjant, kasmet auga integruotų globos, priežiūros ir slaugos paslaugų poreikis senyvo amžiaus gyventojams. 2021 m. pabaigoje šiose įstaigose gyveno 55 proc. darbingo amžiaus asmenų su negalia (430 asmenys). 19 proc. šių asmenų (83) buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. 45 proc. įstaigų gyventojų buvo senyvo amžiaus asmenys, iš kurių – 41 proc. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. Tarptautinė patirtis rodo, kad institucinėje globoje, kai įstaigoje gyvena iki kelių šimtų gyventojų, gyvenančiųjų gyvenimo kokybė negali prilygti gyvenimui bendruomenėje, gaunant ten įvairiapusišką kompleksinę pagalbą. Nemaža dalis asmenų su negalia, gyvenančių institucinėje globoje, yra gana savarankiški ir galėtų gyventi savo šeimose arba bendruomenėje, jeigu būtų sukurtos tam reikiamos sąlygos. Šiuo metu

pagalbos asmenims su negalia, ypač turintiems psichinę negalią, pagalba bendruomenėje yra nepakankamai išvystyta. Pašalinus ar sumažinus priežastis dėl kurių asmenims su negalia nesudaromos galimybės jaustis lygiaverčiais visuomenės nariais, pagerės asmenų su negalia gyvenimo kokybė, sumažės jų socialinė atskirtis ir skurdas. Taip pat bus sudarytos galimybės vaikus su negalia ar sunkią negalią prižiūrintiems šeimos nariams, efektyviau derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus, asmeninius ir visuomeninius poreikius.

Socialinių paslaugų poreikio patenkinimas 2020 m. lyginant su 2019 m. Panevėžio regione sumažėjo (atitinkamai 12 proc. ir 13 proc.), kai šalyje analizuojamu laikotarpiu stebimas socialinių paslaugų poreikio patenkinimo neženklus didėjimas (16 proc. 2020 m. ir 15 proc. 2019 m.). Didžiųjų miestų regionų tarpe Panevėžio regionas buvo nuo galo antras po Klaipėdos regiono.

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Panevėžio regiono žemėlapio (94 pastaba) duomenimis darbingo amžiaus asmenų, turinčių psichikos arba intelekto negalią, Panevėžio regiono savivaldybėse buvo 2899.

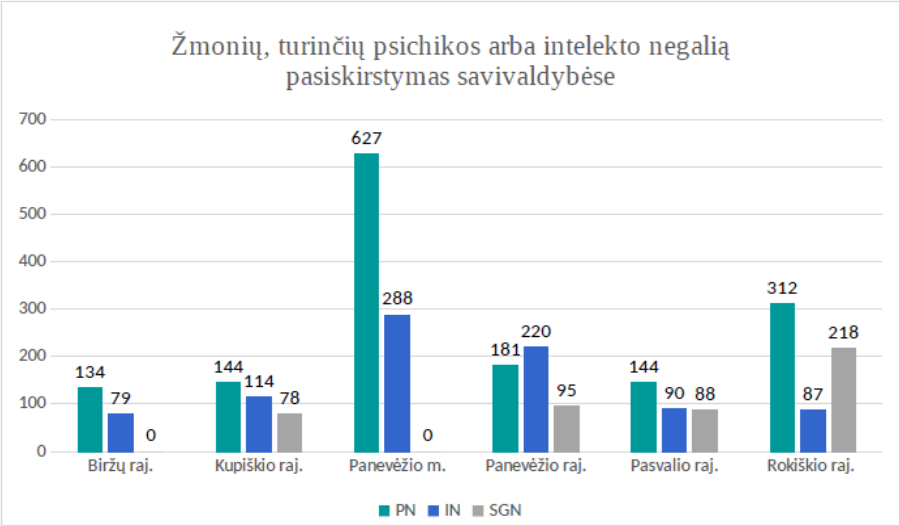

PN – psichikos negalia; IN – intelekto negalia; SGN – Savivaldybėje veikiančių socialinės globos įstaigų gyventojai

16 pav. Žmonių, turinčių psichikos arba intelekto negalią pasiskirstymas savivaldybėse

Rengiant žemėlapį identifikuoti poreikiai, kuriems tenkinti Panevėžio regione planuojama sukurti 188 su apgyvendinimo susijusias vietas, 143 vietas užimtumo paslaugoms organizuoti ir teikti. Specializuotas socialinės globos ir slaugos paslaugas numatoma teikti Kupiškio, Jotainių ir Skemų socialinės globos namuose.

15 lentelė. Planuojamos investicijos į infrastruktūrą

	Sav.	Biržų raj.		Kupiškio raj.		Panevėžio m.		Panevėžio raj.		Pasvalio raj.		Rokiškio raj.		Iš VISO:	
	Paslauga	Obj. sk.	vietos	Obj. sk.	vietos	Obj. sk.	vietos	Obj. sk.	vietos	Obj. sk.	vietos	Obj. sk.	vietos	**Obj. sk.**	**Vietų sk.**
1	Apsaugotas būstas	5	10	2	4	12	24	3	6	4	8	3	6	**29**	**58**
2	Grupinio gyvenimo namai	2	20	2	20	3	30	3(iš jų 1 SGN)	30	2	20	1	10	**13**	**130**
3	Dienos užimtumo centras/ socialinės dirbtuvės	1	13	1	30	2	50	1	15	2	20	1	15	**8**	**143**

Regiono savivaldybių socialinių paslaugų planų analizė parodė, kad prioritetinės socialinių paslaugų gavėjų grupės yra senyvo amžiaus asmenys, asmenys su negalia, vaikai, netekę tėvų globos, socialinę riziką patiriančios šeimos ir jose augantys vaikai. Šioms grupėms trūksta dienos užimtumo, laikino atokvėpio, prevencinių socialinių paslaugų. Daugiausia paslaugų teikia savivaldybių biudžetinės įstaigos, ir tik dalis paslaugų perkama iš nevyriausybinių organizacijų (dažniausiai perkamas bendrųjų socialinių paslaugų teikimas) ir socialinio verslo. Nors regione veikia platus socialinių paslaugų teikėjų tinklas ir vystomas regiono savivaldybių tarpinstitucinis bendradarbiavimas, tačiau socialinės paslaugos koncentruotos miestuose ar rajono centruose, todėl socialinių paslaugų prieinamumas ribotas kaimiškų vietovių gyventojams. Nepatenkinti socialinių paslaugų gavėjų poreikiai lemia būtinybę didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir įvairovę bei gerinti jų kokybę.

Laukiančiųjų socialinio būsto Panevėžio regiono savivaldybių eilėse (95 pastaba) 2021 m. pradžioje buvo 544 asmenys (šeimos) (šeimos narių sk. – 1 049), daugiausia laukiančių asmenų buvo bendrame sąraše. Socialinio būsto nemažai laukia ir šeimų, auginančių 3 ar daugiau vaikų ir (ar vaikų), kuriems nustatyta nuolatinė globa (52) ir asmenų (šeimų): asmenų su negalia, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų (100). 2020 m. pabaigoje socialinių būstų skaičius (96 pastaba) buvo 968, tačiau tik 86 socialinio būstai Panevėžio regione buvo laisvi, o savivaldybių būstų – 1 118, iš jų 56 laisvi, kiti buvo nuomojami, rezervuoti ar avariniai bei netinkami gyventi Tai rodo, kad socialinio būsto poreikis Panevėžio regione yra didelis, socialinio būsto nuomos laukimo trukmė ilga, asmenys (šeimos) laukia socialinio būsto nuo 2,71 iki 12 metų. Panevėžio mieste yra daugiausiai socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų) (daugiau kaip 45,6 proc. nuo visų Panevėžio regione socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų) skaičiaus), kurie socialinio būsto laukia ilgiausiai (12 metų). Pagal 2017 – 2021 m. savivaldybių pateiktus duomenis, Panevėžio regione kasmet socialinis būstas išnuomojamas vidutiniškai 257 socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų), iš jų 28 šeimoms, auginančioms 3 ar daugiau vaikų ir (ar vaikų), kuriems nustatyta nuolatinė globa ir 39 asmenims su negalia, asmenims, sergantiems lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų. Tiek pat asmenų vidutiniškai įrašoma vėl į eilę. Socialinio būsto plėtra Panevėžio regione vykdoma ES struktūrinių fondų finansuojamais ir kitais valstybės

inicijuotais projektais. Taip pat Panevėžio regiono savivaldybės investuoja į socialinio būsto plėtrą ir iš savo biudžeto. Nors 2014-2020 m. laikotarpiu Panevėžio regione buvo įgyvendinami šeši projektai pagal priemonę Nr. 08.1.2-CPVA-R-408 „Socialinio būsto fondo plėtra“, naujai įrengti ir įsigyti 148 socialiniai būstai, skirta daugiau kaip 4,7 mln. lėšų (iš jų 3,4 mln. ES lėšos), tačiau problema išlieka, nes poreikis socialiniam būstui patenkintas tik iš dalies. Pakankamai didelė problema Panevėžio regiono savivaldybėse yra socialinio būsto poreikio patenkinimas asmenims su negalia, nes labai retai rinkoje galima rasti asmenims su negalia pritaikytų būstų. Nekilnojamojo turto rinkoje trūksta didesnių būstų, kuriuose galėtų įsikurti gausesnės šeimos. 2020 m. patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus (74 pastaba) Panevėžio regione buvo 57 proc. Panaši situacija ir kituose šalies regionuose, išskyrus Vilniaus apskr. (42 proc.) ir Klaipėdos apskr. (47 proc.), kur patenkintas poreikis buvo mažesnis.

Nevyriausybinės organizacijos (toliau – NVO) ir bendruomenės yra tarpininkės tarp valstybinių institucijų bei privataus sektoriaus, gyventojų. Regione NVO bei bendruomenių tinklas yra platus (97 pastaba). 2021 m. pradžioje veikė 71 NVO. Pagal Nacionaliniame pažangos plane nustatytą rodiklį, iki 2030 m. NVO ir bendruomenėms turi būti perduodama 30 proc. savivaldybių teikiamų viešųjų paslaugų. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro duomenimis, 2020 m. apie 8,5 proc. Panevėžio regiono savivaldybių metinių biudžetų lėšų buvo skirta NVO sektoriui viešosioms paslaugoms teikti (2018 m. šalies rodiklis – 7 proc.).

16 lentelė. Metinių savivaldybių biudžeto lėšų, skirtų NVO sektoriui viešosioms paslaugoms teikti, dalis, 2020 m. proc.

Sektoriai	Biržų r. sav.	Kupiškio r. sav.	Panevėžio m. sav.	Panevėžio r. sav.	Pasvalio r. sav.	Rokiškio r. sav.
Soc. paslaugos	8,1	4,8	8,2	11,8	6,2	10,7
Sportas	4,1	0,0	30,9	100,0	7,2	2,6
Švietimas	1,9	0,5	4,1	0,8	0,9	0,1
Kultūra	0,0	0,0	1,2	0,1	0,0	0,2
Vidurkis	3,51	1,31	11,10	28,16	3,57	3,41

Šaltinis: http://www.3sektorius.lt/docs/Panevezioregionorodikliai_2021-12-01_15_03_19.pdf

Apibendrinimas. Išvystytas socialinių paslaugų tinklas užtikrina bazinių paslaugų teikimą Panevėžio regione, tačiau socialinės rizikos šeimų ir socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 tūkst. gyventojų yra didesnis nei šalyje. Nėra tenkinamas socialinio būsto poreikis – ilgos laukiančiųjų eilės, o asmenims su negalia ir gausioms šeimoms tinkamas būstas rinkoje sunkiai prieinamas arba neprieinamas. Regione nepakankamai išvystyta institucinės globos pertvarkai reikiama infrastruktūra.

1 lentelė. Regiono problemos ir jų giluminės priežastys, sąsajos su RPP nustatytomis pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis

Eil. Nr.	Regiono plėtros problemos	Regiono plėtros problemų giluminės priežastys	Regiono plėtros problemų ir jų priežasčių sąsaja su RPP nurodytomis pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis	
			Regioninės plėtros problemos	Regiono plėtros problemų ir jų giluminių priežasčių sąsajos su pagrindinėmis regioninės plėtros problemomis paaiškinimas
1	2	3	4	5
1.	Žemas investicinis patrauklumas aukštesnę pridėtinę vertę kuriančio verslo plėtrai regione	1.1. Žemas verslumo lygis; 1.2. Nepatraukli investicinė aplinka (nepakankamas teritorijų ir jų infrastruktūros pritaikytų investicijoms kiekis, žmogiškieji ištekliai); 1.3. Nepakankamas regiono centro matomumas ir patrauklumas pritraukiant jaunas šeimas ir talentus.	RPP 1 problema. Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra; RPP 2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.	Regiono problema – „Žemas investicinis patrauklumas aukštesnę pridėtinę vertę kuriančio verslo plėtrai regione“ ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatytomis 1 ir 2 problemomis. Nepakankamas regiono ekonominis augimas, vidutinis investicijų lygis, nepatenkinama demografinė padėtis darbo rinkos prasme kartu lemia ir augančias socialines problemas. Nepakankamai išvystyta ir investicijų pritraukimui nepatraukli aplinka įtakoja lėtesnį ekonomikos vystymąsi Panevėžio regione, o tai sąlygoja skirtingą regionų augimo potencialą ir netolygią šalies ekonomikos plėtrą. Sprendžiant regiono problemą bus prisidedama prie RPP nustatytų regioninės plėtros problemų didinant užimtumo lygį, didinant dirbančiajam tenkančią pridėtinę vertę (našumą) ir sumažinant šių rodiklių vidinius netolygumus Panevėžio regione. Bus stiprinamas ekonominis potencialas, didinamas investicinis patrauklumas ir gerinama verslo aplinka, siekiant kurti kokybiškas darbo vietas ir plėtoti aukštą pridėtinę vertę kuriančius verslus.

2.	Mažas regiono turistinis ir kultūrinio gyvenimo patrauklumas	2.1. Nepakankamas lankytinų objektų pasiekiamumo lygmuo (privažiavimo keliai, sanitarinė, kita infrastruktūra, pasiekiamumas asmenims su negalia); 2.2. Menka inovatyvių paslaugų pasiūla ir nepakankamai efektyvi paslaugų rinkodara.	RPP 1 problema. Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra	Regiono problema - „Mažas regiono turistinis ir kultūrinio gyvenimo patrauklumas" ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatyta 1 problema. Nepakankamas lankytinų objektų pasiekiamumo lygmuo asmenims su negalia mažina Panevėžio regiono turistinio ir kultūrinio gyvenimo patrauklumą. COVID-19 pandemija paspartino daugelio procesų perkėlimą į elektroninę erdvę, o nevienodas skirtingų teritorijų, socialinių grupių ir organizacijų galimybės pasinaudoti skaitmeninėmis galimybėmis gali lemti, kad regionų ekonominiai netolygumai toliau didės. Nurodytos Regiono giluminės problemos priežastys siejasi su RPP siekiu stiprinti ekonominį potencialą, didinti investicinį patrauklumą ir gerinti verslo aplinką.	
3.	Nepakankama švietimo ir mokymo paslaugų kokybė, prieinamumas ir veiksmingumas	3.1. Mokymosi ir švietimo pagalbos prieinamumo netolygumai, lemiantys skirtingas galimybes švietime; 3.2. Nevienodos galimybės dalyvauti ikimokykliniame, priešmokykliniame ugdyme.	2 RPP problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis"	Regiono problema – „Nepakankama švietimo ir mokymo paslaugų kokybė, prieinamumas ir veiksmingumas" ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatyta 2 problema. Panevėžio regione, kaip ir kituose lėtesniu ekonomikos augimu pasižyminčiuose šalies regionuose, susiduriama su tam tikru viešųjų paslaugų trūkumu, aukštesne gyventojų skurdo ir socialinės atskirties rizika. Šias problemas lemia tiek Panevėžio regiono geografinės savybės, tiek ir mažiau prieinamos tvariam ekonominiam augimui viešosios paslaugos, tokios kaip ikimokyklinis ugdymas ar viešasis transportas.	

4.	Nepakankamas kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, menki gyventojų sveikos gyvensenos įgūdžiai ir nepakankamas sveikatos raštingumas, sąlygojantys blogėjančią žmonių sveikatą	4.1. Paplitę fizinės ir psichikos sveikatos rizikos veiksniai (alkoholio vartojimas, rūkymas, nesveikas gyvenimo būdas, psichologinės problemos); 4.2. Augantis ilgalaikės priežiūros paslaugų poreikis.	RPP 2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis	Regiono problema – „Nepakankamas kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, menki gyventojų sveikos gyvensenos įgūdžiai ir nepakankamas sveikatos raštingumas, sąlygojantys blogėjančią žmonių sveikatą" ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatyta 2 problema. Dėl mažo fizinio aktyvumo, blogų mitybos įpročių ir žalingų įpročių Panevėžio regiono gyventojų sveikata prastėja. Sparčiai senstant visuomenei, atsiranda poreikis ilgalaikės priežiūros paslaugoms. Regionas susiduria su paslaugų teikimo atokiose, retai gyvenamose teritorijose iššūkiais (žemi gyventojų tankumo rodikliai) (98 pastaba). Sprendžiant Panevėžio regiono problemų gilumines priežastis bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo, asmenų, patiriančių skurdą ir socialinę atskirtį, dalies mažinimo.	
5.	Nedarni judumo sistema	5.1. Nesudarytos galimybės naudotis elektromobiliais ir bevariklėmis transporto priemonėmis; 5.2. Neintegrali viešojo transporto sistema; 5.3. Juodųjų dėmių koncentracija regiono centre.	RPP 2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis RPP 3 problema. Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui	Regiono problema – „Nedarni judumo sistema" ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatytomis 2 ir 3 problemomis. Dėl padėties tranzitinių koridorių atžvilgiu, Panevėžio regionui itin aktualus eismo saugos klausimas, kuris siejasi su gyvenimo kokybe, išvengiamu mirtingumu ir galimybe saugiai pasiekti darbo vietas ir viešąsias paslaugas. Panevėžio regionui būdingas labai didelis, 2020 m. absoliučiai didžiausias tarp visų regionų, žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičius ir sunkiai sužeistųjų eismo	

				įvykiuose skaičius, tenkantis milijonui gyventojų. Neintegrali viešojo transporto sistema apsunkina galimybę pasiekti darbo vietas, naudotis viešuoju transportu, tinkamu kelionėms į darbą, ir mažina užimtumo lygį. Prastesnis teritorijų pasiekiamumas lemia socialinę atskirtį. Nesudarytos galimybės naudotis bevarikliu transportu arba elektromobiliais yra viena iš esminių išmetamo ŠESD kiekio priežasčių, nes "ŠESD išmetimai dėl gyventojų kelionių yra susiję su darbo vietų ir paslaugų trūkumu, užimtumo netolygumais, ekonominės veiklos koncentracija". Sprendžiant Panevėžio regiono problemų gilumines priežastis bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo, bus mažinamas neigiamas klimato kaitos poveikis, užtikrinama transporto rūšių integracija ir subalansuota darnios bei tvarios judumo sistemos plėtra, gerinama gyvenamoji aplinka, didinamas regiono patrauklumas.	
6.	Netvari ir nesaugi aplinka	6.1. Neprisitaikymas prie klimato kaitos (žaliosios infrastruktūros trūkumas ir taršos židiniai); 6.2. Oro kokybė, kuri lemia blogesnę gyventojų sveikatą; 6.3. Žemas gyventojų sąmoningumas ir infrastruktūros trūkumas atliekų tvarkymo srityje;	RPP 2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis RPP 3 problema. Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui	Regiono problema – „Netvari ir nesaugi aplinka" ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatytomis 2-3 problemomis. Panevėžio regionas susiduria su grunto užterštumu, neigiamu klimato kaitos poveikiu, oro ir vandens kokybe, atliekų rūšiavimo bei perdirbimo, ŠESD mažinimo ir civilinės saugos iššūkiais. Sprendžiant Panevėžio regiono problemų gilumines priežastis bus prisidedama prie regioninės politikos siekių pagerinti	

		6.4. Dalis gyventojų neaprūpinami kokybiškomis vandens tiekimo nuotekų tvarkymo paslaugomis. 6.5. Nepakankama vandens tiekimo infrastruktūros fizinė ir veiklos apsauga 6.6. Nepakankama civilinės saugos infrastruktūra		gyvenamąją aplinką, gyvenimo kokybę. Sprendžiant Panevėžio regiono problemų gilumines priežastis bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo, oro, vandens, grunto užterštumo, neigiamo klimato kaitos poveikio mažinimo, regiono pažeidžiamumo mažinimo, viešųjų paslaugų prieinamumo ir kokybės saugumo srityje stiprinimo, pasirengimo ekstremalioms situacijoms didinimo. Bus užtikrinama didesnė gyventojų civilinė sauga, pagerintas kritinės infrastruktūros saugumo lygis, gerinama gyvenamoji aplinka, didinamas regiono patrauklumas.	
7.	Nepakankamas socialinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumas	7.1. Nestacionarių, bendruomeninių paslaugų socialinę riziką patiriantiems ir socialiai pažeidžiamiems asmenims trūkumas; 7.2. Nepatenkintas socialinio būsto poreikis; 7.3. Dėl demografinių aplinkybių augantis socialinių paslaugų poreikis.	RPP 2 problema. Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis	Regiono problema - „Nepakankamas socialinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumas" ir jos giluminės priežastys siejasi su RPP nustatyta 2 problema. Panevėžio regionas susiduria su skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalies augimu ir nesiekia šalies vidurkio vertinant pagal šį rodiklį. Kaip ir kituose, taip ir Panevėžio regione didesnę skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiria vyresni gyventojai, vieniši tėvai. Panevėžio regiono aukšti skurdo rizikos rodikliai susiję su demografine struktūra, ekonomine situacija, socialinių paslaugų socialinę riziką patiriantiems asmenims trūkumu. Didesnę skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiria vyresni nei 65 metų asmenys, vieniši tėvai, gausios šeimos, asmenys su negalia Panevėžio regione aukšti skurdo ir	

				socialinės atskirties rodikliai dėl demografinės struktūros, ekonominės situacijos ir socialinių paslaugų infrastruktūros socialinę riziką patiriantiems ir pažeidžiamiems asmenims trūkumo. Sprendžiant Panevėžio regiono problemų gilumines priežastis bus prisidedama prie regioninės plėtros problemų sprendimo, asmenų, patiriančių skurdą ir socialinę atskirtį, dalies mažinimo. Bus stiprinama socialinė įtrauktis ir užtikrinami baziniai poreikiai, teikiant kokybiškas, inovatyvias, kompleksines viešąsias paslaugas, kuriant trūkstamą infrastruktūrą ir efektyviai naudojant jau turimą, užtikrinant viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą Panevėžio regione.	

Funkcinės zonos, tikslinės teritorijos ir integruoto vystymo teritorijos

Visos šešios Panevėžio regiono savivaldybių tarybos sprendimais patvirtino 2024–2029 metų Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos projektą *(Biržų rajono savivaldybės tarybos 2024 m. liepos 1 d. sprendimas Nr. T-170 „Dėl 2024–2029 m. Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“; Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2024 m. birželio 27 d. sprendimas Nr. TS-186 „Dėl 2024–2029 m. Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“; Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2024 m. birželio 27 d. sprendimas Nr. 1-294 „Dėl 2024–2029 m. Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos patvirtinimo ir įgaliojimo savivaldybės merui“; Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2024 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. T-163 „Dėl 2024–2029 m. Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“; Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2024 m. birželio 26 d. sprendimas Nr. T1-229 „Dėl 2024–2029 m. Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“; Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2024 m. birželio 27 d. sprendimas Nr. TS-250 „Dėl 2024–2029 m. Panevėžio regiono funkcinės zonos strategijos patvirtinimo“).* Strategijos tikslas – „Didinti Panevėžio regiono funkcinės zonos junglumą ir pasiekiamumą verslo aplinkos ir turizmo paslaugų pasiūlos konkurencingumui užtikrinti“. Panevėžio regiono funkcinės zonos savivaldybės planuoja veikti bendrai teikiant paslaugas, kooperuojant turimus išteklius, išnaudojant stiprybes ir taip visoje regiono teritorijoje kurti palankią aplinką verslui ir turizmui bei kartu pagerinti paslaugų ir darbo vietų pasiekiamumą. Panevėžio regione planuojami įgyvendinti projektai apims keturias pagrindines sritis: galimybių naudotis viešojo transporto bei judumo paslaugomis didinimas, įsitraukimo į atliekų rūšiavimą skatinimas, investicijas ir

tvarumą skatinančių verslo objektų atnaujinimas bei turistinių objektų prieinamumo ir interaktyvumo gerinimas. Savivaldybės planuoja kartu vykdyti regiono investicinio potencialo ir tam tinkamos infrastruktūros viešinimo veiklas, įgyvendinti bendras komunikacines kampanijas.
Atskira integruota vystymo teritorija išskiriama regiono centro – Panevėžio miesto – teritorija, kuriai parengta ir Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2023 m. lapkričio 30 d. sprendimu 1-340 „Dėl 2023-2029 m. Panevėžio miesto tvarios plėtros strategijos patvirtinimo“ patvirtinta 2023-2029 m. Panevėžio miesto tvarios plėtros strategija. Įgyvendinant Panevėžio miesto tvarios plėtros strategiją bus sprendžiami šie miesto gyventojų ir svečių poreikiai:

1. užtikrinti bevariklio transporto sistemos vientisumą;
2. sudaryti sąlygas jaunoms šeimoms aktualių viešųjų paslaugų pasiūlos didėjimui ir pritaikyti viešąsias erdves socialinėms reikmėms;
3. gerinti miesto įvaizdį plečiant kultūros paslaugas, didinant matomumą ir gerinant miesto reprezentatyvumą.

Funkcinės zonos strategijoje ir Panevėžio miesto tvarios plėtros strategijoje numatyti veiksmai bus vykdomi įgyvendinant 2021–2027 metų ES fondų investicijų programą.

Regiono stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

1. ŽEMAS INVESTICINIS PATRAUKLUMAS AUKŠTESNĘ PRIDĖTINĘ VERTĘ KURIANČIO VERSLO PLĖTRAI REGIONE

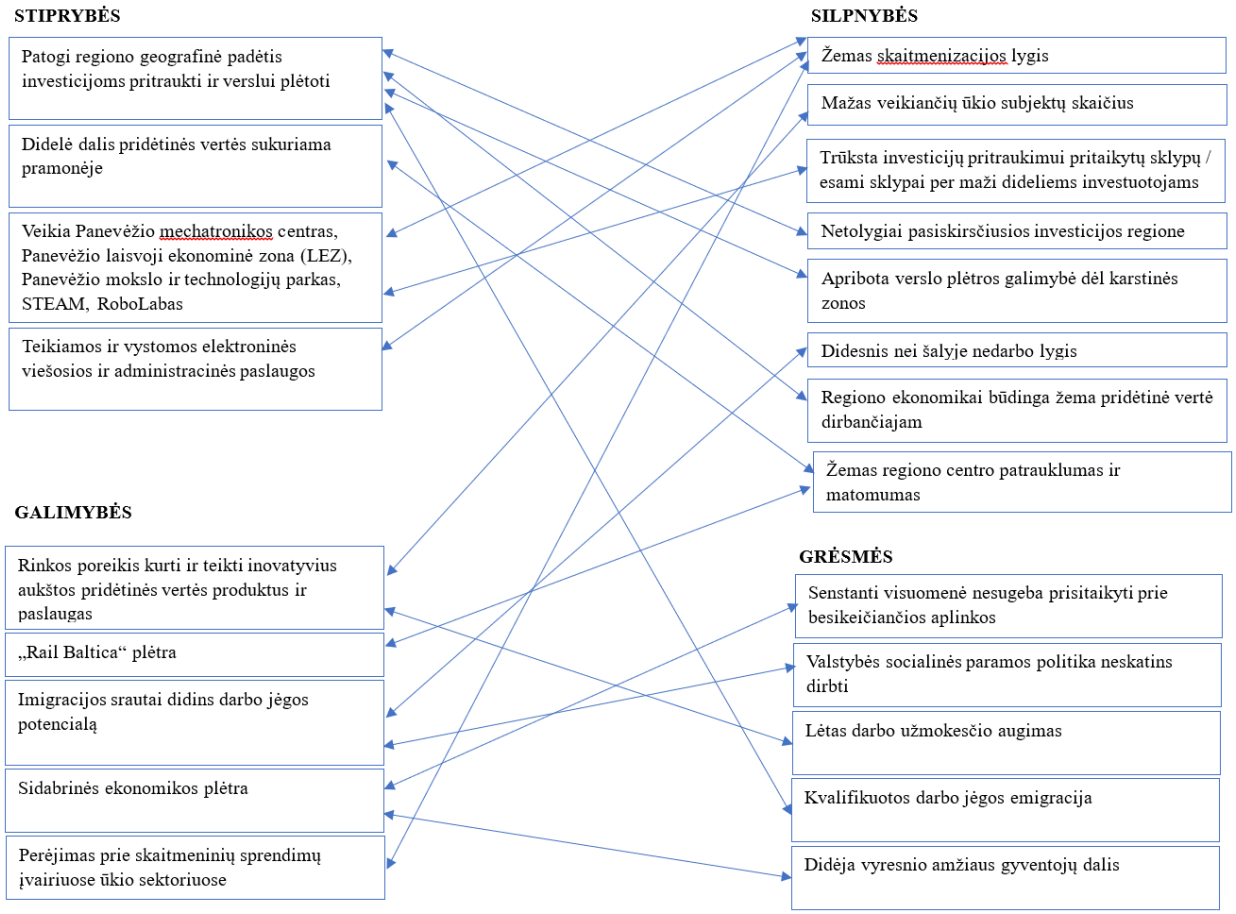

Siekiant regione padidinti veikiančių ūkio subjektų skaičių bei padidinti verslo plėtros galimybės karstinėje zonoje, būtina išnaudoti patogią regiono geografinę padėtį investicijoms pritraukti ir verslui plėtoti bei rinkos poreikį kurti ir teikti inovatyvius aukštos pridėtinės vertės produktus

	ir paslaugas. Tai paskatintų verslą kurtis atokesnėse regiono vietose, pasinaudojant imigracijos srautais, didinančiais darbo jėgos potencialą. Išnaudojant „Rail Baltica“ plėtros potencialą ir dėl palankios geografinės padėties įsikūrus regione naujiems verslo subjektams tikėtina, padidėtų aukštą pridėtinę vertę kuriančių įmonių skaičius, sumažėtų kvalifikuotos darbo jėgos emigracija, būtų išnaudojami imigracijos srautai, o tai savo ruožtu mažintų didesnį nei šalyje esantį nedarbo lygį bei sąlygotų greitesnį darbo užmokesčio augimą. Tam, kad regionas neatsiliktų inovacijų kūrime ir diegime, verslo produktyvume, būtina pasinaudoti esančiomis regiono stiprybėmis - veikiančiais Panevėžio mechatronikos centru, Panevėžio laisvąja ekonomine zona (LEZ), Panevėžio mokslo ir technologijų parku, STEAM, RoboLabu bei tuo, kad didelė dalis pridėtinės vertės sukuriama pramonėje. Sidabrinės ekonomikos populiarinimas sudarys sąlygas įtraukti į darbo rinką senyvo amžiaus gyventojus, o nuolat teikiamos ir vystomos elektroninės viešosios ir administracinės paslaugos bei perėjimas prie skaitmeninių sprendimų įvairiuose ūkio sektoriuose padidins skaitmenizavimo lygį regione bei padės visoms gyventojų grupėms prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos. „Rail Baltica“ sudarys sąlygas toliau augti tiek regiono centro, tiek ir regiono pramonės sektoriui (kas savo ruožtu didins ekonominį potencialą ir patrauklumą naujiems gyventojams, o tai leistų bent iš dalies sušvelninti darbo jėgos stygių, sąlygotą senėjančios visuomenės), kita vertus, naujos susisiekimo galimybės sudarys prielaidas vietinio turizmo augimui ir skatins dar labiau didinti Panevėžio miesto bei regiono matomumą. Tokiu būdu gerės regiono centro įvaizdis, kuris svarbus aspektas pritraukiant potencialius gyventojus. Neužtikrinus verslui palankių sąlygų gali kilti grėsmė, kad kvalifikuotos darbo jėgos emigracija didės, o regiono gyventojai bus linkę ne dirbti, o pasirinkti esamą valstybės paramos politiką.

2. MAŽAS REGIONO TURISTINIS IR KULTŪRINIO GYVENIMO PATRAUKLUMAS

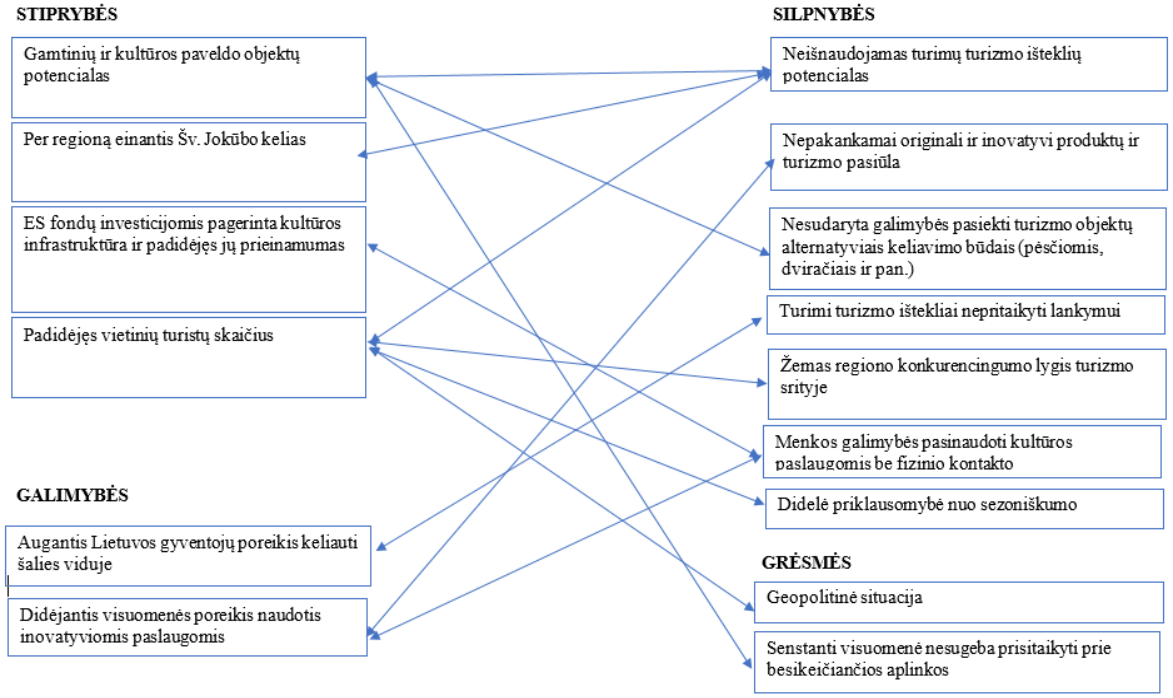

Siekiant išnaudoti regiono gamtinių ir kultūros paveldo objektų potencialą tikslinga didinti galimybę turizmo objektus pasiekti alternatyviais keliavimo būdais. Regione esančių lankytinų objektų potencialo įveiklinimas padės sumažinti grėsmę dėl senstančios visuomenės nesugebėjimo prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Padidinti neišnaudojamų turimų turizmo išteklių potencialą padės regione esantys unikalūs objektai, tokie kaip Šv. Jokūbo kelias bei padidėjęs vietinių turistų skaičius. Augantis Lietuvos gyventojų poreikis keliauti šalies viduje paskatins turimus turizmo išteklius pritaikyti lankymui, o ES investicijomis pagerinta kultūros infrastruktūra bei didėjantis gyventojų poreikis naudotis inovatyviomis paslaugomis skatins inovatyvių paslaugų kūrimą, tokių kaip kultūros paslaugos be fizinio kontakto ar originalių ir inovatyvių produktų pasiūla turizmo srityje. Didelę priklausomybę nuo sezoniškumo, tuo pačiu ir žemą regiono konkurencingumo lygį gali padėti panaikinti padidėjęs vietinių turistų skaičius.

3. NEPAKANKAMA ŠVIETIMO IR MOKYMO PASLAUGŲ KOKYBĖ, PRIEINAMUMAS IR VEIKSMINGUMAS

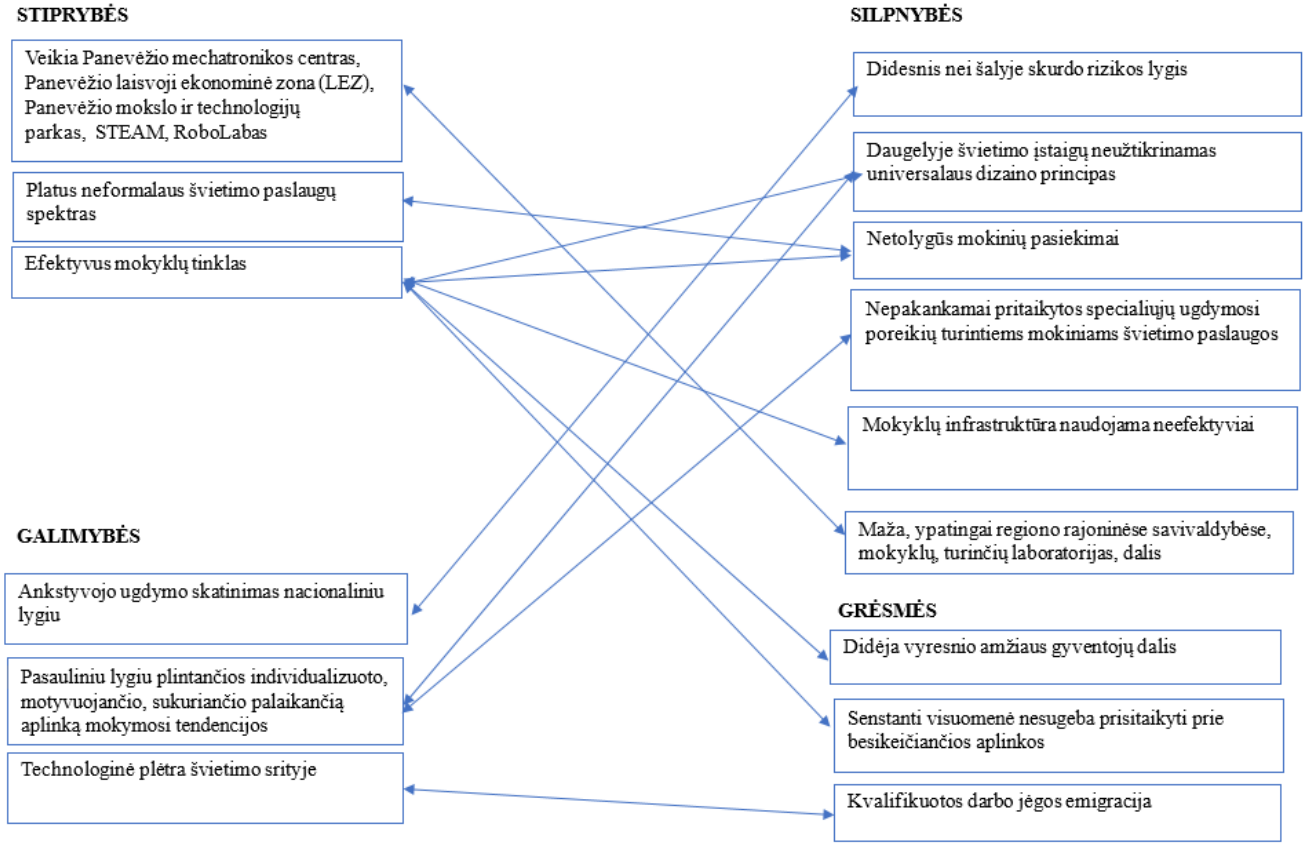

Didesnis nei šalyje skurdo rizikos lygis gali sąlygoti didėjančio socialinę riziką patiriančių vaikų skaičiaus grėsmę. Šią problemą tikslinga spręsti pasinaudojant ankstyvojo ugdymo skatinimo galimybe. Pasauliniu lygiu plintančios individualizuoto, motyvuojančio, sukuriančio palaikančią aplinką mokymosi tendencijos paskatins aktyvesnį universalaus dizaino principų diegimą švietimo įstaigose, kas leis geriau pritaikyti paslaugas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams. Efektyvus mokyklų tinklas sudarys galimybes mažinti mokinių pasiekimų netolygumus, efektyviau naudoti mokyklų infrastruktūrą bei mažinti didėjančio senyvo amžiaus gyventojų dalies ar senstančios visuomenės nesugebėjimo

prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos grėsmes. Gerinti mokinių pasiekimus bei mažinti pasiekimų skirtumus regiono viduje padės ir neformaliojo vaikų švietimo paslaugų vystymas bei jų prieinamumo didinimas. Laboratorijų ir technikos kabinetų mokyklose trūkumas švelninamas pasinaudojant Panevėžio mieste veikiančiais STEAM centru, RoboLabu, mechatronikos centru ar LEZ. Kvalifikuotos darbo jėgos (mokytojų) grėsmę gali sušvelninti technologinės plėtros švietimo srityje galimybė.

4. NEPAKANKAMAS KOKYBIŠKŲ IR INOVATYVIŲ SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS, MENKI GYVENTOJŲ SVEIKOS GYVENSENOS ĮGŪDŽIAI IR NEPAKANKAMAS SVEIKATOS RAŠTINGUMAS, SĄLYGOJANTYS BLOGĖJANČIĄ ŽMONIŲ SVEIKATĄ

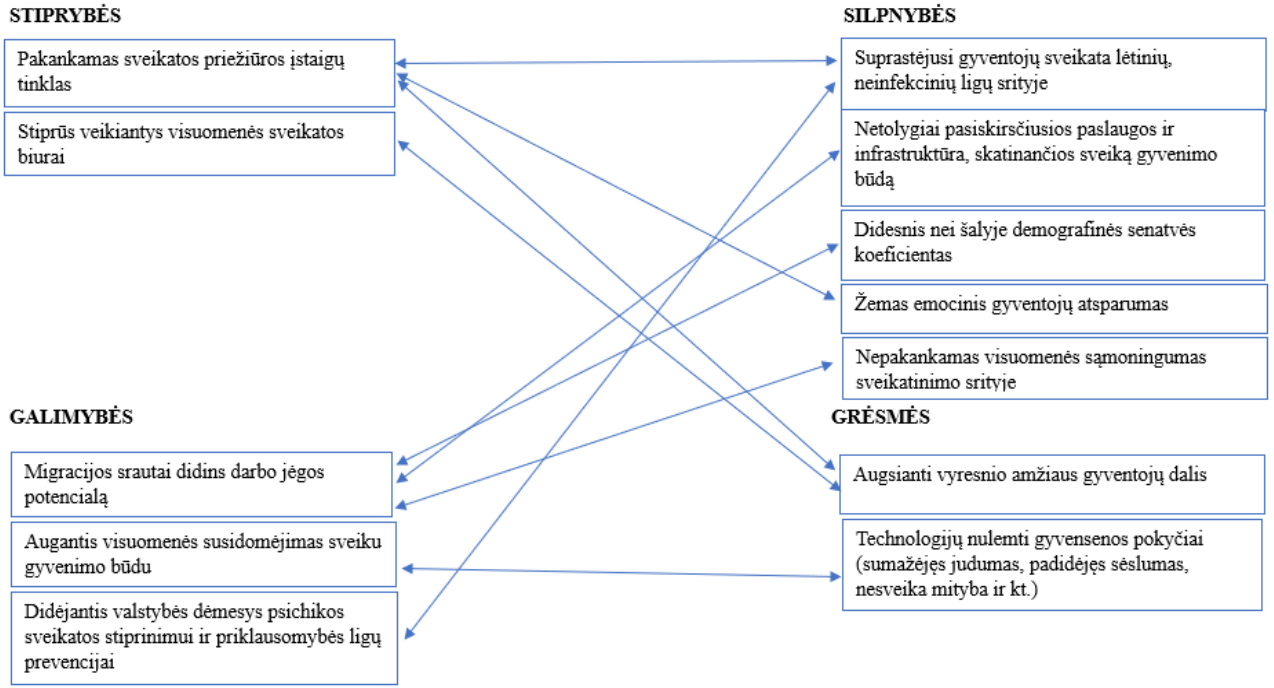

Padidinti žemą emocinį (psichologinį) visuomenės atsparumą leis pakankamas regione sveikatos priežiūros įstaigų tinklas bei psichikos sveikatos stiprinimo ir priklausomybės ligų prevencijos paslaugų prieinamumo didinimas. Atitinkamai suprastėjusią gyventojų sveikatą lėtinių, neinfekcinių ligų srityje, tokių kaip kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir t. t., pagerins pakankamas sveikatos priežiūros įstaigų tinklas. Technologijų nulemtų gyvensenos pokyčių grėsmę sumažins pastebimas augantis visuomenės susidomėjimas sveiku gyvenimo būdu išnaudojant gyvenimo

	būdo, elgsenos keitimo, skatinant atsakingą požiūrį į sveikatą, galimybę. Kompleksiškai naudojamos šios priemonės padės sumažinti regione netolygiai pasiskirsčiusias paslaugas ir infrastruktūrą, skatinančius sveiką gyvenimo būdą. Vaikų ir suaugusių fizinio aktyvumo didinimo iniciatyvos kartu su gyventojų gyvenimo būdo ir elgsenos keitimo galimybe sumažins antsvorį turinčių gyventojų dalį, kas prisidės prie lėtinių, neinfekcinių ligų prevencijos bei mažinimo. Regione veikiantys stiprūs visuomenės sveikatos biurai prisidės prie visuomenės sąmoningumo sveikatos srityje mažinimo kaip ir kitų, su didėjančia senyvo amžiaus gyventojų dalimi, susijusių pasekmių mažinimo. Panevėžio regionas – vienas sparčiausiai senstančių regionų šalyje. Nesustiprinus gyventojų emocinio atsparumo bei nepadidinus sveikatos raštingumo regione bus patiriamos didėjančio senyvo amžiaus gyventojų dalies pasekmės – didelis sergamumas širdies-kraujagyslių ligomis bei didesnis mirtingumas. Didėjanti vyresnio amžiaus žmonių dalis regiono populiacijoje sąlygoja ir didesnį lėtinėmis ligomis sergančių asmenų skaičių. Dėl sveikatos sutrikimų sumažėję savirūpos gebėjimai 65+ amžiaus grupės asmenims sukelia didesnį kompleksinių – socialinių ir sveikatos priežiūros – paslaugų poreikį.

5. NEDARNI JUDUMO SISTEMA

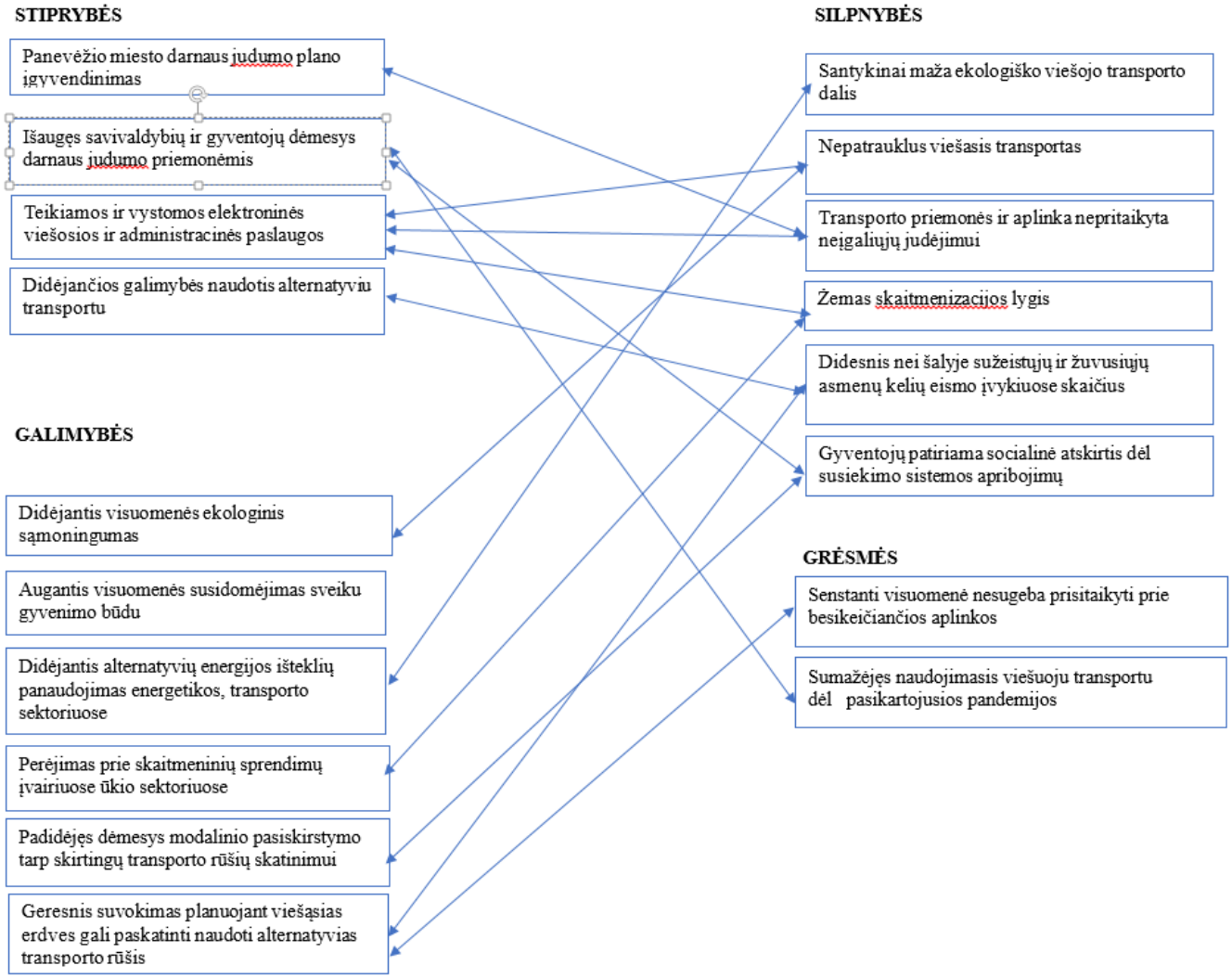

	Didesnį nei šalyje sužeistųjų ir žuvusiųjų asmenų kelių eismo įvykiuose skaičių gali padėti sumažinti geresnis suvokimas planuojant viešąsias erdves bei alternatyvių transporto priemonių naudojimas. Auganti globali tendencija gaminti naujas, aplinkai draugiškas transporto priemones leis spręsti santykinai mažo ekologiško viešojo transporto dalies klausimą. Viešąjį transportą pakeitus ekologišku, tikėtina padidės jo patrauklumas gyventojams, o didėjantis visuomenės ekologinis sąmoningumas paskatins naudojimąsi viešuoju transportu. Darnaus judumo plano sprendinių įgyvendinimas tiesiogiai prisidės sprendžiant aplinkos bei transporto pritaikymo asmenų su negalia judėjimui aspektus. Perėjimas prie skaitmeninių sprendimų įvairiuose ūkio sektoriuose, tame tarpe ir viešojo transporto paslaugų sektoriuje didins skaitmenizacijos lygį, kas taip pat prisidės prie paslaugų prieinamumo didinimo įvairioms tikslinėms grupėms. Sušvelninti grėsmę dėl sumažėjusio naudojimo viešuoju transportu (dėl pasikartojančios pandemijos) padės išaugęs savivaldybių ir gyventojų dėmesys darnaus judumo priemonėms. Siekiant mažinti gyventojų patiriamą socialinę atskirtį dėl susisiekimo sistemos trūkumų, būtina išnaudoti padidėjusį dėmesį modalinio pasiskirstymo tarp skirtingų transporto rūšių skatinimui. **6. NETVARI IR NESAUGI APLINKA**

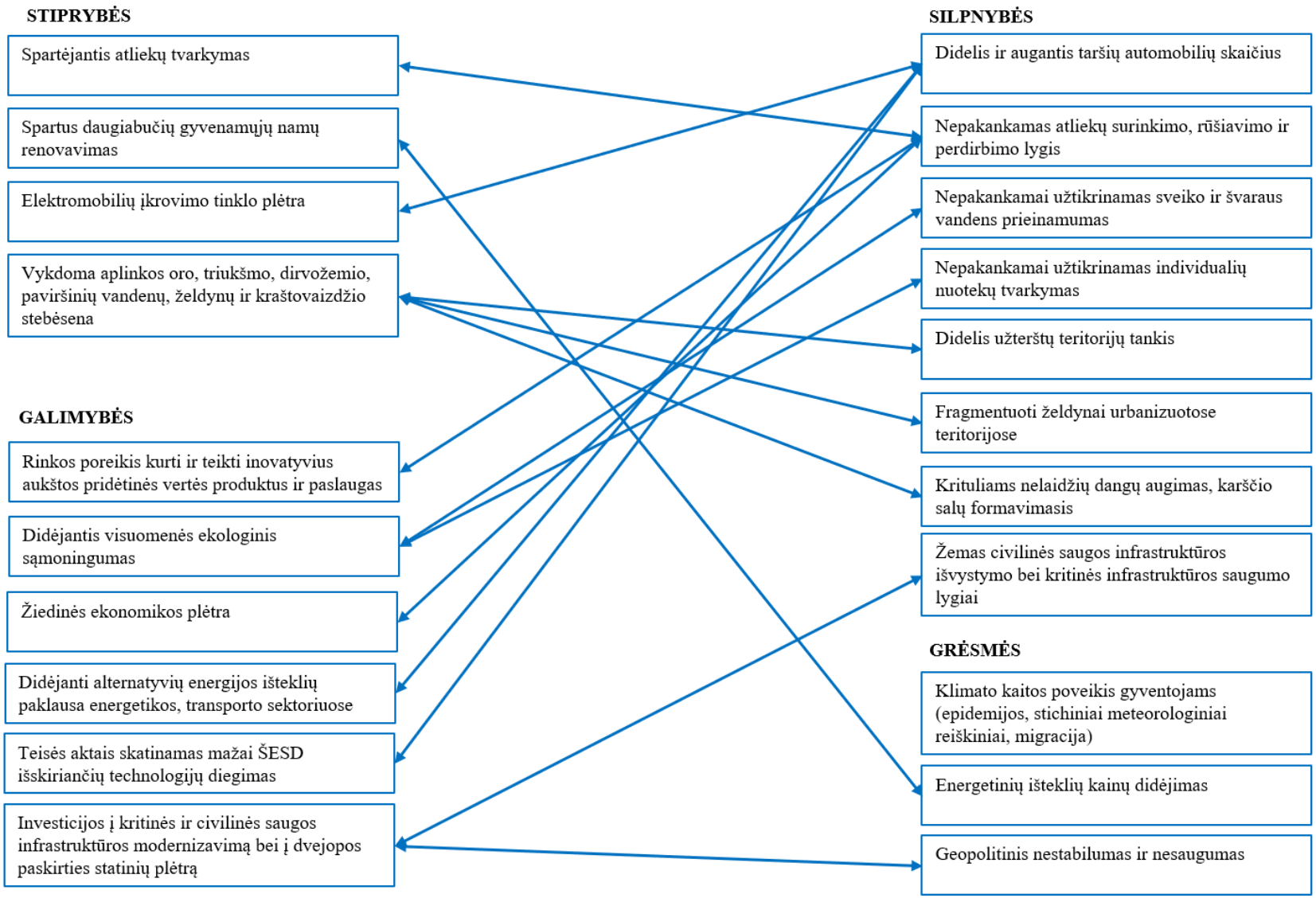
STIPRYBĖS
Spartėjantis atliekų tvarkymas
Spartus daugiabučių gyvenamųjų namų renovavimas
Elektromobilių įkrovimo tinklo plėtra
Vykdoma aplinkos oro, triukšmo, dirvožemio, paviršinių vandenų, želdynų ir kraštovaizdžio stebėsena
GALIMYBĖS
Rinkos poreikis kurti ir teikti inovatyvius aukštos pridėtinės vertės produktus ir paslaugas
Didėjantis visuomenės ekologinis sąmoningumas
Žiedinės ekonomikos plėtra
Didėjanti alternatyvių energijos išteklių paklausa energetikos, transporto sektoriuose
Teisės aktais skatinamas mažai ŠESD išskiriančių technologijų diegimas
Investicijos į kritinės ir civilinės saugos infrastruktūros modernizavimą bei į dvejopos paskirties statinių plėtrą
SILPNYBĖS
Didelis ir augantis taršių automobilių skaičius
Nepakankamas atliekų surinkimo, rūšiavimo ir perdirbimo lygis
Nepakankamai užtikrinamas sveiko ir švaraus vandens prieinamumas
Nepakankamai užtikrinamas individualių nuotekų tvarkymas
Didelis užterštų teritorijų tankis
Fragmentuoti želdynai urbanizuotose teritorijose
Krituliams nelaidžių dangų augimas, karščio salų formavimasis
Žemas civilinės saugos infrastruktūros išvystymo bei kritinės infrastruktūros saugumo lygiai
GRĖSMĖS
Klimato kaitos poveikis gyventojams (epidemijos, stichiniai meteorologiniai reiškiniai, migracija)
Energetinių išteklių kainų didėjimas
Geopolitinis nestabilumas ir nesaugumas

	Elektromobilių įkrovimo tinklo plėtra, didėjantis visuomenės ekologinis sąmoningumas, didėjanti alternatyvių energijos išteklių paklausa transporto sektoriuje prisidės prie taršių automobilių skaičiaus mažinimo. Taip pat didėjanti alternatyvių energijos išteklių paklausa energetikos, transporto sektoriuose, kartu su didėjančiu visuomenės ekologiniu sąmoningumu prisidės prie energetinių išteklių kainų didėjimo grėsmės mažinimo. Padidinti atliekų rūšiavimo ir surinkimo lygį bei sumažinti dideles energijos sąnaudas pramonės sektoriuje paskatins rinkos poreikis kurti ir teikti inovatyvius aukštos pridėtinės vertės produktus ir paslaugas bei didėjantis visuomenės ekologinis sąmoningumas, o antrinių žaliavų panaudojimas, mažai ŠESD ir oro teršalų išskiriančių technologijų diegimas bei žaliosios ekonomikos skatinimas padės sumažinti minėtas regiono silpnybes. Žaliosios infrastruktūros plėtojimas urbanizuotose teritorijose kartu su aplinkos taršos ir žalos grėsmių prevencija padės sumažinti epidemijų, stichinių meteorologinių reiškinių, klimato kaitos poveikio gyventojams grėsmę. Žaliosios infrastruktūros plėtojimas leis sumažinti želdynų fragmentavimą urbanizuotose teritorijose, kas leis sukurti vientisą paviršinių nuotekų infrastruktūrą ar bent ją pagerinti ir taip išvengti vis dažnesnių urbanizuotų teritorijų ar jų dalių užliejimų, o plėtojamos žaliosios erdvės prisidės mažinant karščio salų efektą. Šalia urbanizuotų teritorijų esančių kasybos darbais pažeistų teritorijų sutvarkymas ne tik teigiamai įtakos gyventojų sveikatą ir leis efektyviau išnaudoti pačias teritorijas, jas pritaikant visuomenės reikmėms bet ir sąlyginai sumažins žmogaus veiklos keliamą grėsmę biologinei įvairovei bei ekosistemos. Pagerinti gyventojų sveikatą bei tausoti gamtos resursus, ypatingai vandens telkinius, padės ir tinkamai tvarkomos nuotekos bei sudaryta galimybė gauti švarų geriamąjį vandenį plėtojant centralizuoto geriamojo vandens bei nuotekų infrastruktūrą. Investicijos (tame tarpe ir ES fondų lėšos) į kritinės ir civilinės saugos infrastruktūros modernizavimą arba į dvejopos paskirties funkcijas integruojančius statinius leis sumažinti geopolitinio nestabilumo ir nesaugumo nulemtus iššūkius ir padidins galimybes slėptis, kai gyventojų gyvybei ir sveikatai grės pavojus.

7. NEPAKANKAMAS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ IR INFRASTRUKTŪROS PRIEINAMUMAS

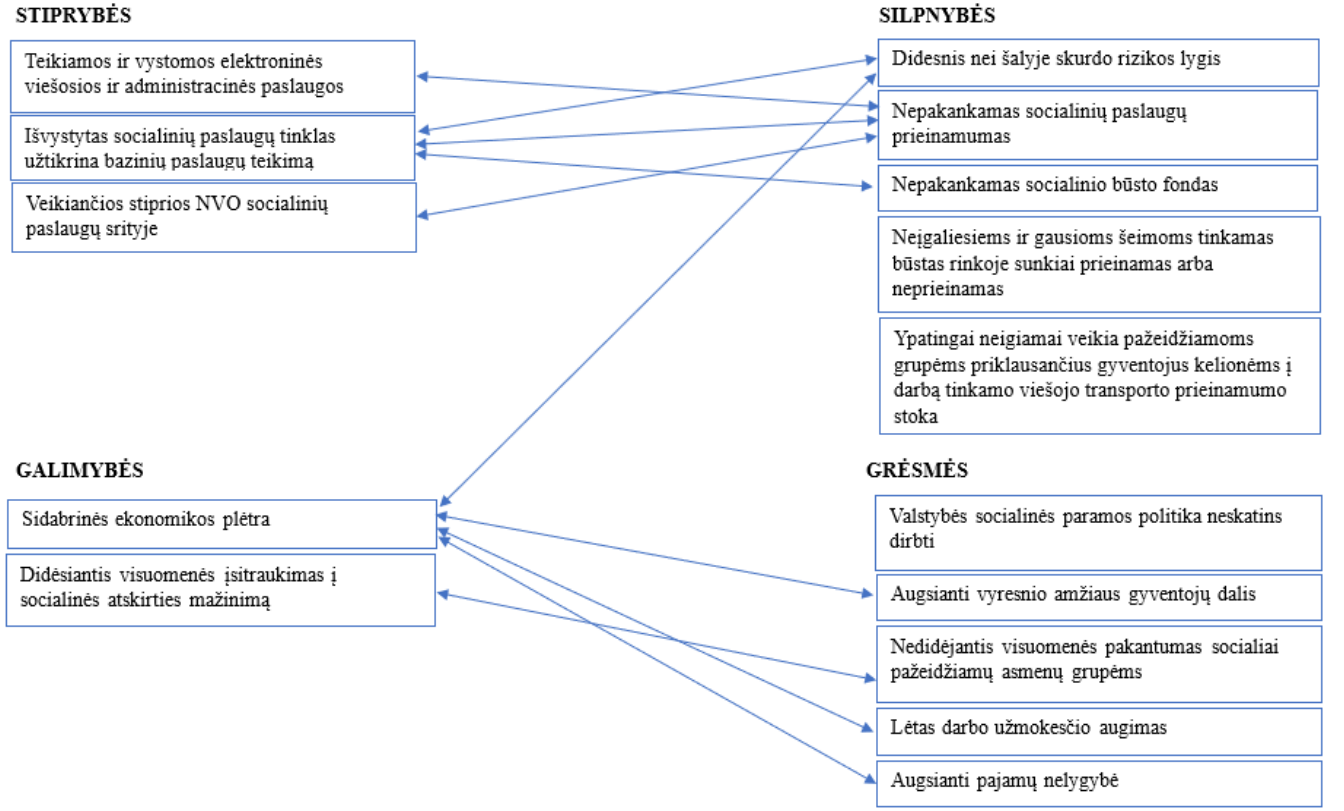

Tolygų viešųjų paslaugų teikimą riboja visuomenės senėjimas bei didėjantys socialiniai netolygumai. Siekiant regione sumažinti skurdo rizikos lygį būtina didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų, ypatingai socialinių, prieinamumą, vyresnio amžiaus šeimų, kitų pažeidžiamų ir socialinėje atkirtyje esančių grupių integraciją į visuomenę bei darbo rinką. Regione, kaip ir šalyje, negalią turintys asmenys, šeimos auginančios vaiką su negalia ar gausios šeimos turi labai ribotas galimybes išsinuomoti socialinį būstą. Padidinti socialinę gerovę socialinę riziką patiriantiems ir socialiai pažeidžiamiems asmenims bei asmenims, kuriems nustatyti socialinių paslaugų poreikiai padės savivaldybių socialinio būsto fondo plėtra – minėtoms visuomenės pažeidžiamoms grupės bus arčiau pasiekiamos viešosios paslaugos (švietimo, socialinės, sveikatos, viešojo transporto) bei aktyvi darbo rinka. Visuomenės nepakantumo socialiai pažeidžiamų asmenų grupėms grėsmę sumažins visuomenės įsitraukimo ir

	aktyvaus dalyvavimo veiklose, prisidedančiose prie socialinės atskirties mažinimo galimybė. Esama valstybės paramos politika neskatina gyventojų dirbti, tačiau galimybė arčiau namų gauti viešąsias bei socialines paslaugas, padės sumažinti minėtą grėsmę. Demografinių pokyčių nulemtas visuomenės amžiaus struktūros permainos, perėjimas nuo institucinės globos prie visuomenėje teikiamų paslaugų bei viešosioms paslaugoms reikiamos infrastruktūros plėtra leis sumažinti visuomenės pažeidžiamų grupių skirtumus ir padidinti socialinių paslaugų prieinamumą. Sidabrinės ekonomikos populiarinimas leis sąlyginai sumažinti socialinius netolygumus senyvo amžiaus gyventojų daliai, kas atitinkamai prisidės mažinant lėto darbo užmokesčio augimo grėsmę visų amžiaus tarpsnių asmenims, ypatingai socialinę riziką patiriančioms visuomenės grupėms.

Pastabos:

1. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=5d77cd8c-aa2e-4d75-9dc7-0b73ab476171.
2. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=3bc1a475-9181-4436-bb86-31c405ebaaa3.
3. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=Tai a42187d2-657d-4be7-8413-77d11aa0737c.
4. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ea72eb8d-a0df-44c3-892c-07ee36e70a65.
5. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=bf202aa5-00b7-47b9-a09c-fa7f9c0ddad9.
6. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=30f6f863-4af8-4cd8-ae2c-626e006a2ff6) ir bendrasis neto vidaus migracijos rodiklis https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=0a30291c-12d3-425e-aec0-3cc1671311cd.
7. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f8908135-acfb-4a27-98fc-68e85e364751.
8. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=9a394c9a-5441-4bc7-97aa-68733b824295.
9. Bagdžiūnaitė, D., Miniotaitė, M., Samasionokaitė, K. (2018). Interviu ciklo ataskaita dėl Pramonės 4.0 vystymo priemonių. Prieiga per internetą: https://www.panevezysnow.lt/uploads/Verslui/Interviu%20ciklo%20ataskaita.pdf.
10. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=b6412d64-fbcb-448f-8c25-61eaa98e28cb.
11. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=30e85f12-bc2a-4a4b-93d7-762336aac329.
12. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a5a7b827-9291-459b-9435-011e36ef9bc7#/.
13. Prieiga per internetą: https://www.lietuva.gov.lt/.
14. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=2ed62899-3587-4880-95b5-0087a9b34779.
15. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=19939450-0774-4608-80d6-93235b205ad6.
16. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ad604fd3-f4db-4f07-84e4-3a676c1fa89d.
17. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=d2031ee9-909e-432d-9286-8b64f4149487.
18. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f8924137-63ed-49ab-a063-4b94d41b2550.
19. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=2b2035e3-e568-45d6-84b5-b72bd2caca59.
20. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=bd842abd-1658-401b-94f4-f8c5034b9749.

21. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=classicviewer&id=i0AACED1AAF974C8F9A726738C86D1BDD&objRef=i0AACED1AAF974C8F9A726738C86D1BDD&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22i0AACED1AAF974C8F9A726738C86D1BDD%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%2205.%20Studijuojantys%20pagal%20kryp%C4%8Di%C5%B3%20grupes%28nuo%202017%29%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
22. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=16891630-326d-4924-af33-09aa92e18cda.
23. Investuok Lietuvoje „Laisvosios ekonominės zonos Lietuvoje“ 2019 m. https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Investicijos/IL/LEZ-Lietuvoje.pdf.
24. Keliauk Lietuvoje. Prieiga per internetą: PowerPoint Presentation (lithuania.travel).
25. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=7575960.
26. LPDA | Lietuvos pilių ir dvarų asociacija. Prieiga per internetą: www.dvarai.lt.
27. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos. Prieiga per internetą: https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema/regioniniai-parkai/.
28. Prieiga per internetą: https://lrkm.lrv.lt/lt/veikla/kulturos-statistika.
29. Katalikų interneto tarnyba. Prieiga per internetą: https://www.katalikai.lt.
30. Lietuvos savivaldybių asociacija. Prieiga per internetą: www.lsa.lt.
31. LR kultūros ministerija. Prieiga per internetą: https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bibliotekos.
32. Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centras. Prieiga per internetą: https://turizmas.kaisiadorys.lt/siulomi-marsrutai/sv-jokubo-kelias/.
33. LR kultūros ministerija. Prieiga per internetą: https://lrkm.lrv.lt/lt/.
34. Keliauk Lietuvoje. Prieiga per internetą https://lithuania.travel/uploads/ataskaitos/infrastruktura/2022_Lietuvos%20turistiniu%20vietoviu%20infrastrukturos%20vertinimo%20tyrimo%20ataskaita%20(Galutin%C4%97).pdf.
35. LR finansų ministerija. Prieiga per internetą: https://www.esinvesticijos.lt/lt//rezultatai-ir-statistika/es-fondu-panaudojimo-statistika-1.
36. UAB Elektromobiliai. Prieiga per internetą https://autopildyk.lt/ikrovimo-vietu-programele.html.
37. Prieiga per internetą https://zemelapis.lt/atstumai.
38. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=c1be5f27-a506-4d2d-98d4-58ad5a32d3b8.
39. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/straipsnis-dviraciu-daugeja.
40. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=7d0a888c-0a8b-4b07-b8d4-79d27b5fe92b.
41. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=5b960649-aaed-4471-b380-53903c2b0ef3.
42. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=5f8036ec-1ac7-4858-a52a-a99c3193ec4b.
43. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=af21b442-c340-4f34-98d3-7a40f3f43cb8.
44. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=authoring&pathRef=.public_folders%2FBendroji%2Binformacija%2F%25C5%25A0VIS%2Bregiono%2FSa

vivaldyb%25C4%2597s%2B%25C5%25A1vietimo%2Brodikliai&id=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&objRef=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%22Savivaldyb%C4%97s%20%C5%A1vietimo%20rodikliai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.

45. 2019-2020 m. PUPP nevyko.
46. Prieiga per internetą: https://nrp.vrm.lt/lt/regionu-pletros-planu-rengimas/regionu-pletros-planams-aktualus-rodikliai/295.
47. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=classicviewer&id=iCF802028866640E389735DBC98DB7AE7&objRef=iCF802028866640E389735DBC98DB7AE7&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22iCF802028866640E389735DBC98DB7AE7%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%221%20-%203%20klausimai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
48. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=classicviewer&id=i0B445F59CD1D4B44A1CB366C5A00290B&objRef=i0B445F59CD1D4B44A1CB366C5A00290B&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22i0B445F59CD1D4B44A1CB366C5A00290B%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%2211%20-%2014%20klausimai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
49. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=authoring&pathRef=.public_folders%2FBendroji%2Binformacija%2F%25C5%25A0VIS%2Bregiono%2FSavivaldyb%25C4%2597s%2B%25C5%25A1vietimo%2Brodikliai&id=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&objRef=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%22Savivaldyb%C4%97s%20%C5%A1vietimo%20rodikliai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
50. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=authoring&pathRef=.public_folders%2FBendroji%2Binformacija%2F%25C5%25A0VIS%2Bregiono%2FSavivaldyb%25C4%2597s%2B%25C5%25A1vietimo%2Brodikliai&id=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&objRef=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%22Savivaldyb%C4%97s%20%C5%A1vietimo%20rodikliai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
51. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=authoring&pathRef=.public_folders%2FBendroji%2Binformacija%2F%25C5%25A0VIS%2FSavivaldyb%25C4%2597s%2B%25C5%25A1vietimo%2Bsteb%25C4%2597senos%2Brodikliai&id=iE7203DF461194468B42D51350B2FBFF4&objRef=iE7203DF461194468B42D51350B2FBFF4&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22iE7203DF461194468B42D51350B2FBFF4%22%2C%22type%22

%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%22Savivaldyb%C4%97s%20%C5%A1vietimo%20steb%C4%97senos%20rodikliai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
52. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=authoring&pathRef=.public_folders%2FBendroji%2Binformacija%2F%25C5%25A0VIS%2Bregiono%2FSavivaldyb%25C4%2597s%2B%25C5%25A1vietimo%2Brodikliai&id=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&objRef=i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F&action=run&format=HTML&cmPropStr=%7B%22id%22%3A%22i094F8694AE0C4B31AB3C374B6854C99F%22%2C%22type%22%3A%22report%22%2C%22defaultName%22%3A%22Savivaldyb%C4%97s%20%C5%A1vietimo%20rodikliai%22%2C%22permissions%22%3A%5B%22execute%22%2C%22read%22%2C%22traverse%22%5D%7D.
53. Švietimo valdymo informacinė sistema. Prieiga per internetą: https://www.svis.smm.lt/neformalus-vaiku-svietimas/.
54. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: https://rsvis3.emokykla.lt/cognos/bi/?perspective=dashboard&pathRef=.public_folders%2FBendroji%2Binformacija%2F%25C5%25A0VIS%2FSavivaldyb%25C4%2597s%2B%25C5%25A1vietimo%2Bsteb%25C4%2597senos%2B%25C5%25BEem%25C4%2597lapiai&id=iA0D4AAC9273A42EF8B59F44411C8EABC&objRef=iA0D4AAC9273A42EF8B59F44411C8EABC&options%5Bcollections%5D%5BcanvasExtension%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.canvasExtension&options%5Bcollections%5D%5BfeatureExtension%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.core-features&options%5Bcollections%5D%5Bbuttons%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.buttons&options%5Bcollections%5D%5Bwidget%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.widgets&options%5Bcollections%5D%5BcontentFeatureExtension%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.content-features&options%5Bcollections%5D%5BboardModel%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.boardModelExtension&options%5Bcollections%5D%5BsaveServices%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.saveServices&options%5Bcollections%5D%5BserviceExtension%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.serviceExtension&options%5Bcollections%5D%5BlayoutExtension%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.layoutExtension&options%5Bcollections%5D%5BvisualizationExtension%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.visualizationExtensionCA&options%5Bcollections%5D%5BcolorSetExtensions%5D%5Bid%5D=com.ibm.bi.dashboard.colorSetExtensions&options%5Bconfig%5D%5BsmartTitle%5D=false&options%5Bconfig%5D%5BeditPropertiesLabel%5D=true&options%5Bconfig%5D%5BnavigationGroupAction%5D=true&options%5Bconfig%5D%5BenableDataQuality%5D=false&options%5Bconfig%5D%5BmemberCalculation%5D=false&options%5Bconfig%5D%5BassetTags%5D%5B%5D=dashboard&options%5Bconfig%5D%5BfilterDock%5D=true&options%5Bconfig%5D%5BshowMembers%5D=true&options%5Bconfig%5D%5BassetType%5D=exploration&options%5Bconfig%5D%5BgeoService%5D=CA&subView=model000001815d41f692_00000003&isAuthoringMode=false&boardId=iA0D4AAC9273A42EF8B59F44411C8EABC.
55. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=85b74711-5bcc-4407-a134-ce5d24db493b.
56. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=311af41a-c962-438a-9cb8-7d7c1b83dc00.
57. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=da0d2a25-94ab-4206-a5e1-69967242d491.
58. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=74510356-49c2-43d4-8f89-c9e8ae92f714.
59. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=15dfb631-a678-4c23-9758-bef08070e9da.
60. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=e280a97b-50b8-47c0-b384-71ccebdbd213.

61. Prieiga per internetą: https://www.hi.lt/uploads/pdf/tyrimai/2020/2020_vaiku_gyvensenos_rodikliu_suvestine-ataskaita.pdf ir https://paneveziorvsb.lt/wp-content/uploads/2016/02/2020-met%c5%b3-mokini%c5%b3-gyvensenos-tyrimas.pdf
62. LR sveikatos apsaugos ministerija. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Veiklos_sritys/Tinklo%20reforma/Sveikatos%20paslaug%C5%B3%20analiz%C4%97s/2022%2002%2025%20pristatymas%20regionams%20Panev%C4%97%C5%BEys%20psichika.pdf.
63. LR sveikatos apsaugos ministerija. Sveikatos paslaugų analizės regionuose ir juose esančiose. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/asmens-sveikatos-prieziura/kompetenciju-centru-ir-regioninio-bendradarbiavimo-modeliu-pagristos-asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-tinklo-vystymas/savivaldybiu-sveikatos-paslaugu-analize/sveikatos-paslaugu-analizes-regionuose-ir-juose-esanciose-savivaldybese/.
64. Higienos institutas. Prieiga per internetą: https://stat.hi.lt/default.aspx?report_id=238.
65. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventoju-sveikata-2020/naudojimasis-sveikatos-prieziuros-paslaugomis.
66. Panevėžio respublikinė ligoninė. Prieiga per internetą: https://www.panevezioligonine.lt/uploads/pdf/eiles_pas_specialistus/Eile%20(2022%2001).pdf.
67. LR sveikatos apsaugo ministerija. Standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo išvengiamų mirties priežasčių. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Veiklos_sritys/Tinklo%20reforma/I%C5%A1vengiamas%20mirtingumas%20savivaldybese.pdf.
68. LR sveikatos apsaugo ministerija. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/visuomenes-sveikatos-prieziura/visuomenes-sveikatos-prieziura-savivaldybese/vsb-kontaktai/.
69. LR sveikatos apsaugo ministerija. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų modernizavimo veiksmų planas: svarba, rengimo ir įgyvendinimo eiga. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Modernizavimo%20planas_investicijos_reforma_2023-07.pdf.
70. UAB „ESTEP Vilnius“. Investicijų poreikio sveikatos apsaugos ir ilgalaikės priežiūros srityje analizė. 2020 m. Prieiga per internetą: https://2014.esinvesticijos.lt/uploads/main/documents/files/Post%202020/Programos%20rengimas/Sveikatos%20apsaugos%20ir%20ilgalaik%C4%97s%20prie%C5%BEi%C5%ABros%20%C5%BEem%C4%97lapis.pdf.
71. LR sveikatos apsaugo ministerija. Sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo plėtros programa. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/pletros-programos/sveikatos-prieziuros-kokybes-ir-efektyvumo-didinimo-pletros-programa/.
72. LR sveikatos apsaugo ministerija. 5 regionų sveikatos priežiūros modernizavimas. Prieiga per internetą: https://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/asmens-sveikatos-prieziura/kompetenciju-centru-ir-regioninio-bendradarbiavimo-modeliu-pagristos-asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-tinklo-vystymas/5-regionu-sveikatos-prieziuros-modernizavimas/.
73. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Statistika apie negalią. Prieiga per internetą: https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/negalios-reforma-ir-asmenu-su-negalia-itrauktis/statistika-2/.
74. https://nrp.vrm.lt/lt/regionu-pletros-planu-rengimas/regionu-pletros-programos-rodikliai/268.
75. Transporto kompetencijų agentūra. Nacionalinis Lietuvos juodųjų dėmių žemėlapis. Prieiga per internetą: https://ktti.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=83ffa7fa45a8491cb0b802bfb60a3c8a.

76. Valstybės duomenų agentūra. Individualių lengvųjų automobilių skaičius metų pabaigoje. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=7356978c-e05a-4043-9082-76cb445f0f3c.
77. Valstybės duomenų agentūra. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4e1856e2-50cd-4653-973b-99e9ad0cf293.
78. LR susisiekimo ministerija. Elektromobilių skaičius Lietuvoje. Prieiga per internetą: https://sumin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/darnus-judumas/elektromobilumas/elektromobiliu-skaicius-lietuvoje/.
79. Lietuvos energetikos agentūra. Savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimas 2021. Prieiga per internetą: https://www.ena.lt/uploads/PDF-AEI/Savivaldybiu-2021-pazangos-apzvalga-www~01.pdf.
80. LR vidaus reikalų ministerija. 2022–2030 metų regionų plėtros programa. Prieiga per internetą: https://vrm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai-2/pletros-programos/2022-2030-metu-regionu-pletros-programa/.
81. https://nrp.vrm.lt/lt/naudingi-tyrimai/tyrimai-lietuviu-k./292.
82. Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2018 m. liepos 23 d. sprendimas Nr. 1-248 „Dėl Panevėžio miesto darnaus judumo plano patvirtinimo“. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b4aa49c08eaf11e8aa33fe8f0fea665f?jfwid=2r1mexre.
83. Valstybės duomenų agentūra. Dviračių takų ilgis metų pabaigoje. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/.
84. Regionų plėtros programos rodikliai | Lietuvos regioninė politika (vrm.lt)
85. 1.-Metinis-pranesimas_compressed.pdf (pratc.lt)
86. LR aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra. Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa. Prieiga per internetą: https://renomap.apva.lt/.
87. Regionų plėtros programos rodikliai | Lietuvos regioninė politika (vrm.lt).
88. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/detalioji-statistika.
89. AB Regitra. Prieiga per internetą: https://www.regitra.lt/lt/atviri-duomenys/?filesyear=2022&filesquery=.
90. Lietuvos geologijos tarnyba. Pažeistų teritorijų žemėlapis. Prieiga per internetą: https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml.
91. Valstybės duomenų agentūra. Asmenys, gyvenantys skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=23a92198-8eb6-4d91-9b14-ed66115cdc53.
92. Valstybės duomenų agentūra. Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4a299f45-e204-4ba4-a3ba-3dbf15d85994.
93. Senų žmonių globos įstaigos | Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (lrv.lt).
94. Patvirtintas Panevėžio regiono plėtros tarybos 2022 m. rugsėjo 12 d. sprendimu Nr. TS-8 „Dėl pritarimo Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Panevėžio regiono žemėlapiui“.
95. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Asmenų (šeimų), įrašytų į laukiančiųjų paramos būstui išsinuomoti sąrašas, skaičius. Prieiga per internetą: https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/Apie%20laukian%C4%8Dius%20paramos%20b%C5%ABstui%20i%C5%A1sinuomoti.pdf.
96. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Duomenys apie savivaldybių būstų fondą. Prieiga per internetą: https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/Duomenys%20apie%20savivaldyb%C4%97s%20b%C5%ABsto%20fond%C4%85.pdf.

97. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Prieiga per internetą: http://www.3sektorius.lt/trecias-sektorius/nvo-duomenu-baze/.
98. https://www.arcgis.com/apps/dashboards/b3ce2411bf604c158d65d421839445a4.